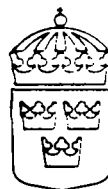

Riksdagens protokoll

1989/90:67

Onsdagen den 14 februari

Kl. 9.00–16.31

Protokoll
1989/90:67

Förhandlingarna leddes till en början av andre vice talmannen.

*Trafiknykterhets-
brotten m.m.*

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 8 februari.

2 § Skrivelse 1989/90:84

Föredrogs och lades till handlingarna
Skrivelse 1989/90:84

3 § Föredrogs

skatteutskottets betänkande

1989/90:SkU21 Införande av nya mervärdeskatteregler för förskottsinbetalningar (prop. 1989/90:73).

Utskottets hemställan bifölles.

4 § Trafiknykterhetsbrotten m.m.

Föredrogs

justitieutskottets betänkande

1989/90:JuU2 Trafiknykterhetsbrotten m.m. (prop. 1989/90:2).

Anf. 1 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! I dag är det den politiska krisen som står i händelsernas centrum, så den här debatten kommer kanske litet i skymundan. Men för oss ledamöter i justitieutskottet är trafiknykterhetsfrågorna viktiga, och vi skall nu behandla justitieutskottets betänkande nr 2 som berör just dem.

Skälet till att ha en restriktiv lagstiftning när det gäller trafiknykterhet är att denna lagstiftning utgör en väsentlig del av trafiksäkerhetsarbetet. Här har normbildningen stor betydelse för de unga. Jag läste häromdagen en arti-

kel i en tidning med rubriken " Ung biltjuv körde ihjäl kamrat". Artikeln handlade om en rattfull 15-åring och hans 17-åriga kamrat som omkom när 15-åringen förorsakade en trafikolycka. Denna artikel innehåller en oerhörd tragik i hela dess vidd: en ung människas liv går till spillo, chocken för de anhöriga och 15-åringen får bära skuld i ett helt liv.

Då måste man fråga sig: Kan en sådan olycka undvikas om man förändrar den rådande trafiknykterhetslagstiftningen? Svaret blir att vi i alla fall är på rätt väg. Vad som möjligen är något oroande är att all tillgänglig statistik pekar på att alkoholhalten hos dem som misstänks för trafiknykterhetsbrott är mycket hög.

I en undersökning från 1986 hade 77 % av dem som misstänktes för trafiknykterhetsbrott en promillehalt som översteg 1 ‰. En annan intressant siffra från 1987 är att drygt 56 % av dem som misstänktes för trafiknykterhetsbrott hade en promillehalt på 1,49, dvs. en alkoholhalt som tyder på att föraren är alkoholist. Dessutom finns det studier som visar att man vid rutinmässiga utandningsprov upptäcker högst 2 av 1 000 testade förare som kan misstänkas för trafiknykterhet. Sammantaget visar dessa och även andra siffror att de stora problemen när det gäller trafiknykterhetsområdet finns bland människor som har alkoholproblem, eller i varje fall dricker mycket alkohol. Siffrorna visar dessutom att upptäcktsrisken är liten.

All denna statistik bygger i grunden på polisens aktivitet. Man har under en följd av år använt trafikpoliser som en reglerande faktor i den meningen att trafikövervakningen har eftersatts när polisens resurser har behövts till annat. Just därför är det intressant att kunna peka på två skandinaviska studier, där man har försökt att bedöma omfattningen av den dolda trafiknykterhetskriminaliteten.

I den ena studien redovisas att det torde förekomma 200 fler trafiknykterhetsbrott än antalet upptäckta och registrerade sådana, vilket betyder att det skulle röra sig om 3 miljoner trafiknykterhetsbrott i Sverige.

I den andra studien, som är norsk, redovisas att 7 000 förare kör bil alkoholpåverkade under en genomsnittsdag. I Norges officiella statistik noteras 7 000 trafiknykterhetsbrott under ett helt år.

Slutsatsen av dessa undersökningar måste bli att det är hög tid att ur moralisk synvinkel och som en mänsklig handlingsregel inpränta – inte minst för unga människor – att man får dricka 0 cl alkohol, om man tänker köra bil.

I de flesta andra sammanhang används ju lagstiftning för att markera att samhället inte accepterar vissa förfaranden. Det är viktigt att göra en sådan markering också när det gäller trafiknykterhetsbrotten. Utgångspunkten för lagstiftningen borde vara att den får en normgivande betydelse, dvs. att den sociala normen alltid skall vara att det inte får förekomma någon alkohol i blodet vid bilkörning. Den straffrättsliga normen bör ligga så nära 0 ‰ som det är möjligt av medicinska, praktiska och rättssäkerhetsmässiga skäl. Vidare bör lagstiftningen utesluta promilletänkandet.

När det gäller de rimliga mål för trafiknykterhetslagstiftningen som jag räknade upp, har regeringens handlande i denna fråga varit olyckligt. Under hösten 1984 framlade regeringen en proposition med innebörden att den undre straffbarhetsgränsen för trafiknykterhetsbrott skulle sättas vid 0,4 ‰. Denna sänkning gav inga klara signaler om att alkohol och trafik inte hör

ihop. Den uteslöt inte heller promilletänkandet. Därför tvingades regeringen också att återkalla den propositionen.

Under hösten 1989 återkom regeringen med ett nytt förslag. Den här gången var nedre straffbarhetsgränsen satt till 0,3‰ i blodet med motsvarande sänkning för alkoholhalten i utandningsluften. Detta förslag var bättre, men långt ifrån bra. Förutom sänkt promillegräns indelades trafiknykterhetsbrotten i två grader, rattfylleri och grovt rattfylleri, samtidigt som förslaget innebar ökade möjligheter till differentierat påföljdsval. Men gränsen mellan rattfylleri och grovt rattfylleri låg fortfarande kvar på 1,5‰.

Vid behandlingen av det senaste förslaget visade det sig att riksdagen inte delade regeringens bedömning. I justitieutskottet har det funnits starka önskemål om att vid förändringen av trafikbrottslagen åstadkomma en promille-sänkning, som ger klarare signaler till trafikanter om att alkohol och trafik inte hör ihop. Även önskemål om en absolut nollgräns har funnits. Men en sådan nollgräns är inte möjlig att uppnå, vilket har att göra bl.a. med vissa processer i kroppen och med att det inte är någon som hävdar att man inte skall få dricka lättöl.

Utskottet har stannat för att den lägsta promillegränsen som med hänsyn till rättssäkerhet och medicinska skäl kan sättas är 0,2‰. I denna lägsta promillegräns skall det s.k. säkerhetsavdraget inte ingå.

Kring frågan om säkerhetsavdraget har det förts en förvirrad diskussion där många olika uppfattningar florerat. Säkerhetsmarginalen är en garanti för att ingen skall dömas för en blodalkoholhalt som han eller hon inte har. Det är alltså en garanti för att mätresultatet är så riktigt som möjligt. Allteftersom analysmetoderna blir mer utvecklade och säkrare, minskar risken för mätfel, och säkerhetsmarginalen kan då minskas ytterligare.

När jag för många år sedan började som åklagare var säkerhetsmarginalen 0,14‰. I dag är den nere i 0,06, och för lägre promillehalter är den ännu lägre. Utskottets ställningstagande med en lägsta promillegräns på 0,2‰ med mätfelet förlagt utanför straffbarhetsgränsen tycker vi i folkpartiet är utmärkt, och det överensstämmer med den motion vi i folkpartiet väckte med anledning av regeringens proposition.

För att man skall kunna uppnå målet att göra lagstiftningen normgivande anser vi i folkpartiet att det måste finnas en principiell nollgräns som rättessnöre. Det innebär att den sociala normen blir ingen alkohol i blodet vid bilkörning. Vill man uppnå det målet, måste lagstiftningen introduceras och stödjas genom en pläderande attitydpåverkan. Utskottets motivering för ställningstagandet innehåller i stället argument mot en principiell nollgräns. Utskottsmajoriteten tror uppenbarligen inte på något pedagogiskt motiv när det gäller utformningen av betänkandetexten.

Av dessa skäl kan vi i folkpartiet inte stödja majoritetens motivering. Jag yrkar därför bifall till vår motion i enlighet med det yrkande som kommer att läggas – om det inte redan har lagts – på ledamöternas bord med följande lydelse:

1. beträffande *nedre straffbarhetsgränsen för rattfylleri*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Ju3 yrkandena 1 och 2 (delvis)
och med anledning av motionerna 1987/88:Ju605, 1987/88:Ju610,

Prot. 1989/90:67
14 februari 1990

*Trafiknykterhets-
brotten m.m.*

1987/88:Ju813 yrkande 1, 1988/89:Ju16, 1988/89:Ju17, 1988/89:Ju640 yrkande 2, 1988/89:Ju815 yrkande 1, 1987/88:Ju617, 1987/88:Ju620 yrkande 1, 1988/89:Ju12, 1988/89:Ju13, 1988/89:Ju14 yrkande 1, 1988/89:Ju227, 1988/89:Ju622, 1988/89:Ju625 yrkande 1, 1988/89:Ju640 yrkande 1, 1989/90:Ju1, 1988/89:Ju5 yrkandena 1, 3 (delvis) och 4 (delvis), 1989/90:Ju7, 1989/90:Ju8 yrkande 1 samt proposition 1989/90:2 i denna del godkänner vad som anförts i motion 1989/90:Ju3 i denna del.

För att ytterligare understryka att alkohol och trafik inte hör ihop och för att utesluta promilletänkande har vi i folkpartiet också en annan lagteknisk lösning än den som utskottsmajoriteten förordar. Vi vill att 4 § trafikbrottslagen i sin inledning skall innehålla en bestämmelse, som går ut på att en förare som är påverkad av alkohol skall dömas för rattfylleri så snart minsta fara för trafiksäkerheten kan antas föreligga. Genom att låta paragrafen inledas med ett sådant avsnitt har vi understrukit att alkohol och trafik inte hör ihop. Lagstiftningen som normgivare blir därigenom synligare, och promilletänkandet avtar.

4 § första stycket trafikbrottslagen handlar om vad vi brukar kalla för kliniskt rattfylleri. Majoritetens formulering av det kliniska rattfylleriet innebär ingen förändring i förhållande till vad som gäller i dag. Lagrådet skrev om denna formulering i sitt yttrande över oppositionen att "det praktiskt sett inte innefattar någon mer vidsträckt kriminalisering jämfört med vad som gäller för närvarande". Vi i folkpartiet har tagit fasta på detta och önskat utvidga användningen av bestämmelsen om kliniskt rattfylleri. Vårt förslag innebär därför att om minsta fara för trafiksäkerheten kan antas föreligga, skall föraren dömas för rattfylleri. Först i andra stycket har vi promillegränsen.

Vårt förslag till teknisk lösning av lagtexten finns i reservationerna 3 och 6, vilka jag härmed yrkar bifall till.

För att sedan övergå till 4a § i samma lagstiftning som handlar om grovt rattfylleri menar vi i folkpartiet att majoriteten som föreslår att gränsen för grovt rattfylleri alltså skall gå vid 1,5‰ blundar för verkligheten. Flera undersökningar visar att det framför allt är alkoholhalter över 1,0 promille som har samband med trafikolyckor.

Statsrådet själv konstaterar i propositionen att "mellan 1,0 och 1,2 promille, torde praktiskt taget varje individ ha så nedsatt körförmåga, att han är direkt olämplig, att föra motorfordon". Konsekvensen av statsrådets resonemang måste ändå vara att gränsen för grovt rattfylleri borde sänkas. Den slutsatsen drar trots allt inte statsrådet och inte heller majoriteten i utskottet.

Det gör vi däremot i folkpartiet. Därför föreslår vi att gränsen för grovt rattfylleri skall sättas vid 1,0‰. Jag ber att få yrka bifall till våra reservationer nr 7 och 10.

Herr talman! Vi i folkpartiet anser att det är av stor betydelse att olycksriskundersökningar genomförs. För att få god vetenskaplig kvalitet bör det vara obligatoriskt att vid varje trafikolycka som undersöks av polisen också kontrollera eventuell alkoholförtäring hos de inblandade förarna.

Vi anser vidare att det borde vara lämpligt att inrätta en haverikommission, som skulle ha i uppgift att mera noggrant undersöka vissa trafikolyckor.

Med en sådan haverikommission skulle man i vissa fall bättre kunna kartlägga sambandet mellan alkoholförtäring och förekomsten av trafikolyckor. Därför yrkar jag bifall till vår reservation nr 14.

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till reservation nr 16, som innebär att olika aspekter på behovet av nykterhet i trafiken förmedlas till allmänheten via en informationskampanj.

Anf. 2 GÖRAN ERICSSON (m):

Herr talman! Få ärenden har under senare år engagerat så många människor och skapat en så omfattande debatt – inte bara i det här huset utan även i mycket hög grad utanför huset – som frågan om lägsta promillegräns i trafiken.

På något sätt har denna debatt paradoxalt nog varit missriktad, även om forskningen visat att 0,5-gränsen varit för hög och tillåtit människor att dricka tämligen stora kvantiteter alkohol. I förgrunden för debatten har nämligen frågan om trafiksäkerheten stått.

Trafiksverige producerar dagligen mänskliga tragedier. Det vet vi alla. Det gäller människor som lemlästas eller får men för livet, men det gäller också människor som genom misstag/felbedömningar i trafiken mister livet.

I liten utsträckning är det personer med promilletal från 0,5 och neråt som står för dessa tragedier. Den tillgängliga statistiken ger i varje fall inte något stöd för en motsatt uppfattning, snarare tvärtom. Vid den hearing som justitieutskottet hade för något år sedan vidimerades denna bild.

I stor utsträckning handlar det däremot om hög fart, unga förare, mycket gamla förare och personer med promilletal över 1,0–1,5‰. Berusade personer med mycket höga promilletal utgör således en potentiell, mycket stor säkerhetsrisk i trafiken.

Deras beteende vid det tillfället är kopplat till någonting i deras tidigare liv. Någon gång i sin tillvaro har de börjat umgås med alkohol i samband med trafik. Framförande av fordon i kombination med alkohol har börjat bli ett accepterat beteende. Man har trampat på och rivit ner trösklar, moraliskt och etiskt. Risken att åka fast i poliskontroller har varit mycket liten. Beteendet har fortsatt och accelererat. Denna utveckling hos förare som vanemässigt kör bil påverkade har också lett till ett mycket starkt alkoholberoende hos dem. Den nuvarande lagstiftningen har också gett dessa förare möjlighet att dricka en del alkohol och köra bil.

För moderata samlingspartiets del har inställningen alltid varit – Britta Bjelle redovisade också samma uppfattning – att alkohol och trafik inte hör ihop. Det var den enkla regel som vägledde majoriteten i riksdagsgruppen när vi tog ställning i frågan och stödde den linje som justitieutskottet redovisar i betänkande nr 2. Men vi såg den lägre gränsen vid 0,2‰ endast som en del av saneringen på trafiknykterhetsområdet.

Herr talman! Att köra bil med en promillehalt på över 1,5 är enligt propositionen att bedöma som grovt rattfylleri. Vi delar denna uppfattning. Att full sätta sig i en bil är egentligen en form av förberedelse för dråp, allvarlig kroppsskada eller liknande. Det är naturligtvis ett mycket grovt brott. Men vi drar inte samma slutsats som regeringen, att straffmätningen skall vara lindrigare ju grövre brottet är.

Prot. 1989/90:67
14 februari 1990

Trafiknykterhets-
brotten m.m.

Herr talman! Detta är den andra paradoxen i detta ärende. De personer som enligt all tillgänglig statistik utgör de mest kvalificerade farorna i trafiken omhuldas av regeringen genom att statsrådet i propositionen skriver att "skyddstillsyn bör komma till ökad användning vid grovt rattfylleri".

Från moderat håll har vi bedömt situationen något annorlunda. Vi vet att förare med 0,5 ‰ i blodet är olämpliga i trafiken. Vi är överens om detta i utskottet. Detta förslag antyder också det allvar med vilket partierna i justitieutskottet ser på kombinationen alkohol och trafik. Men när det gäller folk som håller i sig sprit, lyckas kravla sig in i en bil och dessutom lyckas få i gång densamma, då tycks man från regeringshåll bedöma att deras gärning har så lågt straffvärde att den förtjänar skyddstillsyn.

Herr talman! Regeringens beteende innebär på vanlig svenska att man vill ge sig på folks måltidsdrycker men att man struntar i dem som är fulla. Någon annan slutsats kan vi rimligen inte dra.

Från moderat håll anser vi att dessa personer gör sig skyldiga till ett grovt brott med ett så högt straffvärde att det förtjänar enbart frihetsstraff. Detta har vi pekat på i reservation 9.

Herr talman! Jag talade inledningsvis om personer som kör bil fulla och om att det i deras tillvaro har hänt någonting tidigare. Förhållningssättet till alkoholen har blivit en sjukdom. De är alkoholister. Det finns avhandlingar som visar att folk som regelmässigt kör bil med höga promilletal är alkoholberoende. Felet med den proposition som vi behandlar i detta utskottsbetänkande är att den innehåller för litet skrivningar om behandling av alkoholister. Det är en brist. Vi återkommer från moderaterna i den frågan.

Herr talman! Den moderata principen i denna nu så utdragna fråga är att alkohol och trafik inte hör ihop. En påverkad eller berusad förare utgör en risk vilken är större ju mer alkohol föraren har förtärt. Alltså ökar straffvärdet med risken. Detta leder till att de förare som har druckit mest också förtjänar ett strängt straff, eftersom deras beteende är, som det står i lagtexten, ett sätt att visa uppenbar likgiltighet för andra människors liv. I andra sammanhang dömer vi i svenska domstolar personer som visar uppenbar likgiltighet för andra människors liv till långvariga fängelsestraff för försök eller förberedelse till mord. Så skall också ske när det gäller berusade bilförare.

Herr talman! Mot denna bakgrund skulle jag vilja fråga statsrådet, regeringens företrädare: Varför ser ni inte allvarligare på grovt rattfylleri? Debatten i detta ärende har ju kommit att handla om ifall man kan dricka tre pilsner för att få 0,2, 0,25 eller 0,3 ‰. Svenska folket har till slut undervisats om hur mycket man kan dricka för att få si eller så många tiondels promille. Men när vi talar om marodörerna i trafiken, de som i 100 km/tim ränner upp på trottoarer och mejar ned människor i taxiköer, då talar vi om människor som visar uppenbar likgiltighet för andras liv. Kan vi inte komma åt den gruppen, borde vi nästan låta bli dem som har druckit en middagspilsner.

Varför visar socialdemokraterna en sådan likgiltighet, flathet, inför dessa marodörer? De kan rimligen inte utgöra en potentiell väljargrupp. Om vi sanerar nertill och säger att 0,5 ‰ är för högt, att det skall vara 0,2 ‰, då borde vi rimligen sanera upptill och säga att de som kör bil fulla skall åka in på kåken, och inte en eller två månader, utan kanske sex månader. Det vore

uppfriskande för denna debatt om vi finge ett svar på just den frågan. Få partier och få personer i denna debatt har ägnat sig åt den frågan.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 8 och 9 och – under förutsättning av bifall till reservation 8 – bifall till reservation 11.

Anf. 3 KJELL ERICSSON (c):

Herr talman! Vi har nu under relativt lång tid här i riksdagen hållit på med arbetet att förändra nuvarande rattfyllerilagstiftning. På grund av olika diskussioner om vilken den lägsta promillegränsen skall vara har det hela dragit ut på tiden. Under den här tiden har man i alla fall kommit ner på en lägre straffbarhetsgräns än vad regeringen till en början förutsåg. Detta är i och för sig glädjande, men det räcker inte.

Sänkningen från 0,5 till 0,2 ‰ kan bli större på papperet än i verkligheten med tanke på att blodprovets säkerhetsmarginal är 0,06 ‰ och luftprovets är 0,14 ‰. Med en straffbarhetsgräns vid 0,2 ‰ och en säkerhetsmarginal med 0,14 ‰ blir inte sänkningen tillräcklig.

Olika undersökningar har visat att många människor kör bil med "laglig" mängd alkohol i kroppen enligt dagens bestämmelser. Med utskottsmajoritetens förslag kommer många fortfarande att kunna köra "lagligt" med alkohol i kroppen. Det finns många olika experiment som visar att man kan förtära en icke ringa mängd utan att nå upp till straffbar promillehalt. Detta är helt oacceptabelt. Vi måste vara helt tydliga i vårt budskap att alkohol och trafik inte hör ihop. Därför måste vi få slut på spekulationerna om att man kan dricka si eller så mycket och ändå köra bil. Det gör vi bäst genom att sätta en principiell nollgräns, så att det inte finns några utrymmen för spekulationer.

Varför är nu detta så viktigt? Jo, därför att trafiknykterhetsbrotten ställer till många tragedier både för rattfylleristen själv och för andra som är ute i trafiken. Det har vi hört av både Britta Bjelle och Göran Ericsson. Vi i centern har i olika sammanhang framhållit att vi skall ha respekt för livet. I trafiksammanhang är det minsta man kan begära att förare av motorfordon skall ha en sådan respekt för livet att de inte kör med alkohol i kroppen. I den intensiva trafiksituation som vi i dag har är det ytterst nödvändigt att föraren är skärpt och inte påverkad i någon form.

I dag är de kända trafiknykterhetsbrotten omkring 20 000 per år. De faktiska är med sannolikhet mångdubbelt fler. I omkring 20 % av dödsolyckorna bland motorfordonsförarna är alkoholen en bidragande orsak, och i singelolyckorna är andelen mer än det dubbla.

De unga förarna är kraftigt överrepresenterade i trafikolyckor med dödlig utgång där bilföraren har varit påverkad av alkohol. Omkring en tredjedel av de kända trafiknykterhetsbrottslingarna är mellan 18 och 24 år. Även därför är det nödvändigt att våra ungdomar får ett entydigt budskap: Drick inte alkohol i samband med förande av motorfordon!

De som såg Trafikmagasinet i måndags kväll kunde se en mycket vanlig händelse i vårt land. Ett par hade blivit hembjudna till fest hos goda vänner. De tog bilen, och frun "offrade sig" och sade att hon skulle köra. Hon hade kanske inte tänkt dricka någon alkohol. Men så bjuds hon på välkomstdrink, och det blir vin till maten. Hon tror att det inte gör någonting. Litet starkt

Prot. 1989/90:67
14 februari 1990

*Trafiknykterhets-
brotten m.m.*

till kaffet gör inte heller något, för det är ju så litet. Framåt nattkröken är det dags att åka hem, och frun kör, för hon har ju druckit så litet. Det blir litet trångt på vägen, och hon råkar köra på ett par bilar. Ett vittne ser det hela och kontaktar polisen. Ett alkotestprov visar ett positivt utslag, och hon får följa med till polisstationen för blodprovstagning.

Provet visar en alkoholkoncentration om 0,7 ‰. Hon ådöms kraftiga dagsböter, hon får själv betala skadorna och hennes körkort dras in. Detta får till följd att familjen måste sälja sin sommarstuga för att klara av ekonomin.

Det här är ett ganska vanligt exempel i dag. Måhända anser föraren många gånger i god tro att han eller hon inte förtärt mer alkohol än att det inom lagens rāmärken är tillåtet att köra. God tro eller ej – det här ställer till många personliga tragedier där människors hela tillvaro kanske slås i spillo. Även samhället åsamkas stora kostnader i form av sjukhuskostnader på grund av rattfylleribrotten.

Rattfylleriet kan skada så många: rattfylleristen själv och hans egendom, andra helt oskyldiga och deras egendom, för att inte tala om när rattfylleriet leder till att liv går till spillo och där inblandade blir invalider för livet. Det finns så många tragedier kring rattfylleriet att vi måste ta krafttag och göra klart att alkohol och trafik inte hör ihop.

För att vi skall få slut på ett spekulerande i vad vederbörande kan dricka och inte dricka är det nödvändigt att vi sätter en principiell nollgräns. Människor skall inte hålla på och experimentera kring om de kan dricka öl eller vin eller kring att försöka sova bort en riktigt våt kväll, eftersom en fylla "sitter i" ett tag efter det att alkoholen lämnat kroppen. Det är heller inte säkert att kroppen fungerar speciellt bra med dagen-efter-effekten. Även härvidlag är det viktigt att slå fast att det är en principiell nollgräns som gäller.

En del säger kanske att polisens resurser skall användas till att gripa dem som gjort sig skyldiga till grovt rattfylleribrott. Självfallet skall polisen ägna stor uppmärksamhet åt de kraftigt påverkade förarna, men inte desto mindre är det viktigt att se efter att alla som kör motorfordon håller sig nyktra.

Innan jag börjar kommentera de olika reservationerna vill jag fråga Lars-Erik Lövdén, socialdemokraternas företrädare i debatten, beträffande utskottets skrivning om allmänna utgångspunkter. Det står på s. 12 följande:

"Även polisens övervakning och kontroll är av stor betydelse i sammanhanget. Bl.a. måste övervägas om det föreligger risk för att polisens insatser i praktiken skulle komma att gälla bilförare med en förhållandevis låg alkoholhalt medan de verkligen trafikfarliga förarna skulle ha lättare att undgå upptäckt."

Jag förstår inte vad utskottet menar. Om man har en trafikkontroll, skulle man då bara ta fast dem med låg alkoholkoncentration? Jag kan inte förstå vilken betydelse det har om de har en promillehalt på 0,1 eller 0,2. De som gjort sig skyldiga till riktigt grova rattfylleribrott grips vanligen inte i planerade trafikkontroller utan oftast efter upptäckt på grund av osäker körning eller efter anmälan.

Jag ställer mig också frågande till andra stycket på s. 14, där det står följande:

”Strafflagstiftning är i princip ett medel som bör begränsas till gärningar som är klart skadliga eller farliga för enskilda eller för samhället, och för att utsträcka tillämpningsområdet längre bör det finnas mycket starka skäl. Dessutom skulle de förslag om en principiell nollgräns som har framförts – inte minst med hänsyn till nuvarande trafikintensitet – innebära en ny kriminalisering i en storleksordning som över huvud taget torde sakna jämförelse i tidigare lagstiftning.”

Jag frågar: Är inte just dagens stora trafikintensitet också ett mycket viktigt skäl till att fordonsförarna skall hålla sig nyktra?

För att sedan något kommentera reservationerna kan jag säga att reservation 1, som centern står bakom, föreslår att riksdagen beslutar om en nollgräns med en straffbarhet vid 0,1 ‰ med motsvarande sänkning för alkoholkhalten i utandningsluften.

Genom att fastställa en straffbarhetsgräns vid 0,1 ‰ slipper vi dessa diskussioner om lättöl eller punschpraliner osv.

Genom forskning har det kunnat klarläggas att alkoholförtäring försämrar körskickligheten och ökar risken för trafikolyckor. Även små mängder av alkohol kan inverka negativt på förarens prestationsförmåga och omdöme. Det engelska transport- och vägforskningslaboratoriet, som sannolikt är världens främsta institut för trafiksäkerhetsforskning, har visat hur olycksrisken för ungdomar och förare som bara tillfälligtvis dricker alkohol börjar redan vid en alkoholkoncentration omkring 0,1 ‰.

Även tunga remissinstanser som trafiksäkerhetsverket, statens väg- och trafikinstitut och Motormännens helnykterhetsförbund m.fl. samt en bred opinion bland allmänheten förordar en kraftig sänkning av den s.k. promillegränsen.

Än en gång är det viktigt att markera att alkohol och trafik inte hör ihop. Jag yrkar därför bifall till reservation nr 1. Med motsvarande motivation yrkar jag också bifall till reservation nr 4.

När det sedan gäller gränsen för grovt rattfylleri vill jag instämma i vad Britta Bjelle sade. Redan vid gränsen 1,0 utgör förare en så stor risk i trafiken att ansvar för grovt rattfylleri bör vara huvudregeln. Detta bör ske också för att markera hur allvarlig synen på rattfylleriet är. Ju svårare brottet är, desto hårdare skall straffet vara. Jag yrkar därför också bifall till reservation nr 7. Med samma motivation yrkar jag även bifall till reservation nr 10.

Reservation 15 handlar om automatisk förarkontroll. En sådan kontroll kan vara ett hjälpmedel för alkoholproblematiker att avhålla sig från att köra bil. Vi i centern anser därför att regeringen skall ta initiativ till en försöksverksamhet med automatisk förarkontroll. Jag yrkar därför bifall till reservation nr 15.

Reservation 16 handlar om att vi i centern vill genomföra en bred informationskampanj. Just det här ärendet som vi nu behandlar har ju väckt stor uppmärksamhet och även stor opinionsbildning har förekommit. Vi har fått många brev och telefonsamtal om nollpromillegränsen. Det här bör vi ta fasta på och genomföra en ordentlig informationsdrive där olika aspekter på nykterhet i trafiken behandlas. Jag yrkar därför bifall till reservation nr 16.

När det gäller andra berusningsmedel än alkohol så måste det till bättre metoder för att påvisa och mäta förekomsten av påverkan. Det är därför

angeläget att forskning på detta område kommer till stånd så snart som möjligt i enlighet med vad också Nordiska rådet har uttalat. Denna forskning bör kunna leda till lagstiftning som gör det möjligt att upptäcka och ingripa i sådana fall där det i dag föreligger svårigheter att göra så. Jag yrkar därför bifall till reservation nr 17.

Slutligen vill jag i korthet beröra förbudet mot s.k. eftersupning. Inte så sällan förekommer det att förare för att undgå lagföring dricker omedelbart efter körning. Detta har gjort att det i många fall inte har gått att påvisa hur hög vederbörandes promillehalt har varit under själva körningen. Detta har i de flesta fall lett till att åklagaren lagt ned förundersökningen eller till att rätten ogillar åtalet i det fall åklagaren har väckt åtal.

I Norge finns en lag som förbjuder eftersupning i sådana fall där föraren förstår eller borde förstå att polisen vill komma i kontakt med honom, t.ex. vid trafikolycka eller vårdslöshet i trafik. Denna lag har enligt dem jag varit i kontakt med fungerat bra och har också stävjat den s.k. eftersupningen. Det borde vara möjligt att införa samma bestämmelser i Sverige. Därför yrkar jag bifall även till reservationen nr 18.

Slutligen, herr talman, vill jag uttala förhoppningen att denna kammare *en gång för alla* gör klart att alkohol och trafik inte hör ihop. Därför bör vi fastställa en principiell nollgräns med straffbarhet vid 0,1 ‰ alkoholkoncentration.

Anf. 4 BERITH ERIKSSON (vpk):

Herr talman! Diskussionen om straffbarhetsgränsen vid trafiknykterhetsbrott är inte intensiv längre. Den är inte lika intensiv som den var i somras. Detta är ett resultat av den tid som har förflutit sedan den första propositionen framlades. Detta är en taktik som irriterar. När allmänheten och olika organisationer som är intresserade av ärendet framför sina åsikter och dessa åsikter inte överensstämmer med regeringens eller med majoritetens i utskottet, ja, då drar regeringen tillbaka propositionen och skriver om den. Den omskrivna versionen innebar inte någon egentlig förändring i frågan om promillegränsen. Därefter har det varit en långmangling i utskottet. Då har intressenterna tröttnat – det kan ju också vara en strategi.

Betänkandet är motsägelsefullt. Omtanken om trafiksäkerhetskraven skall vara utgångspunkten, sägs det. Men i stället för att ägna sig åt det problemet diskuteras en mängd frågor rörande utredning av trafiknykterhetsbrott, lagföring, straffrättsliga principer och straffrättsliga konsekvenser. Utskottet avfärdar även förespråkarna för en principiell nollgräns med uttalandet att dessa förespråkare som huvudargument har att en nollgräns skulle vara motiverad endast utifrån pedagogiska effekter, samtidigt som utskottet självt på ett flertal ställen poängterar just den positiva pedagogiska effekt som en sänkning av nuvarande promillegräns skulle ha.

I betänkandet framhålls att det är viktigt att motverka tendenser till promilletänkande. Men likafullt uppmuntras sådana tendenser, eftersom man, enligt förslaget, även framdeles skall ge utrymme för promilletänkande.

Påstaendet att de lindriga fallen inte är fler än de grova grundar utskottet på tillgänglig statistik, dock utan att precisera vilken statistik det gäller. Här vill jag hänvisa till en dansk stickprovsundersökning av 60 077 bilar. Un-

dersökningen visar att förare med höga promillehalter är få, medan förare med mindre alkoholkoncentration i kroppen är många fler. 4,37 % hade en alkoholhalt i blodet mellan 0,1 och 0,4 ‰, medan endast 1,04 % låg i intervallet 0,5–1,1 ‰.

Man kan naturligtvis fråga sig varför bilister med höga alkoholhalter och alkoholproblem dominerar statistikbilden när det gäller trafiknykterhetsbrott. Förklaringen torde ligga dels i att vid en hög berusningsgrad följderna av en olycka blir mycket svårare med påföljd att olyckan blir föremål för polisutredning, dels i att övervakningen av nykterheten i trafiken är dålig, dels i att olyckor som förare med lindrig alkoholpåverkan blir inblandade i inte kommer till polisens kännedom. Det ligger ju i sakens natur att man i det senare fallet är angelägen om att göra upp i godo. Mörkertalet vet man mycket litet om, men den här undersökningen ger vid handen att antalet bilförare med alkoholhalter mellan 0,1 och 0,4 ‰ är tre gånger så stort som antalet förare med promillehalter mellan 0,5 och 1,1.

Utskottet för även ett resonemang om alkohol och trafikfara. Bara vetenskapen om att olycksrisken ökar så snart det finns en mätbar mängd alkohol i kroppen borde vara tillräcklig för att sätta den tillåtna gränsen så lågt som det över huvud taget är möjligt. Därför förordar vi en promillegräns vid 0,1.

Återkallelse av körkort vid 0,3 ‰ är ett av vpk:s krav, detta som en följd av att vpk vill sätta gränsen för rattnykterhet vid 0,1 ‰. Nu vet vi ju redan att majoriteten kommer att rösta igenom 0,3 ‰ som lägsta gräns samt 0,5 ‰ för återkallelse av körkort. Vi yrkar bifall till reservationen. Körkortet är viktigt för de flesta bilförare, så pass viktigt att hotet om att förlora det kan ha en verkligt avhållande effekt just för måttlighetsdrickarna.

I en annan vpk-reservation förordas en förenklad personundersökning i rattfyllerimål, bl.a. för att göra det lättare för personer med alkoholproblem att få vård och hjälp. Högsta domstolen har inte lyckats åstadkomma en likartad bedömning när det gäller trafikbrottsmål. Det finns fortfarande alltför stora variationer i tingsrätternas bedömning, vilket till en viss del väl hänger samman med att tingsrätterna gör olika bedömningar beträffande föranstaltande av just personundersökning. Personundersökning anses vara omfattande både organisatoriskt och administrativt. Inte minst innebär det en ökning av kostnaderna för domstolsverket. En förenklad personundersökning skulle endast syfta till att ta reda på den enskilde gärningsmannens alkoholsituation. Tingsrätterna skulle snabbt kunna få ett bra beslutsunderlag. Enligt utskottet kan förslaget vara förtjänt av ytterligare överväganden, men något uttalande till regeringen anses inte behöva göras nu utan först när andra föreslagna ändringar har varit i kraft en tid. Man kan verkligen undra vad som är orsaken till denna inställning.

Jag förstår utskottets oro på en del punkter med tanke på verkningarna av de beslut som vi kommer att fatta i dag, eftersom polisresurserna för övervakning av nykterheten i trafiken kan konstateras vara otillräckliga. Någon satsning på vårdresurser har inte heller gjorts. För att kontraktsvård skall kunna användas i så stor utsträckning som möjligt behöver man satsa både på kvalificerade utredare och på vårdsidan. Vpk har därför i år väckt en motion, som går ut på en kraftig ökning av anslagen just till frivården och kontraktsvården.

Prot. 1989/90:67
14 februari 1990

*Trafiknykterhets-
brotten m.m.*

Det finns även andra berusningsmedel som kan påverka körningen, bl.a. narkotika. Det måste bli en forskning på detta område, så att man kan upptäcka och även åtgärda förarens berusning av annat än alkohol.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1, 4, 12, 13 och 17.

Anf. 5 KENT LUNDGREN (mp):

Herr talman! Fördelen med att vara sist i en debatt, och det är man ju alltid när man tillhör det minsta partiet, är att man alltid kan luta sig mot alla kloka ord som tidigare talare har yttrat. Därför har jag slutat att skriva färdiga tal. Det finns ingen anledning att som en papegoja försöka upprepa vad alla andra har sagt.

Frågan om trafiknykterhet har skurit igenom alla partier både på längden och på tvären. Jag tycker att det är ganska uppfriskande och skulle önska att det fanns fler frågor som gjorde detta, så att man fick litet mera liv i debatten än vad som är vanligt.

Att man behöver ändra promillegränsen råder det inget tvivel om. Var den bör sättas är en bedömningsfråga.

Miljöpartiet de gröna har tillsammans med centern och vpk bedömt att gränsen bör sättas vid 0,1 och detta av flera skäl. Ett skäl är att en alkoholgräns har en psykologisk påverkan.

Som gammal ungdomsgårdsledare minns jag från mellanöllets tid att det var mycket vanligt att en ung människa kunde spela över ganska rejält på en mellanöl, om vederbörande var ovan att hantera alkohol över huvud taget. Byter man, utan vederbörandes vetskap, ut det där mellanölet mot en lättöl blir effekten lika upprymd. Jag tycker att det är mycket viktigt att markera, inte minst för unga människor, att 0,1 tillåter inte någon som helst öldrinking, om man inte räknar in lättöl som öl, och det gör inte jag. Folks vanor att använda måltidsdrycker bör få plats inom en alkoholgräns så länge inte denna måltidsdryck kan påverka körskickligheten. En lättöl eller ett glas cider anser jag inte påverkar körskickligheten.

Det finns även en annan aspekt på detta.

Man har flera gånger kunnat läsa om älgar som har tagit sin in i fruktträdgårdar, ätit äpplen och blivit ganska berusade. Jag har, mig veterligt, aldrig blivit berusad av att äta äpplen. Det skulle vara otur för fruktodlare. Vin- och Spritcentralen och Systembolaget om äpplen skulle säljas den vägen. Men vi vet alltså inte i vilka sammanhang människan själv kan bilda alkohol i kroppen, t.ex. på det sätt som älgen i detta fall kunde göra. Men med hänsyn tagen till detta och med hänsyn tagen till den normala måltidsdrycken har vi bedömt att dessa ryms inom en promillegräns på 0,1.

I övrigt vet vi att små mängder alkohol påverkar körskickligheten. Av de tester och den forskning som föreligger internationellt och nationellt framgår det att människor, framför allt människor som är ovana vid alkohol, påverkas av alkoholen i raskt ökande takt när promillehalten passerar 0,1. Av detta kan vi konstatera att promillegränsen måste sättas på en låg nivå. Den måste sättas på en så låg nivå att det klargörs för alla människor att alkohol och trafik absolut inte hör ihop. Men gränsen får inte sättas lägre än att rätts-säkerheten och praktiska och medicinska hänsyn tas. Därför har vi i miljöpartiet liksom en hel del tunga remissinstanser, som tidigare nämnts, fastnat

för att en promillegräns på 0,1 kan vara lämplig. Därför yrkar jag bifall till reservation 1 från miljöpartiet, centerpartiet och vpk.

Självfallet måste samma gränser gälla i fråga om järnvägstrafik och spårtrafik över huvud taget. Därför yrkar jag bifall även till reservation 4.

Men vad skall räknas som grovt rattfylleri? Jag har inte sett någon människa med alkohol i kroppen som motsvarar ungefär 1,0‰ och därutöver som inte är rejält berusad, om han eller hon inte är höggradig alkoholist. Det krävs ganska mycket alkohol för att man skall komma upp i en promillehalt på 1,0. Att sätta sig i en bil i det tillståndet är klart förkastligt, eftersom det innebär en olycksfallsrisk som vida överstiger risken vid 0,1, som vi tidigare talade om. Därför vill vi i miljöpartiet, tillsammans med folkpartiet och centern, sänka promillegränsen för grovt rattfylleri till 1,0. Herr talman! Jag yrkar därför bifall till reservation 7.

Det saknas fortfarande mycket forskning. Vi vet att det vid en hel del trafikolyckor där alkohol varit inblandad varit fråga om självmord. Men vi skulle behöva veta mycket mer om trafikolyckor där alkohol funnits med i bilden. Därför vill vi tillsammans med folkpartiet att en haverikommission skall tillsättas för att man på ett noggrannare och betydligt mer vetenskapligt sätt skall kunna kartlägga trafikolyckor där alkohol är inblandad. Man måste kunna dra slutsatser av dessa olyckor för att man skall kunna se om ytterligare lagstiftning behövs. Jag yrkar därför bifall även till reservation 14.

När vi nu skall fatta beslut i kammaren, oavsett vilken promillegräns som vi fattar beslut om, är det oerhört viktigt att vi än en gång använder detta tillfälle som ett avstamp för att sätta i gång en bred informationskampanj i samhället, där man påvisar de olika aspekterna när det gäller behovet av nykterhet i trafiken. Denna information skall naturligtvis riktas till alla körkortsinnehavare. Men information och utbildning när det gäller droger och trafik skall även ges till unga människor, inte minst i skolorna. Man måste observera att det inte heller i samband med mopedkörning och cykling finns några ursäkter att använda alkohol. Vi vill ha i gång en informationskampanj. Och jag yrkar därför bifall till reservation 16 från miljöpartiet, folkpartiet och centern.

Herr talman! Alkoholism är en gammal och känd folksjukdom. Och vi kan finna spår av den århundraden, ja även årtusenden tillbaka. Övriga droger som har tillkommit långt senare i samhället vet vi betydligt mindre om. Men de är inte mindre farliga i trafiksammanhang än alkohol, snarare tvärtom. Det finns för litet forskning på detta område. Vi behöver kartlägga hur de påverkar, hur vi skall upptäcka dem och hur vi skall komma åt dem i trafiken på ett lika smidigt sätt som görs genom den nya blåsapparaturen som polisen successivt får tillgång till när det gäller att mäta alkohol via utandningsluften. Vi behöver hitta lika enkla metoder för att komma åt andra droger – för att upptäcka dem, för att stoppa de individer som använder dem i trafiken och för att få dessa individer under vård innan det är för sent. Jag yrkar därför bifall även till reservation 17.

Anf. 6 LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Trafiknykterhetslagstiftningen, och då särskilt den nedre straffbarhetsgränsen, har varit föremål för en omfattande debatt under en

Prot. 1989/90:67
14 februari 1990

*Trafiknykterhets-
brotten m.m.*

följd av år. Krav har rests på en sänkning av gränsen, på införande av en principiell nollgräns och t.o.m. på införande av en absolut nollgräns. Oklarheten om innebörden av de olika förslagen har varit stor, och debatten har stundtals varit förvirrad.

Riksdagen har nu att ta ställning till ett förslag om ändringar i trafiknykterhetslagstiftningen. Utskottsbetänkandet bygger på en proposition från regeringen i vilken en sänkning av den nedre straffbarhetsgränsen och en indelning av trafiknykterhetsbrotten i två grader, rattfylleri och grovt rattfylleri, föreslås. I propositionen föreslås också vissa ändringar i reglerna för återkallelse av körkort.

Utskottet har berett denna fråga med stort allvar. En hearing, som väckte stor uppmärksamhet och som gav utskottet ett bra beredningsunderlag för sitt arbete, anordnades förra våren.

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag, utom såvitt avser sänkningen av den nedre straffbarhetsgränsen, där utskottsmajoriteten förordar en något större sänkning än den som regeringen har föreslagit. Utskottet förordar att gränsen sätts till 0,2‰, och regeringens förslag är 0,3‰.

Avgörande för utskottets ställningstagande har varit att trafik och alkohol inte hör ihop. Den gräns som utskottet förordar ligger så nära noll som kan anses motiverat ur trafiksäkerhetssynpunkt. En så låg gräns i förening med det s.k. kliniska rattfylleriet, där varje alkohelpåverkan som kan antas innebära fara för trafiksäkerheten kriminaliseras, innebär att budskapet om att trafik och alkohol inte hör ihop kommer till mycket klart uttryck i lagstiftningen.

När utskottet har tagit ställning till den nedre straffbarhetsgränsen har det skett utifrån sedvanliga straffrättsliga principer. En sådan princip är att straff skall utmätas för skadliga handlingar och att det skall finnas rimlig proportion mellan faran och straffet. Den av utskottet förordade gränsen innebär en kraftig utvidgning av det straffbara området. En ytterligare utvidgning, som förordas i några av motionerna och i reservationen från bl.a. centern, skulle medföra att det kriminaliserade området utvidgades i en omfattning som inte är motiverad ur trafiksäkerhetssynpunkt.

Det har gjorts en rad undersökningar om sambandet mellan alkohol och försämrad körförmåga. Dessa undersökningar ger ingen entydig bild. Med någorlunda säkerhet går det emellertid att dra slutsatsen att det finns en riskhöjning, i varje fall för alkoholovana, vid en promillenivå på 0,3‰–0,4‰.

Herr talman! I vissa motioner har föreslagits att det inom promillegränsen skall ingå en marginal för analysfel. Utskottet avvisar entydigt sådana förslag. Enligt utskottets mening måste en principiell och tydlig skillnad göras mellan den nedre promillegränsen och den säkerhetsmarginal som bevismetoden kräver. Att i lagstiftningen reglera denna säkerhetsmarginal är oförenligt med principen om domstolarnas fria bevisprövning. Utskottets förslag om den nedre straffbarhetsgränsen innebär att Sverige i förhållande till de flesta andra länder får en mycket låg promillegräns. Jag vill bara erinra att det inom EG finns ett förslag att samordna lagstiftning kring 0,5‰, när man i dag i de flesta västeuropeiska länder ligger högre, 0,8 eller 1,0‰.

Sa ett par andra frågor som berörs i några av reservationerna.

I reservation 3 föreslås en annan konstruktion av straffbestämmelsen än

den som förordas av utskottsmajoriteten och i propositionen. Utskottsmajoriteten avvisar det förslaget med motiveringen att det måste anses vara en riktig utgångspunkt att lagstiftningen först tar sikte på de i praktiken vanligaste fallen, nämligen bestämmelserna om promillegränserna, och att lagstiftningen kompletteras med en bestämmelse om ansvar vid kliniskt rattfylleri.

Jag menar att man i det förslag som folkpartiet har lagt fram om en ny konstruktion av bestämmelsen om rattfylleri kan ifrågasätta om vi i själva verket avskaffar kliniskt rattfylleri med en sådan lagteknisk konstruktion och om det inte med folkpartiets förslag blir omöjligt att i fortsättningen döma folk vid lägre halter än den föreslagna 0,2‰. Jag tycker nog att folkpartiet borde fundera kring denna fråga litet mera innan man slutligen bestämmer sig för att yrka bifall till förslaget om denna lagtekniska konstruktion.

80 % av dem som misstänks för trafiknykterhet har alkoholkoncentrationer i blodet överstigande 1,0‰, 60 % överstigande 1,5‰. Det är ofta personer med mycket grava alkoholproblem som gör sig skyldiga till trafiknykterhetsbrott. Utskottsmajoriteten menar att det bör vara möjligt att i vissa fall när det gäller denna grupp döma till exempelvis kontraktsvård i stället för fängelse. Fängelsestraffet som sådant är ju många gånger en ganska meningslös påföljd för just denna kategori av förare, alltså sådana som har mycket grava alkoholproblem och gör sig skyldiga till trafiknykterhetsbrott. Många gånger skulle det kanske var mera framgångsrikt att sätta in kvalificerade vård- och behandlingsresurser, exempelvis inom ramen för påföljden kontraktsvård. Klart står att det alldeles övervägande antalet även i fortsättningen kommer att dömas till fängelse. Det kommer att vara den absoluta vanligaste påföljden även fortsättningsvis.

Herr talman! Trafiknykterhetslagstiftning har otvivelaktigt en stor betydelse i trafiksäkerhetsarbetet, men trafiknykterhetsarbetet måste drivas på bred front. Folkrörelser och andra organisationer har en avgörande roll i det arbetet. Utan ett brett folkligt engagemang är det inte möjligt att tränga tillbaka trafiknykterhet, oavsett vilka lagstiftningsåtgärder och kontrollinsatser som sätts in från statsmakternas sida. Förebyggande åtgärder, kontroll och sanktioner enligt lagstiftning har självfallet stor betydelse. Under senare år har också en rad åtgärder vidtagits för att flytta fram positionerna på detta område. Införande av alkoholutandningsprov, snabbare körkortsingripanden och förverkande av fordon är några exempel. Nu lägger vi fram ett förslag om en avsevärd skärpning av promillegränserna. Med detta bör vi ha flyttat fram positionerna när det gäller att bekämpa den här typen av allvarlig brottslighet.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 7 BRITTA BJELLE (fp) replik:

Herr talman! Socialdemokraterna gör enligt min uppfattning en halvhjärtad insats när det gäller att skapa en moralisk handlingslinje, som säger att alkohol och trafik inte hör ihop. Hela betänkandet har i sig motiveringar som går ut på att tala om varför man inte skall ha en principiell nollgräns. Försla-

get bygger på regeringens proposition, som egentligen handlar om 0,3‰, vilket i sig skulle kunna innebära ett fortsatt promilletänkande. Vi har försökt skapa i vår motion och vår tekniska lösning en konstruktion, som gör att promilletänkandet skall uteslutas och att den moraliska handlingslinjen skall vara 0‰ i trafiken. Det är detta vårt förslag handlar om.

Jag måste säga till Lars-Erik Lövdén att det förvånar mig storligen att Lars-Erik Lövdén tar upp frågan om kliniskt rattfylleri. Vad som är utmärkande för vårt förslag är just rättssäkerhetsfrågan. Ingen skall kunna dömas för kliniskt rattfylleri med mindre att det är ställt utan varje tvivel att den tilltalade faktiskt var så påverkad av alkohol att han utgjorde en fara för trafiksäkerheten. Att någon kan tro att det kliniskt skulle gå att bevisa att en person som har druckit en folköl eller två lättöl är kliniskt rattfull kan jag inte fatta.

Jag tillåter mig faktiskt att återge vad lagrådet har skrivit i denna fråga. Lagrådet talar om hur viktigt det är med en utredning innan man dömer för kliniskt rattfylleri. Lagrådet skriver vidare att en utredning av det angivna slaget som är tillräckligt för fällande dom knappast kan åstadkommas med mindre än att den tilltalade faktiskt har förtärt alkohol som ger en betydligt högre alkoholhalt än 0,3‰. Alltså säger man: betydligt högre. Kan Lars-Erik Lövdén, som är jurist, sätta sig i en domstol och för någon som har druckit två lättöl försöka åstadkomma bevis för att denna skulle kunna dömas för kliniskt rattfylleri? Som vi ser det är det en rättssäkerhetsfråga. Vid alkoholhalter under 0,2‰ skall man egentligen inte dömas. Det är där vi anser att rättssäkerhetsgränsen går.

Anf. 8 GÖRAN ERICSSON (m) replik:

Herr talman! Jag tackar Lars-Erik Lövdén för ett välbalanserat anförande. Men när han skulle svara på min fråga slutligen blev det litet tokigt.

Det är klart att vård och behandling kontra straff är en kollision mellan allmän och individuell prevention som vi stundom möter. Den omständigheten att många kör rattfulla får inte innebära att vi sänker straffet eller omvandlar straffet till något från samhällets synpunkt billigare straff. Från allmän synpunkt måste det vara ett strängt straff – vi har försökt tala om att vi moderater har kommit fram till det. Sedan kan det inom ramen för straffsanktioner anordnas vård. Men, Lars-Erik Lövdén, detta är inte bara att stå i riksdagens talarstol och säga: Visst skall vi ha vård. Det är bara ord, men det har inte kommit några ordentliga förslag från socialdemokratin, i varje fall inte i den proposition som vi nu behandlar, som visar vilka vägar man skall gå för att både utåt straffa och visa samhällets avsky för brottet och individualpreventivt behandla den som har begått brottet. Sådana personer behöver vård, precis som Lars-Erik Lövdén säger.

Sedan säger Lars-Erik Lövdén att det är så bra med snabba körkortsindragningar. Det kan verka hotfullt för dem som har körkort.

När det gäller de människor som är beroende av alkohol och som kör bil oavsett om de har körkort eller inte återstår det alltså att lägga fram ett konkret förslag om en bra och konstruktiv behandling. Men det gäller också att visa att samhällets avsky för den här typen av brott är så stark att vi är be-

redda att värdera upp straffet, att medverka till ett ordentligt straff. Utveckla gärna detta!

Prot. 1989/90:67
14 februari 1990

Anf. 9 KJELL ERICSSON (c) replik:

Herr talman! Promilletänkandet måste upphöra. Det har jag och även andra flera gånger framfört här. Men med det förslag som nu föreligger upphör inte promilletänkandet. Fortfarande kan man förtära både öl och vin och ändå hamna under den straffbara gränsen. Det gör att man fortsätter att spekulera i hur mycket man kan dricka. Man frågar sig: Hur mycket kan jag dricka för att ändå kunna köra bil? Vårt budskap måste således vara entydigt och klart, inte minst för att ungdomarna skall förstå detta.

Lars-Erik Lövdén sade att olika undersökningar visar att faran inträder vid 0,3–0,4 ‰. Men den undersökning som har gjorts i England visar att det när det gäller unga och ovana förare börjar bli farligt redan vid 0,1 ‰. Mot den bakgrunden tycker jag att vårt förslag till gräns är riktigt. Då klarar man också kraven på rättssäkerheten.

Jag fick inte något svar på mina frågor om trafikintensiteten. Utskottsmajoriteten skriver: Med tanke på den ökade trafikintensiteten är det inte meningsfullt att sänka promillehalten till 0,1.

Så till detta med trafikkontroller och till diskussionen om huruvida det skulle vara svårare att ta hand om dem som har 0,1 ‰ än dem som har 0,2 ‰. Vad är det för skillnad i det fallet? Inte heller den frågan fick jag något svar på.

Det är bra att Sverige är ett föregångsland. Sverige skall ju vara det i mängd och mycket. Det är alltså bra att vi är ett föredöme även i det här avseendet.

När det gäller rattfylleri och grovt rattfylleri visar statistiken att i 80 % av fallen är promillehalten högre än 1. Det visar klart att där inträder den verkligt stora faran ute i trafiken. Därför är det riktigt att tala om grovt rattfylleri.

Kontraktsvården har nämnts här. Det är en bra påföljd under vissa omständigheter, bl.a. när det gäller alkoholmissbrukare. I stället för att döma till fängelse kan man upprätta ett mycket hårt kontrakt. En vårdplan måste följas. Om så inte sker blir påföljden i stället fängelse. Kontraktsvården är alltså ett bra alternativ som kan kombineras med andra former.

För övrigt är det, som sagt, viktigt att få slut på promilletänkandet. Enda sättet att åstadkomma det är att ha en gräns vid 0,1 ‰.

Anf. 10 BERITH ERIKSSON (vpk) replik:

Herr talman! Vad vi i dag verkligen har klart för oss är ju att alkohol är ett gift som bedövar nervcentra i hjärnan. Därför är det absurt, ja, befängt, att föra en diskussion om farligheten vid olika berusningsgrader. Alla berusningsgrader är ju trafikfarliga i vår komplicerade trafikmiljö.

Ett viktigt resultat kan utläsas av den s.k. riskkurvan – den undersökning som man hänvisar till även i betänkandet. Såväl vid arrangerade experiment i laboratorier som i trafiken kan man konstatera att det med en ökad alkoholhalt i blodet blir en progressiv försämring beträffande förarfunktioner, förarbeteende och olycksrisker.

Det har mer och mer framgått att det inte handlar om ett tröskelvärde utan

att försämringen låter sig påvisas över hela skalan. Över huvud taget är diskussionen om att farligheten inträder vid en viss gräns i hög grad absurd. Vidare är det cyniskt att använda sig av statistik över antalet olyckor, och då framför allt olyckor med dödlig utgång. Om bara ett enda liv kan räddas genom ett förbud mot alkoholförtäring före bilkörning är det tillräckligt för att en gång för alla så att säga göra upp med alkoholen och sätta gränsen så lågt som möjligt.

Till sist, Lars-Erik Lövdén! Det är inte den hearing som utskottet hade i våras som är orsaken till att utskottet har gått längre än vad regeringen gör i sin proposition när det gäller promillegränsen, utan det är trycket ute i samhället just för en nollgräns.

Anf. 11 LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Herr talman! Den aktuella hearingen gav, Berith Eriksson, ett ganska entydigt besked om att det inte fanns någon förankring vare sig i vetenskapen eller i rättsväsendet när det gäller en nollgräns eller en mycket låg promillegräns – alltså under den gräns som vi nu har hamnat på.

Britta Bjelle talar om regeringens förslag om halvhjärtade insatser. Men vad ni gör är att ni lägger fram ett förslag som i själva verket innebär ett avskaffande av det kliniska rattfylleriet – det är en realitet. Britta Bjelle medger alltså att man med folkpartiets förslag skulle avhända sig varje möjlighet att döma till rattfylleri under 0,2 ‰. Jag undrar om Britta Bjelle verkligen menar att ett sådant lagförslag skulle förstärka den pedagogiska och moraliska effekten av lagstiftningen. Att hävda att det är fråga om en principiell nollgräns och att den pedagogiska effekten därmed förstärks tycker jag är att försöka lura människor.

Göran Ericsson säger att det inte har vidtagits några åtgärder i syfte att förbättra vård- och behandlingsmöjligheterna. Men straffpåföljden kontraktsvård är väl ändå ett exempel på en åtgärd som har vidtagits. Kontraktsvården är resultatet av ett förslag från den socialdemokratiska regeringen som senare har godkänts av kammaren.

Utskottet menar att det bör vara möjligt att i vissa fall, även när det gäller grovt rattfylleri, döma till kontraktsvård. Det gäller personer som har grava alkoholproblem och för vilka ett fängelsestraff inte leder till bättre förhållanden.

Så till Kjell Ericssons kommentarer. Det gäller de begränsade polisresurserna. Det är väl alldeles uppenbart att det med begränsade polisresurser endast kan utföras ett visst antal kontroller inom en och samma tidsrymd. Begränsade polisresurser kommer vi alltid att ha, även om polisen får ett antal nya tjänster. Det finns en uppenbar risk för att resurser binds upp vid utredningar och kontroller redan vid mycket små alkoholkoncentrationer i blodet. När det gäller grövre trafiknykterhetsbrott tvingas man däremot undvika kontroller.

Med utskottsmajoritetens förslag får vi, om detta förverkligas, den strängaste trafiknykterhetslagstiftningen i Västeruropa. Det borde i sig vara en tillräcklig indikation på att lagstiftningen kan vara ett positivt bidrag i fråga om trafiknykterhetsarbetet.

Anf. 12 BERITH ERIKSSON (vpk) replik:

Herr talman! Den undersökning som man framför allt hänvisade till i samband med den hearing som hölls var Grand Rapids-studien. Man tog fasta på t.ex. att en lugnande inverkan kanske kunde kompensera en funktionsnedsättning. Men det som inte kom fram den gången var bristerna i Grand Rapids-studien. 6 000 olycksförare jämfördes. Alkoholhalten fastställdes efter det att läkare eller polis hade kommit med i bilden. Vidare hade man en testgrupp. 8 000 förare alkoholtestades. Förarna plockades direkt ute i trafiken. De satt i princip bakom ratten när provet togs. Det tog minst en halvtimme innan blodprov kunde tas på de förare som hade varit med i en bilolycka. Med den vetskap som vi i dag har om alkoholen och om förbränningen i kroppen blir således den här studien väldigt missvisande.

Det man kan säga om Grand Rapids-studien är att den inte kan tolkas på annat sätt än alla andra större undersökningar om alkoholrisker i trafiken, dvs. att försämringen börjar redan vid de lägsta mätbara alkoholhalterna.

Anf. 13 BRITTA BJELLE (fp) replik:

Herr talman! Målen för en ändring av trafikbrottslagen, som jag talade om i mitt inledningsanförande, är att lagstiftningen skall vara sådan att den får en normgivande betydelse, att den sociala normen alltid skall vara "ingen alkohol i blodet vid bilkörning", att den straffrättsliga normen bör vara sådan att den ligger så nära noll som det är möjligt med hänsyn till medicinska, praktiska och rättssäkerhetsmässiga skäl samt att promilletänkandet utsluts.

Därmed bör lagstiftningen ha en annan konstruktion än den regeringen föreslår, och därför har vi tagit upp det s.k. kliniska rattfylleriet. Låt mig läsa upp det första stycket i vårt lagförslag, där vår ambition är att visa att alkohol och trafik inte hör ihop:

"Den som för ett motordrivet fordon eller en spårvagn och då är påverkad av alkoholhaltiga drycker eller annat medel och därmed kan antas utgöra en fara för trafiksäkerheten döms för rattfylleri till böter eller fängelse i högst sex månader."

Bakgrunden till detta är att nästan ingen i dag döms för kliniskt rattfylleri. Det går inte, därför att det krävs mycket utredning och bevisning för att man skall kunna bevisa att en person är så påverkad av alkoholhaltiga drycker att han inte på ett betryggande sätt kan föra fordonet. Därför dömer man nästan aldrig människor för kliniskt rattfylleri.

Låt mig återigen påminna om vad lagrådet sade, nämligen att den förändring som nu genomförs inte gör det möjligare att använda kliniskt rattfylleri. Av det skälet att vi i folkpartiet vill att man i större utsträckning skall kunna döma för kliniskt rattfylleri har vi alltså flyttat fram positionerna och sagt att man skall få döma för kliniskt rattfylleri om det är fara för trafiksäkerheten.

När det gäller gränsen 0,2‰ har vi sagt att man inte skall döma för kliniskt rattfylleri under den gränsen, av det skälet att 0,2‰ motsvarar en folköl eller två lättöl. Hur skall man kunna påvisa att den som har druckit två lättöl är en fara för trafiken? Det är en rättssäkerhetsfråga sett ur folkpartiets synpunkt att gränsen sätts där det är rimligt. Jag vill än en gång säga att det förvånar mig att Lars-Erik Lövdén som är jurist, inte har förstätt detta.

Anf. 14 GÖRAN ERICSSON (m) replik:

Herr talman! Det vi nu fick höra av Lars-Erik Lövdén var att han tvivlar på kontraktsvården som undergörare när det gäller straff för grovt rattfylleri. Det visar litet på skillnaden i synsätt på detta brott mellan socialdemokratin och moderata samlingspartiet. Lars-Erik Lövdén anser att detta brott har ett lägre straffvärde än vad vi gör. Då kan naturligtvis kontraktsvård användas.

Jag menar att man skall gå den vägen att man dömer till ett kännbart fängelsestraff, och under detta fängelsestraffs avtjänande kan man genom användande av 34 § i lagen om kriminalvård i anstalt fortsätta eller gå över till vårdverksamhet. Det är ungefär så det skall gå till när man kombinerar allmänpreventionens principer och individualpreventionens principer.

Herr talman! Detta visar återigen att socialdemokratin anser att grovt rattfylleri har ett lägre straffvärde, medan moderata samlingspartiet ser allvarigare på brottet och anser att det förtjänar ett högre straffvärde. Det är allvarligt att vi är överens när det gäller den nedre promillegränsen men inte när det gäller dem som de facto – vilket också framkom vid hearingen – är marodörerna, som åstadkommer olyckor, som skapar osäkerhet i trafiken och som faktiskt är orsaken till att människor dör och lemlästas. Det är dem vi vill komma åt. Det vore uppfriskande om socialdemokratin och Lars-Erik Lövdén sällade sig till den samling människor som vill gå i härnadståg mot den typen av brottslingar.

Anf. 15 KJELL ERICSSON (c) replik:

Herr talman! Lars-Erik Lövdén säger att polisens resurser är små, och det är sant – de har minskat år efter år. Vid prioriteringen har trafikpolisen kanske kommit i kläm. Vi har från centerns sida under många år krävt fler poliser, men det är en annan fråga, som vi får diskutera vid ett annat tillfälle.

När det gäller själva trafikövervakningen har jag själv under min 20-åriga polismannabana varit med om mycket i fråga om rattfylleri och annat vid trafikövervakning på väg. När man står och kontrollerar bilister ser man inte stor skillnad mellan dem som har 0,1 ‰ och dem som har 0,2 ‰, men man måste ta dem. Antalet tagna kanske ökar till att börja med, men den lägre gränsen och den strängare straffskalan kommer på sikt att ha en sådan allmänpreventiv funktion att antalet minskar. Om vi är hårda i början leder det till en minskning totalt sett. Därför har det inte någon betydelse för polisens trafikövervakning om gränsen är 0,1 eller 0,2 ‰.

Anf. 16 LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Herr talman! Först vill jag säga till Berith Eriksson att jag medger att det är svårt att tolka de undersökningar som har gjorts, även Grand Rapids-undersökningen. Vid en rimlig sammanställning och sammanvägning av de forskningsresultat som finns kan man ändå på ett någorlunda säkert underlag påstå att det är en ökad trafiksäkerhetsrisk vid promillehalten 0,3–0,4, men det går inte att med säkerhet påstå att det under den promillehalten är en ökad trafiksäkerhetsrisk.

Jag tycker att ni i folkpartiet försöker lura folk, Britta Bjelle. Ni säger att det skall finnas en principiell nollgräns för att det skall ha en pedagogisk ef-

fekt, men sedan lägger ni fram ett lagförslag som utesluter varje möjlighet att döma personer för rattonykterhetsbrott under 0,2 ‰. Det är att lura folk.

Vi socialdemokrater har den uppfattningen, Göran Ericsson, att man inte generellt sett skall döma till fängelse för grovt rattfylleri. Det blir naturligtvis den vanligaste påföljden även fortsättningsvis, men det kan finnas fall och omständigheter där det får större effekt om man exempelvis dömer till kontraktsvård. Det är inte hämmen i sig som är det viktiga när det gäller påföljden. Den effekt påföljden kan ha för den dömda är av mycket stor betydelse när vi bestämmer vilken påföljd vi skall tillgripa för olika brott.

Andre vice talmannen anmälde att Britta Bjelle, Kjell Ericsson och Berith Eriksson anhängit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare repliker.

Anf. 17 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! När man lyssnar till en del inlägg här får man en känsla av att alla inte deltog i justitiekottets utfrågning i fjol eller ens har läst vad som står i protokollet. Jag ber att för kammarens ledamöter och statsrådet, som ännu inte har talat men som har tillgång till betänkandet, få hänvisa till den avdelning i betänkandet som vi nu behandlar.

På s. 86 säger t.ex. en forskare vid BRÅ, doktor Artur Solarz, att "Vid 0,4 ‰ hade förarna samma olycksrisk som nyktra, och vid 0,6 ‰ börjar risken öka och fördubblas jämfört med nyktra." Jag skall bara citera detta så länge. Det säger en hel del om fakta. Jag utgår från att doktorn vid BRÅ återger fakta.

Låt mig också erinra om, vilket framgår av utfrågningsprotokollet, att endast ca 1 ‰ av de alkoholrelaterade trafikolyckorna med personsador gäller promilletal under 0,5 – endast 1 ‰.

Det finns andra som också har forskat och kommit till delvis andra resultat, och det är de som återopas. Om de debattörer som vill sänka promillegränsen ytterligare, t.o.m. under det som utskottsmajoriteten förordar, ändå vill ta fasta också på de redovisningar som inte talar för deras sak, skulle det liksom bli en bättre balans i och dessutom ge en större tyngd åt argumenteringen.

Herr talman! Låt mig så yrka bifall till reservationerna 2 och 5 samt till övriga reservationer där mitt namn förekommer.

Jag föreslår i reservation 2 att det aktuella promilletalet skall sättas till 0,3, alltså inte till 0,2, som är betänkandets huvudförslag. Här handlar det om det man kallar den nedre straffbarhetsgränsen för rattfylleri. Det jag föreslår, 0,3 ‰, innebär en sänkning med två tiondels promille, från nuvarande 0,5 till 0,3. Det är vad regeringen föreslår i proposition 1989/90:2. Dess värre är jag ensam i justitiekottet om att förorda regeringens relativt vettiga förslag när det gäller promillegränsen. Därutöver finns det åtskilligt i propositionen som jag inte ställer upp på. Det har Göran Ericsson redovisat.

Jag sade "regeringens relativt vettiga promilleförslag", eftersom sänkningen kunde ha begränsats till en tiondels promille. Det var, som alla i riksdagen vet, regeringens förslag för bara några år sedan. Men så inträffade det, gissar jag, att nykterhetsrörelsen gjorde denna fråga till en nykterhetsfråga i

stället för att hantera den som en trafiksäkerhetsfråga. Nykterhetsrörelsen är beundransvärd i sin aktivitet, sin förmåga att komma ut i massmedia och sitt stora engagemang. Då fick regeringen kalla fötter, som det heter, och drog tillbaka propositionen. Det var inte nuvarande justitieministern som gjorde det, men, à la bonne heure, man kunde inte stå fast vid promilletalet 0,4, trots att man då hade sänkt promilletalet betydligt under de nivåer som då var vanliga i Europa och jämförbara länder.

Det kan över huvud taget ifrågasättas om en sänkning av promillegränsen för straffbarhet är motiverad. Forskare och politiker ifrågasätter detta. Jag ber att få hänvisa till bl.a. utskottsutfrågningen. I andra länder, jämförbara med vårt land, är 0,5 en undre gräns. Här ber jag att få hänvisa till justitieutskottets betänkande, s. 75. Det är alltså utfrågningen. Där noterar Sten Heckscher, statssekreterare i justitiedepartementet, hur vi i Norden, utom Danmark, har 0,5 som lägsta straffbarhetsgräns. I Danmark är gränsen 0,8‰. Där har frågan aktualiserats om en sänkning, vilket regeringen tillbakavisar. Den vanligaste regeln i Västeuropa är 0,8‰, i något eller ett par länder 0,5. Detta berörde utskottets vice ordförande Lars-Erik Lövdén i ett av sina inlägg.

I Östeuropa säger man att man har nollgräns. Men det är inte sant, eftersom straffbarheten inträder först vid ca 1‰. I Polen har man tagit bort den här nollgränsen så till vida att man ärligt satt upp gränser kring 0,5‰.

Herr talman! Självfallet kan det och skall det sägas att alkohol och trafik inte hör ihop. Samtidigt vill jag erinra om det jag nyss nämnde, att detta är en trafiksäkerhetsfråga och inte en nykterhetsfråga. Vidare måste rättssäkerheten vara fundamental också på det här området. Här handlar det om att beröva människor körkort och i vissa fall frihet. Det handlar om dryga böter, och det kan handla om mycket kostsamma skadestånd visavi försäkringsbolag. Jag vill gärna peka på propositionen, där just rättssäkerhetsaspekten framhålls på ett korrekt och riktigt sätt. Sanningen är, herr talman, att om man går till ett genomsnitt av forskarrapporter och svar från forskare i utfrågningar, finns det ingenting som talar för en sänkning av det nuvarande promilletalet, som uppenbart kommer att bli en, skall vi kalla det riksligare för EG-länderna.

I den här utfrågningen fick kriminologen Leif G W Persson – såvitt jag förstår mycket nära knuten till justitiedepartementet – åtskilliga frågor. Hans redovisningar av vad jag uppfattar som fakta är minst sagt tunga argument emot den sänkning till 0,2‰ som utskottsmajoriteten förordar. Hans argumentering talar i alla fall för 0,3‰ eller något högre tal.

Jag nöjer mig med att yrka bifall till reservationerna 2 och 3 och som sagt till övriga reservationer där mitt namn förekommer.

Anf. 18 BERITII ERIKSSON (vpk) replik:

Herr talman! Jag tillhörde de ledamöter som fanns med under utfrågningen i utskottet. Jag var också med vid en annan utfrågning. Jag vill erinra mig att det inte var så många av utskottets ledamöter som var med vid den alternativhearing som gavs i matsalen samma dag, fast på eftermiddagen.

Just det Göthe Knutson refererar till var Grand Rapids-undersökningen.

Den kan inte, om den tolkas rätt, användas som argument mot en sänkning av promillegränsen.

Det har alltså visat sig att den mytbildning som har följt i den här undersökningens spår lever kvar in i dessa dagar. Man kan inte längre erinra sig hela den diskussion som faktiskt fördes för 25 år sedan – och andra forskare som under de här åren verkligen har granskat undersökningen. Det exempel jag tog tidigare avser bara en av de invändningar som gjorts mot denna undersökning.

Prot. 1989/90:67
14 februari 1990

*Trafiknykterhets-
brotten m.m.*

Anf. 19 GÖTHE KNUTSON (m) replik:

Herr talman! Låt mig bara säga att jag inte deltog i någon alternativ hearing. Men det förvånar mig inte att en sådan har anordnats. Det är ju ofta så, att om det som har sagts i en hearing inte stämmer med det som somliga anser, försöker man skapa en annan bild. Och jag har all respekt för rätten att ordna hur många alternativa hearings som helst. Jag ber att få hänvisa till de fakta som har redovisats i utskottsutfrågningen och som intagits i protokollet. Däribland återfinns alltså den återopade docenten vid BRÅ.

Anf. 20 BERITH ERIKSSON (vpk) replik:

Herr talman! Vem som var initiativtagare till denna hearing vet jag faktiskt inte. Kallelse utgick till alla ledamöter, antar jag. Det rörde sig om mäniskor som hade varit intresserade av att delta i den hearing som utskottet anordnade men som inte hade fått den möjligheten och därför kom till en alternativ utfrågning i matsalen.

Anf. 21 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Jag har inte begärt ordet för att förlänga den här debatten. Men jag upplever att det finns ett behov av att knyta ihop de diskussioner som vi har haft under ganska lång tid, och också något se framåt.

Under det gångna året har trafiknykterhetslagstiftningen skärpts och effektiviserats i flera avseenden.

På regeringens förslag har riksdagen beslutat införa utandningsprov som bevismedel. Det innebär ett effektivare kontrollförfarande. Analysen utförs av polisen själv, och resultatet av provet fås direkt. Tiden mellan brottet och provet har blivit kortare.

Efter vissa initiala problem har utandningsproven nu börjat tas i drift. Proven tas i dag på våra polisstationer. I framtiden kommer vi troligen att ha mobila apparater vid vägkanten, och väntetiderna kommer att kortas ytterligare. Försök med detta pågår redan.

Riksdagen har beslutat att avskaffa det tidigare kravet på att kontroller skall vara beordrade i förväg. Härigenom har vi ökat möjligheterna för polisen att ta slumpmässiga prov. Polisens resurser kan utnyttjas bättre, och upptäcktsrisken ökar.

Andra nyheter är möjligheten att omedelbart omhänderta körkort. Ett sådant snabbt körkortsingripande får sin effekt förstärkt med hjälp av införande av utandningsproven. Den tvååriga prövotiden för nya körkortsinnehavare medför att nyblivna körkortsinnehavare som bryter mot lagen måste genomföra förarprov oavsett spärrtid. Till detta kommer kravet att den som

förlorat körkortet på grund av rattfylleri måste kunna redovisa ett nyktert leverne för att få tillbaka körkortet. Läkarna är också skyldiga att anmäla till länsstyrelsen om de finner att en person är olämplig som bilförare.

Herr talman! Sammantaget är det fråga om ett omfattande program för trafiknykterhet, som säkerligen kommer att ge praktiska resultat. Det är mot den bakgrunden olyckligt att frågan om den lägsta straffbarhetsgränsen så totalt kommit att dominera den offentliga debatten.

En central straffrättslig princip är att straffhot endast skall användas mot handlingar som i sig är skadliga eller farliga. Straffets hårdhet skall stå i proportion till skadan eller faran i det enskilda fallet. Jag skall inte ge mig in för djupt i en diskussion om forskningsresultat. Jag vill bara konstatera att det sedan länge är väl belagt vid vilka alkoholkoncentrationer farorna ökar. Det är med den kunskapen i ryggen som man internationellt har låtit straffbarhetsgränserna ligga i skiktet 0,8–1 ‰. Vi vet också att alkoholkoncentrationen hos t.ex. påverkade manliga förare som är inblandade i olyckor i genomsnitt är 1,9 ‰. Den gräns vi själva tillämpar ligger klart under detta. Såväl regeringens förslag som utskottets sätter gränsen avsevärt mycket lägre.

För mig står det emellertid klart att det finns forskningsresultat och olycksriskundersökningar, som visar att förmågan att framföra fordon försämras vid alkoholhalter under 0,5 ‰. Detta gör att det finns skäl att sänka den nuvarande gränsen.

Regeringen har föreslagit 0,3 som lägsta gräns, och utskottet förordar 0,2 ‰. Var gränsen exakt bör gå kan alltid diskuteras. Jag kan för egen del inte se skillnaden mellan regeringens förslag och utskottets som avgörande. Det finns enligt min mening goda skäl för utskottets förslag. Detta gäller särskilt som utskottet ställt sig bakom det grundläggande straffrättsliga resonemang som jag redovisat i propositionen. Jag ser det som en fördel att nå så stor enighet som möjligt i denna fråga. Därför stöder jag utskottets förslag.

De som förespråkar nollgräns, eller en s.k. principiell nollgräns, har i stället åberopat de förmodade pedagogiska effekterna i en sådan lagstiftning.

Jag skall erkänna att jag åtminstone i början hade viss förståelse för det argumentet. Efter hand har det dock blivit svårare och svårare för mig att acceptera resonemanget.

En principiell nollgräns är ju faktiskt ingen nollgräns. Nollgränsförespråkarna tänker sig endera strafffrihet i ringa fall eller ett generellt avdrag. Det är samma sak som en promillegräns. Den principiella nollgränsen för med sig samma pedagogiska oklarhet som motståndarna anser ligga i en promillegräns.

Jag ser däremot en stor risk i att lagen påstår sig förbjuda en sak som den faktiskt tillåter. Jag tror att lagstiftningens trovärdighet på sikt kan undermineras. Inte minst gäller det ungdomen, som ju är målgruppen för pedagogiken. Vi har alla varit unga, och kanske minns vi hur vi reagerade när vuxna hycklade och talade med dubbel tunga.

Något som jag reagerat särskilt starkt emot, under den debatt som föregått riksdagsbehandlingen, har varit vissa påståenden om det säkerhetsavdrag som domstolarna tillämpar. Avdraget har kommit till för att eliminera riskerna för att någon döms som skyldig på felaktiga bevis. Detta avdrag är inte en gång för alla givet. Det bestäms av den tekniska tillförlitligheten hos

provmetoderna. Vad gäller blodproven tillämpar domstolarna i dag ett avdrag som är hälften av vad det var tidigare. Efter hand som man får mer erfarenheter av utandningsproven kommer domstolarna säkert att sänka avdraget också för dessa prov. Enligt rikspolisstyrelsens experter skulle en sänkning kunna ske redan nu.

I en rättsstat skiljer man på lagstiftande och dömande makt. I straffrättsliga sammanhang innebär det att riksdagen anger vilka handlingar som är otillåtna och att domstolarna tillämpar lagen och prövar omständigheterna i det enskilda fallet. Att pröva bevisen och bedöma vad som är sant och vad som är falskt är domstolarnas privilegium. Det skall inte riksdag och regering lägga sig i. Därför blir jag förvånad när personer som borde veta bättre kallar domstolarnas säkerhetsmarginal vid bevisprövningen för supramarginal. Säkerhetsmarginalen har domstolarna själva kommit fram till på grundval av forskningsresultat.

Det ligger oerhörda risker i en politik där man tillåter sig att nagga på grundläggande rättsliga principer. Detta gäller oavsett vilka goda syften man kan ha.

Herr talman! Jag har den största förståelse för det engagemang som många gett prov på i trafiknykterhetsdebatten. Jag ser inga motsättningar när det gäller det övergripande syftet att öka trafiksäkerheten. Jag tror också att synen på vilka åtgärder som är mest effektiva är betydligt mindre skiftande än vad debatten har givit intryck av. Jag vill därför uttrycka en stark önskan om att de som har företrätt olika linjer i denna fråga nu lägger motsättningarna åt sidan. Vi bör i stället ta på oss uppgiften att sprida kunskap och befästa principen att bilkörning och alkohol inte hör ihop.

Det förslag som nu skall behandlas skapar mycket goda förutsättningar för att åtgärda de trafiksäkerhetsrisker som alkoholförtäring kan innebära. Bättre förutsättningar kan inte skapas med straffrättsliga medel i en rättsstat.

Samtidigt vill jag inte utesluta att den samlade effekten av alla åtgärder kan medföra risker för en alltför stark reaktion från samhällets sida i enskilda fall. Att förlora körkortet, om så bara för en kort tid, kan för många innebära utebliven förmåga att försörja sig, och detta kan i sin tur få tragiska konsekvenser för familj och framtid. Jag noterar därför med tillfredsställelse att utskottet i ett senare ställningstagande har tagit upp frågan om påföljder gällande körkortet i samband med trafiksäkerhetsbrott alldeles över straffbarhetsgränsen.

Vi i de nordiska länderna har varit pionjärer inom trafiknykterhetslagstiftningen. Vår syn på rattfylleri är betydligt strängare än den i de flesta andra länder. Att ett strängt straffsystem skulle vara en effektiv åtgärd mot rattfylleri kallar man i USA för "den skandinaviska myten". Förfarandet med alkoholtester vid vägkanterna har t.o.m. ifrågasatts som ett brott mot de medborgerliga rättigheterna. Man har påkallat behandling av ärendet i USA:s högsta domstol.

Jag menar för min del att vi skall hålla fast vid vår linje. Det finns starka skäl att tro att vår stränga lagstiftning är en viktigt anledning till att trafiksäkerhetssituationen är förhållandevis god hos oss. Vad vi nu bör göra är att uppmärksamma andra områden än dem som hittills har uppmärksamrats.

Den ökande förekomsten av fritidsbåtar, särskilt snabbgående motorbåtar, ställer oss inför nya problem. På justitiedepartementet arbetar vi just nu med förslag till lagstiftning om sjöfylleri.

En annan fråga gäller droger och trafiksäkerhet. På den punkten är kunskapsbristen stor. Regeringen kommer därför att i den forskningspolitiska propositionen anslå medel till ett BRÅ-projekt om droger och trafik.

Det finns ett område där vi, tycks det mig, har en del att lära – inte minst från USA – nämligen när det gäller behandlingen av dem som döms för rattfylleri. Det finns mycket att göra när det gäller att utveckla formerna för påföljd.

I Sverige bedriver vi sedan en tid s.k. Rattfålleprojekt inom kriminalvården. Även om man tolkar erfarenheterna med viss försiktighet tycks de vara goda. Jag tror att man kan gå vidare och utveckla dessa metoder ytterligare.

Försöksverksamheten med samhällstjänst är ett annat exempel på ett sådant nytänkande. Jag vill också nämna de experiment som pågår med "utandningslås" på bilar.

Herr talman! Jag vet att många med mig ser fram emot att få lämna den förlamande striden om den lägsta straffbarhetsgränsen och nu låta de rätts-tillämpande myndigheterna ta vid. Det kriminalpolitiska fältet rymmer många viktiga uppgifter som också förtjänar vårt engagemang.

Anf. 22 BRITTA BJELLE (fp) replik:

Herr talman! Till justitieministern vill jag säga att vi i folkpartiet hör till dem som menar att en principiell nollgräns, en social norm som säger att ingen alkohol i blodet skall förekomma vid bilkörning, har en pedagogisk betydelse. Det är inte en främmande tanke i lagstiftningen att ha en portalparagraf, som inriktar vårt tänkande på hur vi vill att samhällsmedborgarna skall agera.

Jag vill här påminna om en sådan portalparagraf – man kan hitta flera om man bläddrar i lagboken – nämligen den i äktenskapsbalken. Där står: "Makar skall visa varandra trohet och hänsyn. De skall gemensamt vårda hem och barn och i samråd verka för familjens bästa."

Det finns flera sådana bestämmelser. Det är visserligen inte straffrättens område, men detta är en allmän bestämmelse som talar om för oss att ett visst förfarande inte accepteras. Man skall naturligtvis inte använda en sådan här regel mer än i mycket speciella undantagsfall.

Vi har väldigt många ungdomar som dricker en, två eller tre starköl, och som absolut inte klarar att köra bil i trafiken. Vi har alldeles för många trafikolyckor som leder till tragiska situationer för familjer. Vi måste medverka till att skapa en social norm som känns riktig för alla. Tyvärr hjälper inte utskottets betänkande till att skapa en sådan social norm. Man argumentar emot tanken att vi i alla lägen skall lyfta fram att alkohol och trafik inte hör ihop. Det vi behöver på detta område är en social norm.

Anf. 23 KENT LUNDGREN (mp) replik:

Herr talman! Vi talar nu om de nästan förhatliga promillegränserna. Jag anser att symboliken i den principiella nollgränsen, eller 0,1 ‰ som miljöpartiet har föreslagit, är mycket betydelsefull. I den våldsdebatt som fördes

i november månad förra året talade vi om normer. Just normer och regler för beteendet är oerhört viktigt speciellt för våra unga medborgare. Allt för ofta förändras beteendet i samband med alkoholförtäring.

Det behövs inte mycket alkohol för att beteendet skall förändra sig, och är man i grupp är risken ännu mycket större. Detta beteende påverkar förstås bakom ratten. Samhället bör därför tydligt markera att alkohol definitivt inte har bakom ratten att göra.

När det sedan gäller påföljderna i samband med rattfylleri och grovt rattfylleri stöder jag den möjlighet till kontraktsvård som finns i lagförslaget, och jag vill förstärka den möjligheten ännu mer.

Vi har i andra sammanhang, bl.a. i justitiekonseljen, kunnat konstatera att de som är verksamma inom frivården säger sig sakna resurser för att lätta trycket på fängelserna när det gäller behandlingen av rattfyllerister. Det finns platser på anstalter, men man har inom frivården inte resurser för att få folk dit. Därför är också fängelserna överbelagda. Där skulle trycket kunna lättas.

Jag anser att all kriminalvård borde handla om just vård. Straff är någonting som jag hoppas att vi växer ifrån så småningom. Jag har inte i något sammanhang sett att straffen har en avskräckande effekt på dem som redan har hamnat i karusellen.

Jag tycker att det är litet synd att frågan om forskningen försvinner i denna debatt. Justitieministern nämnde att man skall bedriva forskning inom BRÅ. Det är utmärkt när det gäller andra berusningsmedel än alkohol. Men det krävs ganska stora satsningar och mycket pengar, inte minst för att utveckla ny teknik. Jag är inte nog tekniskt sinnad för att kunna avgöra om det skall handla om blodprov, urinprov, salivprov eller om vi kan tänka oss något annat. Men vi måste ge polisen verktyg, och det måste ske mycket snabbt. Vi måste komma åt denna kategori. Drogmissbruket i samhället ökar, och drogmissbruket bakom ratten ökar därför också. De olyckor detta drar med sig ökar dess värre också.

Jag vädjar till justitieministern att se till att det blir en satsning på detta område. Den behövs.

Anf. 24 KJELL ERICSSON (c) replik:

Herr talman! För att inte bara framföra klagovisor här från talarstolen vill jag börja med en eloge för det som är bra inom trafiksäkerhetsarbetet. Effektiviseringen när det gäller utandningsproven är bra. Den slumpmässiga provtagningen är också bra liksom den tvååriga provotiden för körkort. Det samma gäller forskning om andra berusningsmedel än alkohol, och likadant är det med säkerhetslås för bilar, dvs. lås som regleras av utandningsluft. Alla dessa saker är bra.

För att återgå till det vi talar om i dag vill jag säga att den principiella nollgränsen också har ett normbildande syfte samtidigt som den har en psykologisk effekt. Men det är inte bara det. Det finns forskningsresultat från bl.a. England som visar att påverkan börjar redan vid 0,1‰. Det är ett resultat som inte skall förringas. Flera remissinstanser har påtalat detta, bl.a. tunga remissinstanser som trafiksäkerhetsverket, statens väg- och trafikinstitut och

MHF. De har tryckt på och sagt att promillegränsen skall sättas så lågt som möjligt.

Om vi har en principiell nollgräns med en straffbarhetsgräns vid 0,1 ‰, då är den så lågt satt att rättssäkerheten inte är i fara. Säkerhetsavdraget och säkerhetsmarginalen kan inte vi i riksdagen avgöra. Tillförlitligheten hos olika mätmetoder avgör hur stor den är. Som också statsrådet Laila Freivalds påpekade har denna tillförlitlighet förbättrats undan för undan. Målsättningen är att säkerhetsgränsen skall bli så låg som möjligt och kanske till slut komma ned till 0,0 ‰. Men vi måste acceptera den nuvarande tekniken och dess tillförlitlighet när det gäller att bestämma hur stort säkerhetsavdraget skall vara. Detta säkerhetsavdrag skall naturligtvis också gälla vid en promillegräns på 0,1. Vi får inte sätta rättssäkerheten i fara, men vi skall försöka få ett så lågt säkerhetsavdrag som möjligt. Det gör vi genom att sätta promillegränsen vid 0,1.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarrens förhandlingar.

Anf. 25 BERITH ERIKSSON (vpk) replik:

Herr talman! Låt mig börja med att instämma i Kjell Ericssons eloge till justitieministern.

Justitieministern använder uttrycket "farorna ökar". Det innebär att hon också erkänner att farorna finns. Det borde räcka med vetenskapen om detta. När man nämligen för ett resonemang om att farorna ökar, hamnar man omedelbart i en sifferexercis och hänvisningar till olika undersökningar. Man måste nämligen fråga sig hur mycket farorna ökar.

De olycksriskundersökningar som gjorts och som visar att koordinationsförmågan försämras redan vid minsta mätbara alkoholhalt borde, som jag har sagt tidigare i debatten, vara tillräckligt för att sätta promillegränsen så lågt som möjligt.

I sitt anförande gjorde justitieministern jämförelser med andra länder, framför allt de europeiska, men hon nämnde också USA och vad man där anser om vårt sätt att hantera frågan om promillegränser. Låt mig komplettera henne med att säga att i USA gäller nollgräns för yrkesförare. En yrkesförare får omedelbart körkortet omhändertaget i 24 timmar om han har den minsta mätbara alkoholhalt i blodet. I USA förbereder man också ett lagförslag om nollgräns för ungdomar.

Anf. 26 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Britta Bjelle vill ha en portalparagraf och jämför med den som finns i äktenskapsbalken. Jag har förståelse för behovet av att ha en bestämmelse, som mycket tydligt anger den norm som samhället ställer upp i ett visst sammanhang. Vi har den typen av paragrafer i en rad olika lagstiftningar, men vi har dem inte i strafflagstiftningen.

I vägtrafiklagstiftningen finns en allmän bestämmelse om vad man skall iaktta i trafiken. Den bestämmelsen kan kanske göras skarpare, tydligare och mer pedagogisk. Men det vore välgörande om Britta Bjelle ville hålla

med om att i ett rättssamhälle hör inte portalparagrafer av detta slag hemma i strafflagstiftningen.

Prot. 1989/90:67
14 februari 1990

Anf. 27 BRITTA BJELLE (fp) replik:

Herr talman! Det gläder mig, herr talman, att i princip kunna hålla med justitieministern om att man inte skall ha en portalparagraf. Men som jag sade i mitt förra inlägg är det över huvud taget farligt för människor att röra sig ute i trafiken. Därför är detta ett område, där man kan tänka sig en annan lösning än man har på andra områden.

*Trafiknykterhets-
brotten m.m.*

Anf. 28 KJELL ERICSSON (c) replik:

Herr talman! Statsrådet Laila Freivalds berörde i sitt senaste inlägg inte frågan om dessa 0,1 resp. 0,2 ‰ som tillåtna gränser. Det finns många saker att säga om detta, precis som det finns mycket att säga om hur mycket man kan dricka för att uppnå en viss alkoholmängd i blodet. Det har också under lång tid förts diskussioner om promillegränserna.

Håkan Matson hade i tidningen Expressen i söndags en mycket bra artikel i frågan om promillegränser. Han hade gjort ett experiment med några medarbetare på tidningen. En medarbetare fick dricka Dry Martini (3,5 cl gin och 1,5 cl vermouth), ett glas vin (25 cl) och en cognac (4 cl). Efter 45 minuter hade han bara 0,14 ‰ alkohol i blodet, efter säkerhetsavdraget. Han kunde alltså dricka ganska mycket och skulle även med den nya promillegränsen ha undgått straff.

Den här undersökningen var kanske inte vetenskaplig, men det finns många andra undersökningar som visar att man kan förtära ganska mycket alkohol och ändå undgå straff enligt de nya reglerna. Det tycker jag är allvarligt. Vi vet ju att körningen påverkas redan vid 0,1 ‰ i blodet.

I sitt första anförande sade justitieminister Laila Freivalds att det var hyckleri av oss att föreslå 0,1 ‰ som högsta tillåten alkoholhalt. Det påståendet vill jag bestämt avvisa.

Anf. 29 ROLF CLARKSON (m):

Herr talman! Jag lyssnade på Göthe Knutsons anförande för en halvtimme sedan och konstaterade att han på ett förträffligt sätt gav uttryck för de moderata synpunkterna i den fråga som avhandlas i dag. Jag instämmer alltså i dessa synpunkter. Men jag finner det också angeläget att som moderat ledamot av trafikutskottet få göra några kommentarer till dagens brännande fråga.

Frågan om vilken promillegräns som skall medföra straffansvar har fått en alltför alkoholpolitisk dimension i debatten och i utskottets beredning. Det är inte en alkoholpolitisk fråga utan en trafiksäkerhetsfråga, som bör avgöras utifrån trafiksäkerhetssynpunkter och med beaktande av rättssäkerheten.

När vi moderater beredde frågan i vår trafikkommitté konstaterade vi att något statistiskt belägg för att olyckor inträffat på grund av alkoholhalt under 0,5-promillegränsen icke finns. Tvärtom kan man räkna med att förare som intagit måttliga mängder alkohol, är så starkt medveten om detta att de framför sina fordon med särskild försiktighet.

Justitieministerns första förslag var att som en symbolhandling sänka gränsen från 0,5‰, som inom parentes är den gräns EG siktar på att gå ned till inom sitt område, till 0,4‰. Det förslaget utsattes för så häftig kritik av just alkoholfundamentalisterna att den nu föreliggande propositionen anger 0,3‰ som gräns.

Herr talman! Jag nämnde inledningsvis att fastställandet av en promillegräns är en trafiksäkerhetsfråga och att någon ökad trafiksäkerhet inte kan skönjas med detta ovärdiga promillekineseri. Efter den slutsatsen övergår promillefrågan till att bli en viktig rättssäkerhetsfråga, och jag finner det märkligt och stötande att en majoritet i vårt justitieutskott anser det vara mera angeläget att kompromissa fram en majoritetsskrivning än att bevaka och bevara rättsäkerheten i landet.

Man försvarar sin lättvindighet härvidlag med att under alla förhållanden alkohol och trafik inte hör ihop, vilket naturligtvis alla ansvarskännande människor tycker, även vi som nu reagerar mot det onödiga tafsandet på 0,5-promillegränsen. Men det är ju inte en alkoholpolitisk fråga – det är en fråga om ökad trafiksäkerhet, och det målet når man inte med sänkningen. Därmed återstår bara – och det är minsann inte så "bara" – rättssäkerhetsaspekten, vilken alltså bedrövligen nonchaleras av justitieutskottets majoritet.

Det är berusade fordonsförare som bör klämmas åt. En sänkning från 1,5‰ till 1,0‰ för grovt rattfylleri skulle fångat in en grupp som utgör en stor fara i trafiken, men så sker icke. Det är genant att politiker på riksdagsnivå lånar sig till kosmetikpolitik på det sätt som nu sker i promillefrågan!

Herr talman! Jag kan inte underlåta att i denna debatt beröra den tilltagande hetsen mot landets bilister. Hastighetsöverträdelser bestraffas med körkortsindragning även där omständigheterna är förmildrande, antalet körkortsindragningar stiger brant och orsakar många tragedier – och fler blir det nu med den nya lägre promillegränsen –, landets bilister betalar stigande bensinpriser, dryga pålagor planeras i storstäderna, ja, listan kan göras lång. Självfallet skall bilisterna betala för sina samhällsekonomiska kostnader, men de ger redan en mångmiljardtribut för att via katalysatorer förbättra sin luftmiljöpåverkan.

Landets bilister är förvisso beredda att ta sitt samhällsansvar, men har också rätt att kräva rättvisa och rättssäkerhet i samma utsträckning som tillkommer dem som medborgare i andra sammanhang.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 2 av Göthe Knutson och därmed avslag på justitieutskottets hemställan i motsvarande del.

Anf. 30 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Den fråga vi nu debatterar har en lång historia. Den sköt fart med bilismens framväxt på 20- och 30-talen, och den har blivit oerhört central i dagens trafiktäta samhälle. Det finns en bred uppslutning i folkopinionen bakom uppfattningen att trafik och alkohol inte hör samman, och det finns också starka önskemål om att detta skall komma till uttryck i lagstiftningen. Regler bör utformas enkla och klara. En aktiv informationsverksamhet, både allmänt opinionsbildande och som ett starkt inslag i körkortsutbildningen beträffande trafiknykterhet, behöver upprätthållas. Påföljden

vid brott mot trafiknykterheten bör komma snabbt, och lagstiftaren bör ge tydliga signaler till förmån för en alkoholfri trafik.

Internationellt sett har Sverige haft en ganska hygglig situation beträffande nykterhet i trafiken. En bidragande orsak är självfallet att Sverige kom tidigt med promilleregler. De infördes redan 1941, alltså för nästan 50 år sedan. Bara Norge var tidigare med att införa en då omstridd och kontroversiell mätmetod, vars användning dock har blivit alltmer världsomfattande och i dag är uppbackad världen över som ett viktigt medel i trafiksäkerhetens tjänst. Bakom låg medvetenheten om de drastiska konsekvenser som ofta blir följden då människor kör berusade i trafiken.

Trafiksäkerhetsverket gjorde för något år sedan en uppskattning av antalet onyktra förare i trafiken. TSV uppskattade det till 2 av 1 000 förare. Herr talman! Det låter ganska litet, men 2 av 1 000 är uppskattningsvis 8 000 körtillfällen per dygn. Det innebär alltså att vi har ett stort antal bilförare som är ute i trafiken med stora risker för eget och andras liv.

Debatten om en principiell nollgräns har böljat fram och åter de senaste åren. När Motorförarnas helnykterhetsförbund, MHF, 1984 drog i gång en kampanj kring en principiell nollgräns väckte den föga anklag. Men många pådrivare, andra motororganisationer, Sveriges bilriksdag, många experter, myndigheter av skilda slag, politiker och journalister, slöt upp bakom tanken att utgångspunkten måste vara en trafik helt fri från alkohol. Inte minst den allmänna opinionen backar upp sådana här tankegångar. Politiska partier hakade på, och på folkpartiets valaffischer i förra valet kunde man se anropet "Ingen promille bakom ratten".

Under den senaste tiden har en rad forskningsrön visat hur förmågan att säkert köra bil försämras även hos måttligt påverkade. Jag tror det är viktigt att samhället kraftigt reagerar mot dem som inte kan avstå att köra bil trots att de druckit alkohol. Här i riksdagen har det förekommit både en kraftig opinion för att sänka promilletalen och en starkare aktivering i trafiksäkerhetsarbetet över huvud taget.

År 1984 lade regeringen fram en proposition som man sedan tvingades att dra tillbaka. Anledningen till det var inte, som herr Clarkson menade, att dess centrala förslag innebar en sänkning av promilletalen, utan att den karakteriserades av en slapphet i påföljderna. Regeringen vidtog alltså den ovanliga åtgärden att dra tillbaka en proposition. Det har sedan förflutit sex år och fem justitieministrar har hunnit komma och gå innan vi har fått dagens förslag. Men också det är halvdant. Den sänkning som regeringen förordar ser inte ut att få riksdagens stöd. Visserligen har regeringen fått uppbackning från en enskild moderat i justitiekommittén, och här i kammaren har också herr Clarkson talat sig varm för regeringens linje, men allt tyder på att riksdagen kommer att underkänna regeringens förslag beträffande promilleregler.

Här vill jag, herr talman, också notera det värdefulla bidrag i den inre opinionsbildningen som inte minst riksdagens trafikutskott har stått för – möjligen med undantag av herr Clarkson, som energiskt har motsatt sig en sänkning av promilleregeln. Det är bara att beklaga att justitiekommitténs majoritet inte har kunnat ena sig om att lägga fram förslag om införande av en principiell nollgräns. Därför är det viktigt, herr talman, att riksdagen försöker

Prot. 1989/90:67
14 februari 1990

*Trafiknykterhets-
brotten m.m.*

att här och nu uttala sig för att den principiella nollgränsen är den riktiga och värdefulla utgångspunkten.

Utskottets ordförande Britta Bjelle har utförligt och tydligt markerat hur rattfylleribestämmelsen bör vara konstruerad och hur folkpartiet vill skärpa reglerna genom att sänka gränsen för det grova rattfylleriet. Jag instämmer i hennes uttalande på de punkterna och likaså i bl.a. folkpartiets plädering till förmån för en haverikommission och en aktiv informationskampanj. Vi menar att trafiknykterheten är så viktig i trafiksäkerhetsarbetet att en aktiv information ständigt måste gå ut. Här har de frivilliga motororganisationerna en stor uppgift, och enligt min mening bör statsmakten inte bara i välvilliga ordalag utan också mer aktivt stödja den verksamheten.

Justitieministern tog upp frågan om sjönykterheten, och en av de första debatter som hon deltog i här i riksdagen fördes med anledning av en interpellation som jag hade väckt om sjönykterhetsfrågorna. Vi var redan då överens om att dagens täta och snabba trafik på sjön, inte minst med fritidsbåtar, utgör ett problem, framför allt då båtförarna uppträder onyktra. I mer än tio år har jag nästan varje år yrkat på att vi också inom sjötrafiken skulle få en promillelagstiftning. På den punkten hade justitieministern för dagen, såvitt jag uppfattade, ingen mening. Riksdagen har varit relativt kallsinnig till sådana tankegångar, men här är en förändring på väg. I lagutskottet fick folkpartiet med sig ytterligare två partier till stöd för en sådan ordning.

Också här ser vi ett mönster: det är riksdagen som driver på i trafiksäkerhetsfrågorna, medan justitiedepartementet ofta mobiliserar den obotfärdiges förhinder. Fortfarande har man från regeringens sida inte gjort mer än vad som redovisats här i dag. Jag vill uppmåna justitieministern att skynda på arbetet inom justitiedepartementet i trafiksäkerhetsfrågor. Det är framför allt det långsamma tempot som har varit utmärkande för detta arbete.

Det är vidare inte bara de små och snabba fritidsbåtarna som förekommer i dessa sammanhang, utan det äger också rum trafiknykterhetsbrott på sjön med stora fartyg inblandade. Vem minns inte den otäcka miljökatastrofen, kanske vår tids största, ute på sjön vid Alaska för något år sedan? Också där handlade det om onykterhet i trafik. Det är angeläget, herr talman, att nykterheten upprätthålls också på sjön och att lagstiftaren skaffar sig verktyg för att stimulera en nykter trafik också på våra vattenvägar.

Till sist, herr talman, vill jag säga att min uppfattning är den att en principiell nollgräns med en låg påföljdsgräns kommer att vara positiv inte minst för de unga och nya förarna. De kommer att få ett gott stöd i lagstiftningen, eftersom all alkohol i samband med bilkörning där kommer att bannlysas helt. En skärpning av trafiknykterhetslagstiftningen innebär i grunden en social och mänsklig omtanke om alla trafikanter. För en sådan färdriktning uttalar sig nästan alla, men vi har som politikergrupp haft en alltför trög hantering för att kunna åstadkomma konkret resultat på det här området. Nu har vi, herr talman, möjlighet att komma ett gott stycke på väg i arbetet för en säkrare trafik.

Anf. 31 BIRGER ROSQVIST (s):

Herr talman! Jag skall vara mycket kortfattad i mitt inlägg här. Jag talar dels som motionär, dels för trafikutskottet. Synpunkterna i en socialdemo-

kratisk motion sammanfaller med trafikutskottets, och jag får väl säga att trafikutskottets synpunkter inte till fullo men i väsentlig del har vunnit gehör hos justitieutskottet. Vi har inte så mycket att invända mot det resultat som justitieutskottet har kommit fram till.

Men jag vill passa på att på det bestämdaste vända mig mot vissa av de synpunkter som trafikutskottets vice ordförande Rolf Clarkson framförde – Clarkson var reservant i trafikutskottet.

Rolf Clarkson sade här att det kan vara så att någon kör bättre och säkrare med viss alkoholhalt i blodet. Jag håller inte alls med om det. Jag tror att ett sådant resonemang inte gagnar trafiksäkerheten utan att det i stället är farligt att resonera på det sättet.

Som framgått av debatten innebär regeringens förslag en sänkning av promillegränsen från 0,5 till 0,3, och med de ändringar som gjorts under utskottsbehandlingen är gränsen nere vid 0,2‰. Både motionärerna och trafikutskottet har tagit in det s.k. analysfelet i de 0,2‰. Jag vill säga att vi nu får acceptera justitieutskottets motivering. I en lagtext måste anges exakta siffror icke inkl. analysfel, därför att sådana inte alltid kan vara likadana.

Trafikolyckornas antal är skrämmande. Än värre är att så många trafikolyckor beror på alkoholförtäring i samband med bilkörning. Med det beslut riksdagen nu fattar poängterar vi ganska kraftigt, tycker jag, att alkohol och trafik inte hör ihop. Jag hoppas att det är något som går in hos alla bilförare, såväl unga som gamla.

Det har under senare år spridit sig en inställning bland somliga av våra yngre medborgare att litet grand öl och litet vin och kanske litet till kan vi ta när vi kör bil, därför att det är tillåtet upp till den gräns som tidigare rätt, 0,5‰. Den attityden hoppas jag att vi skall kunna ändra i och med detta.

Vi har också sagt att vi nu skulle sträva efter en s.k. nollgräns. Jag vet att den frågan har varit kontroversiell, och det kanske beror på att det har rått vissa missuppfattningar. Med en nollgräns menar vi en gräns som är så lågt satt att det i praktiken inte ges utrymme för några nämnvärda mängder av alkohol. Vi vet exempelvis att den som konsumerar starksprit löper väldigt stor risk att komma över gränsen för vad som nu blir tillåtet och därmed löper stor risk att dömas för sin alkoholförtäring i samband med trafik.

Jag antar vidare att analysfelen i mätningarna med de nya och förfinade metoder som finns kommer att minskas. Den felmarginal som kommer att utvecklas enligt domstolarnas praxis behöver ju inte vara evig. Jag utgår ifrån att praxis i det här fallet, i takt med förfinade metoder, kan successivt förändras.

Slutligen vill jag säga att trafikutskottet har tagit mycket allvarligt på den här frågan. Vi har fått propäer och synpunkter från många som företrädar bilisterna, och de synpunkterna har entydigt, kan jag säga, gått i den riktningen att man vill minska – och kraftigt minska – toleransen med alkoholförtäring i trafiken.

De synpunkter som framförs av trafiksäkerhetsverket, en statlig myndighet, sammanfaller med det som vi nu föreslår. Statens väg- och trafikinstitut, ett forskningsinstitut, har konstaterat att bl.a. reaktionsförmågan kraftigt försämras i samband med alkoholförtäring, även alkoholförtäring i små

mängder. Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande har framfört samma synpunkter, likaså motororganisationerna.

Motororganisationerna har en sammanslutning som kallas för Sveriges bilriksdag. För ett par år sedan uttalade den sig för principiell nollgräns. Motororganisationerna accepterar nu en gräns vid 0,2 ‰ och kallar det för en principiell nollgräns.

Jag har mött synpunkten att en minskning med så litet som en tiondels promille är väl ändå en strid om påvens skägg. Jag vill säga att det är det bestämt inte. Skillnaden mellan 0,5 och 0,3 är mycket stor i det här sammanhanget, även skillnaden mellan 0,3 och 0,2 är mycket stor i detta sammanhang. Man kan också räkna i enheter – från 3 till 2 –, och enligt gängse matematiska beräkningar är den sänkning som nu föreslås av trafikutskottet en sänkning med $33 \frac{1}{3} \%$. Jag tycker att det kan vi också använda som ett argument när vi säger: Ingen sprit i samband med bilkörning!

Anf. 32 ROLF CLARKSON (m) replik:

Herr talman! Jag finner det synnerligen angeläget att bemöta den beskyllning som Birger Rosqvist riktade mot mig, när han påstod att jag hade sagt att man skulle köra bättre och säkrare om man hade alkohol i blodet. Det har jag aldrig sagt, och det finns skriftligt på detta hos stenograferna.

Jag sade att förare med måttligt alkoholintag – och då tänker jag på 0,3 ‰ – medvetna om detta kan tänkas köra med särskild försiktighet, vilket inte innebär att jag tror att de är bättre förare.

Birger Rosqvist lånar sig sedan i sitt anförande till promillekineseri. Det är ingen större skillnad mellan 0,2 och 0,3, säger han. Ja, det får framtiden utvisa. Det är kanske tusentals körkortsindragningar som är skillnaden, och de tusentals körkortsindragningarna har vi all anledning att vara observanta på.

Anf. 33 BIRGER ROSQVIST (s) replik:

Herr talman! Huvudpunkten i mitt resonemang är att alkohol och trafik inte hör ihop. Rolf Clarkson säger att viss alkoholkonsumtion kan accepteras därför att det inte är säkert att vederbörande kör sämre av den anledningen. Men det kan ju tänkas att den som konsumerat ett visst mått av alkohol har räknat fel och faktiskt kör sämre.

Och det är ju inte bara den alkoholpåverkade föraren själv som kan råka ut för olyckor, utan det kan också tredje man. Den pensionär som går på gatan eller det barn som springer över vägen kan också råka illa ut på grund av bilförarens sämre reaktionsförmåga.

Om nu tusentals personer kan förlora körkortet eller på något sätt bli straffade till följd av att vi sänker promillegränsen så här kraftigt, det ojar sig Rolf Clarkson för. Jag får väl säga att andemeningen med åtgärder är ju att man inte skall förtära alkohol i samband med trafik, och gör man inte det råkar man inte ut för det obehag som Rolf Clarkson är rädd för.

Anf. 34 ROLF CLARKSON (m) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att Birger Rosqvist helt lämnar rättssäkerhetsaspekten åt sidan. Det är mycket populistiska resonemang han för, och

det har han gjort hela tiden i utskottet när det gällt frågan om trafiknykterhetsbrotten.

Prot. 1989/90:67
14 februari 1990

*Trafiknykterhets-
brotten m.m.*

Anf. 35 Förste vice talman INGEGERD TROEDSSON (m):

Herr talman! Jag har under allmänna motionstiden skrivit en motion som rör det som jag föredrar att kalla rattonykterhet, dvs. mycket låga promillehalter, som efter kammarens nu stundande beslut ändå skulle bli straffbart och medföra körkortsindragning.

Jag nämner i motionen att det är utomordentligt viktigt att komma till rätta med det verkliga rattfylleriet. Men det kräver täta trafikkontroller. Täta trafikkontroller är en oundgänglig förutsättning.

Det kan inte vara rimligt att åtgärder främst riktas mot människor som trots ett visst alkoholintag ändå förmår föra sitt fordon på ett helt betryggande sätt. Personer med en alkoholhalt på 0,2‰ eller några tiondels promille däröver skulle inte bara dömas till minst böter utan dessutom riskera att få sitt körkort indraget, med de allvarliga sociala konsekvenser detta kan medföra, även om förmågan att föra fordonet över huvud taget inte har ifrågasatts.

Rapporteftergift eller åtalsunderlåtelse är, vad jag förstår, normalt inte heller möjliga i dessa fall. Ett beslut om en straffbar alkoholhalt redan på 0,2‰ riskerar därför att medföra sådan påfrestning på polis, åklagare och domstolar att de nödvändiga trafikkontrollerna kan behöva starkt begränsas i stället för att utökas, och det skulle vara utomordentligt allvarligt.

Jag har därför yrkat att körkort inte skall återkallas vid så låga alkoholhalter att förmågan att föra fordonet på ett betryggande sätt inte påverkas. Min motion behandlas nu i justitieutskottet – jag tror att justitieministern nämnde den som hastigast i sitt anförande – och den finns således inte med i det betänkande som kammaren nu har att ta ställning till. Detta gör att jag avvaktar utskottets behandling och nöjer mig med att nu peka på detta viktiga problem.

I övrigt ber jag att få yrka bifall till reservation 2 av Göthe Knutson.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Mom. 1 (nedre straffbarhetsgränsen för rattfylleri)

Först biträdades reservation 2 av Göthe Knutson med 49 röster mot 47 för det av Britta Bjelle under överläggningen framställda yrkandet. 235 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter biträdades reservation 1 av Ingbritt Irhammar m.fl. med 81 röster mot 51 för reservation 2 av Göthe Knutson. 199 ledamöter avstod från att rösta.

(Lola Björkquist (fp) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha varit frånvarande.

Agne Hansson (c) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.)

Slutligen bifölls utskottets hemställan med 173 röster mot 82 för reservation 1 av Ingbritt Irhammar m.fl. 77 ledamöter avstod från att rösta.

(Lola Björkuist (fp) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha varit frånvarande.)

Mom. 2 (rattfylleribestämmelsens konstruktion)

Utskottets hemställan bifölls med 254 röster mot 39 för reservation 3 av Britta Bjelle och Lars Sundin i motsvarande del. 40 ledamöter avstod från att rösta.

(Göthe Knutson (m) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.)

Mom. 5 (gränsen för grovt rattfylleri)

Utskottets hemställan bifölls med 204 röster mot 122 för reservation 7 av Britta Bjelle m.fl. 5 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 6 (straffmaximum för grovt rattfylleri)

Utskottets hemställan bifölls med 270 röster mot 62 för reservation 8 av Göthe Knutson m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 7 (påföljdsvalet vid grovt rattfylleri)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 9 av Göthe Knutson m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 12 (varning i stället för återkallelse av körkort)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 12 av Ingrid Burman – bifölls med acklamation.

Mom. 15 (förenklad personundersökning)

Utskottets hemställan bifölls med 312 röster mot 19 för reservation 13 av Ingrid Burman.

Mom. 16 (haverikommission m.m.)

Utskottets hemställan bifölls med 270 röster mot 62 för reservation 14 av Britta Bjelle m.fl.

Mom. 17 (automatisk förarkontroll)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 15 av Ingbritt Irhammar och Anders Svärd – bifölls med acklamation.

Mom. 18 (informationskampanj)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 16 av Britta Bjelle m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 20 (andra berusningsmedel)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 17 av Ingbritt Irhammar m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 21 (förbud mot eftersupning)

Utskottets hemställan bifölls med 288 röster mot 42 för reservation 18 av Ingbritt Irhammar och Anders Svärd. 1 ledamot avstod från att rösta.

Prot. 1989/90:67

14 februari 1990

Vissa brott m.m.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

5 § Meddelande om samlad votering

Tredje vice talmannen meddelade att justitieutskottets betänkande JuU16 och jordbruksutskottets betänkande JoU11 skulle debatteras i angiven ordning och avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

6 § Vissa brott m.m.

Föredrogs
justitieutskottets betänkande
1989/90:JuU16 Vissa brott m.m.

Anf. 36 GÖRAN ERICSSON (m):

Herr talman! Det nu aktuella betänkandet från justitieutskottet är ett samlingsbetänkande med motioner från föregående års riksmöte. I betänkandet återfinns ett antal moderata reservationer, och jag skall i mitt anförande stanna inför några av dem.

Herr talman! En av rättsstatens främsta uppgifter är att värna de enskilda medborgarna mot brott. Men det gäller inte enbart de enskilda människorna, utan också det allmännas egendom och den verksamhet som medborgarna kollektivt genom sina skatter bedriver.

Sverige har en av västvärldens största offentliga sektorer. Vi försörjer denna gemensamma sektor genom en av västvärldens högsta skatter, men likväl ökar otryggheten och brottsligheten. Enskilda människor – inte minst svaga grupper såsom äldre, handikappade, barn och kvinnor – känner sådan otrygghet att många inte vågar sig ut under vissa tider på dygnet. Samhället har blivit hotande.

Staten är stark i Sverige. Staten är också stor i vårt land, men fråga är om inte den stora staten på vissa avgörande områden blivit den svaga staten, i synnerhet där den skall stå stark.

Sanningen är den, herr talman, att stora områden som borde betjänas av polis nu har överlämnats till marknaden. Den som har råd med t.ex. dyra och avancerade villalarm kan räkna med att klara sig, medan den som inte har denna möjlighet kan riskera att få sitt hem skövlat. I socialdemokratis Sverige har t.o.m. tryggheten kommit att bli en handelsvara.

I reservation 1 tar vi moderater upp statens fundamentala ansvar för skydd mot brott. Reservationen berör frågan om att stärka och effektivisera polisens resurser, narkotikamissbrukets utbredning, reaktion mot brott som begås inte minst av ungdom och frågan om familjens ställning.

Herr talman! Brottsligheten i vårt land har passerat miljonstrecket anmälda brott. Vad denna brottslighet kostar vet vi inte, men vi anar att den kostar enskilda, stat och kommun många miljardbelopp.

Tidningen Expressen hade för någon tid sedan ett intressant reportage om en missbrukare som tjänade ihop till sitt missbruk genom inbrott i bostäder. En bedömning, gjord av journalisten och som verkade mycket realistisk, var att denne man under sitt brottsaktiva liv skulle komma att kosta ca 20 milj. kr. Denna kostnad faller då på såväl enskilda som stat och kommun.

Herr talman! Enligt de senaste mätningarna vet vi att det finns ca 14 000 intravenösa missbrukare i detta land. Om Expressens beräkning är någorlunda korrekt skulle detta innebära en kostnad enbart för dessa missbrukare på ca 280 miljarder kronor. Tala om möjligheter till skattesänkning, om man skulle få bukt med narkotikaproblemet!

Om åtgärder mot brott i ett kärt ekonomiskt läge skall kunna riktas mot rätt område och ges maximal effekt krävs att brottsligheten analyseras både ekonomiskt och mänskligt. Det krävs alltså en kartläggning av samhällets och enskildas kostnader för brottsligheten. Majoriteten har avvisat denna begäran och därför frågar man sig: Varför får inte en sådan kartläggning äga rum? Kan inte en sådan kartläggning ge värdefulla upplysningar om hur brottsbekämpningen i framtiden skulle kunna inriktas?

Herr talman! Internationaliseringen av brottsligheten är inte enbart en fråga som gäller narkotikabrotten. Många stulna konstverk och värdeföremål från svenska hem och museer har hamnat ute på en internationell häleri-marknad.

Narkotikabrottsligheten är dock i första hand internationell till hela sin struktur och ursprung. Kampen mot narkotikan är en för alla partier gemensam angelägenhet – vi har alla målet ett narkotikafritt samhälle i våra parti-program. Denna gemensamma syn och värdegemenskap är en stor styrka för Sverige.

Men det räcker inte att vi är ense här i kammaren. Vi måste också medverka till att även andra länder och våra broder- och systerpartier ute i världen omkring oss intar samma ställning.

Sverige har inte minst i FN varit utomordentligt pådrivande och i flera fall lett utvecklingen åt rätt håll. Men kampen mot narkotikan har enligt moderat mening nu kommit in i ett nytt skede. Motkrafterna mot narkotikahanderingen måste enligt vår mening organiseras och effektiviseras i det europeiska perspektivet.

I reservation 9 yrkar vi på att det europeiska samarbetet i narkotikakampen skall organiseras i en gemensam europeisk databas. Narkotikakurirer, deras vägar och betenden skulle snabbt kartläggas och narkotikatransporter genskjutas och avslöjas. Redan nu pågår ett samarbete i Europa där Sverige deltar, men enbart på det tekniska området.

Sverige har i detta samarbete uppgiften att kartlägga narkotikapartiernas "fingeravtryck" och därmed se hur olika tillverkares narkotikum fördelar sig. Detta samarbete har lett fram till flera tillslag mot laboratorier ute i Europa.

Nu måste detta samarbete byggas ut till att omfatta även person- och spaningsregister. Det är överraskande och deprimerande att vi står ensamma i

denna viktiga fråga. Jag skall inte här söka sak utan endast vädja till riksdagens partier, som slutit upp bakom målet ett narkotikafritt samhälle, att litet mer eftertänksamt fundera över vårt förslag, som vi kommer att återupprepa, så ni har chansen fler gånger.

Herr talman! Mot bakgrund av det anförda vill jag yrka bifall till reservationerna 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10 och 11.

Anf. 37 LARS SUNDIN (fp):

Herr talman! De motioner som detta betänkande behandlar väcktes under den allmänna motionstiden förra året. De är i dag inaktuella så till vida att ungefär samma motioner har väckts under den motionstid som vi just har lämnat bakom oss. Vi får således ganska snart anledning att återkomma till en ny behandling av dessa ärenden. Vissa av ärendena har vi nyligen debatterat och beslutat om här i kammaren. Det gäller t.ex. frågan om åtalsunderlåtelse, som var aktuell här i kammaren den 12 december förra året, alltså för bara två månader sedan. Detta gör att jag tänker vara relativt kortfattad i dag.

Vi i folkpartiet står tillsammans med moderata samlingspartiet och centerpartiet bakom fyra reservationer, som jag yrkar bifall till. Det är reservationerna 3, 5, 7 och 10.

Den första av dem gäller ordningsbot för snatteri. Det är uppenbart att något måste göras åt snatteriet, som bara ökar i omfattning. Majoriteten i utskottet är liksom tidigare tveksam till ordningsbot vid snatteri. Vi är inte det, låt oss åtminstone försöka med det. Att inte göra något mot snatteriet – som den nuvarande politiken tycks gå ut på – håller inte.

Reservation nr 5 gäller åtalsunderlåtelse. Vi är nu – liksom vi var i december och kommer att vara i framtiden, det kan jag försäkra – för en återgång till de gamla reglerna. Jag hänvisar till den debatt som fördes så sent som den 12 december.

Reservation nr 7, som vi i folkpartiet också stödjer, vill ha en utredning av rättssäkerheten i lagstiftningen mot Eko-brottsligheten. Det råder i dag tveksamhet om de lagarna och om de fyller de rättssäkerhetskrav som man har rätt att ställa. Så får det inte vara. Reglerna måste vara fasta, klara och förutsebara.

Vår fjärde reservation gäller att straffskalan för eget bruk av narkotika skall vara densamma som för innehav av narkotika. Något annat är enligt min mening ologiskt.

Herr talman! Jag yrkar således bifall till reservationerna 3, 5, 7 och 10.

Med anledning av en motion vill utskottet ha en ändring i brottsbalken som gäller sexuellt utnyttjande. Detta är egentligen det politiskt mest intressanta i betänkandet, eftersom socialdemokraterna inte ville det. De fann sig dock i det oundvikliga, som framgår av deras särskilda yttrande.

Anf. 38 ANDERS SVÄRD (c):

Herr talman! Brottsligheten i alla dess former är ett allvarligt samhällsproblem som fordrar kraftfulla åtgärder på såväl kort som lång sikt. Vi måste pröva olika vägar för att få ner brottsligheten. Tyngdpunkten i denna kamp ligger i enskilda människors engagemang och deltagande, men statsmakter

och myndigheter har naturligtvis ett ansvar för att skapa förutsättningar för och ge ett aktivt stöd till arbetet. Det är nödvändigt att bygga på samverkan mellan organisationer, allmänna organ, föräldrar, grannar, enskilda osv.

Grunden för det kriminalpolitiska arbetet bör således enligt centerens uppfattning bestå i breda sociala insatser och attitydpåverkan. Man måste givetvis också vidta åtgärder inom rättsväsendets ram. Det finns i det sammanhanget anledning att varna för den överdrivna tilltro som somliga har till att sådana åtgärder skulle vara de enda effektiva medlen mot ökad brottslighet.

Butikstillgrepp utgör ett allvarligt problem. Åtgärder riktade mot snatteri-brottslighet är enligt centerens uppfattning inte bara en uppgift för det allmänna utan också för handeln. Ja, sannolikt är det där som tyngdpunkten måste ligga för de samlade insatserna mot snatteribrotten. En rad sådana åtgärder måste vidtas, t.ex. ökad användning av olika stöldskyddssystem, information till allmänheten om butikstillgreppens skadliga verkningar osv.

Det krävs emellertid ytterligare åtgärder från samhällets sida. En sådan åtgärd är enligt centerens uppfattning att införa ett system med ordningsbot vid mindre snatteribrott. Det skulle framför allt utgöra en snabb, men också en för den enskilde, tillfällighetssnattaren förhållandevis skonsam, form av lagföring. Dessutom skulle ett system med ordningsbot vid snatteri kunna bidra till ett bättre resursutnyttjande genom att det skulle minska åklagarnas och förenkla polisens arbete med dessa tillgreppsbrott. Jag yrkar bifall till reservation nr 3.

Jag yrkar även bifall till reservation nr 5, som tar upp frågan om åtalsunderlåtelse. Det är särskilt för unga människors vidkommande nödvändigt att samhället ger klara normer och tillämpar konsekventa handlingsmönster. Ett system som innebär att lagöverträdelser ofta inte beivras eller beivras inkonsekvent och ryckvis får en destruktiv inverkan på ungdomars ofta ganska utvecklade rättsbegrepp. De nu gällande generösa reglerna för åtalsunderlåtelse kan närmast ge ett intryck av att samhället inte ser allvarligt på ungdomarnas brottslighet. Centern vill därför förorda en återgång till tidigare restriktiva regler för åtalsunderlåtelse m.m. och att det skall ske så snabbt som möjligt.

I reservation nr 7 krävs en utredning om rättssäkerheten vid bekämpning av Eko-brott. En parlamentariskt utsedd utredning bör tillsättas med uppgift att skyndsamt göra en översyn av lagstiftningen på området, där man särskilt skall ta in rättssäkerhetsaspekterna i utredningsarbetet. Jag yrkar bifall till reservation nr 7.

Herr talman! Centerpartiet har föreslagit en rad åtgärder för att bekämpa narkotikaproblemen i vårt samhälle. Initiativ från bl.a. centerpartiet har t.ex. lett till att innehav av narkotika numera är straffbart. Erfarenheter har dock visat att toleransmängden för innehav av narkotika är alldeles för hög. Sedan 1986 har gränserna för vad som betraktas som ringa innehav av narkotika, t.ex. när det gäller hasch och amfetamin, i praktiken höjts – de har fördubblats och flerdubblats. Före 1989 greps alltid personer med heroin- och kokaininnehav av polisen och fördes till kriminaljouren för vidare åtgärder. I dag friges i stället droginnehavarna direkt efter gripandet sedan ett kortare förhör har hållits på platsen och man har identifierat dem. Små innehavsmängder av dessa preparat behandlas som ringa narkotikabrott och leder i

ett senare skede endast till böter på 400 kr. – en summa som brottslingen sällan kan betala.

Genom den här toleransförskjutningen har samhällets reaktion blivit allt för svag. Den avskräckande brottsförebyggande effekten har därmed kraftigt försämrats. Straffet för ringa narkotikabrott är t.ex. i Stockholm ett antal dagsböter i ett strafföreläggande, och gärningsmannen har mycket sällan förmåga att betala böterna. Möjligheten att omvandla obetalda böter till fängelse är numera i praktiken närmast obefintlig. Lagen är således i straffrättsligt hänseende inte tillräckligt effektiv.

Inom centerpartiet anser vi att det är självklart att konsumtion av en viss mängd narkotika inte bör bedömas ha ett lägre straffvärde än innehav av samma mängd narkotika. Straffskalan för eget bruk av narkotika bör således sammanfalla med den för innehav. För det sistnämnda brottet omfattar straffskalan både böter och fängelse också vid brott som är ringa.

Centern anser för sin del att straffskalan för innehavsbrott är väl avvägd. Det bör leda till att motsvarande straffskala för eget bruk av narkotika justeras på samma sätt, vilket skulle innebära att fängelse skall ingå i straffskalan för eget bruk av narkotika.

Herr talman! Jag yrkar avslutningsvis bifall även till reservation nr 10.

Anf. 39 BERITH ERIKSSON (vpk):

Herr talman! Under slutet av 1970-talet och början av 1980-talet gjordes en rad undersökningar och bedömningar av den ekonomiska brottsligheten i Sverige. En av de mer omfattande undersökningarna gjordes av Hansson 1983, Den svarta sektorns storlek och effekter. I en sammanvägning av olika studier och de egna resultaten bedömde Hansson att de oredovisade skattepliktiga inkomsterna under 1970-talet och början av 1980-talet borde ligga i intervallet 3,8–5,5 % av BNP. I dag skulle detta betyda att de oredovisade skattepliktiga inkomsterna skulle vara mellan 38 och 55 miljarder. Det är naturligtvis inte säkert att samhällets intäkter skulle öka i samma proportion som vid normala inkomsters beskattning om dessa oredovisade inkomster kunde beskattas. Dels skulle en del av denna brottsliga verksamhet helt upphöra, dels sker en viss beskattning även av dessa pengar om och när de används till konsumtion. Men allt pekar på att siffran ändå är ganska hög.

Det finns ingen anledning att anta att skattemoralen är bättre i dag än den var i början av 1980-talet. Det är snarare tvärtom. Den allmänna moralen har snarare försämrats. Det finns en ännu större acceptans i samhället nu vad gäller skattefusk och andra brott som går ut på att lura staten. Massmedias bevakning av den ekonomiska brottsligheten är heller inte lika framträdande nu som den var i början av 1980-talet.

Ekonomisk brottslighet nämns i propositionen som ett prioriterat område, men det tilldelas inte några resurser. När det gäller kontrollen av ekonomisk brottslighet och att avslöja och beivra sådan blir arbetsuppgifterna allt svårare, eftersom de som sysslar med svart och grå verksamhet hela tiden höjer sin kompetens. Det vi behandlar i dag är en del av vår motion som handlar om ekonomisk brottslighet. Vi vill öka straffsatserna, så att sådana brott inte blir ekonomiskt lönsamma. Höga bötesbelopp skulle vara ett sätt att be-

gränsa denna brottslighet. Vi föreslår därför i vår reservation en översyn av straffsatserna.

Jag yrkar bifall till reservation 6.

Vi har i detta betänkande även en annan reservation, nämligen reservation 12. I den föreslår vpk ett tillägg i lagen om hets mot folkgrupp – 16 kap. 8 § brottsbalken – så att även missaktning på grund av kön inkluderas.

Utskottet svarar dels att en sådan ändring skulle göra att bestämmelsen skulle förlora sin inriktning på minoritetsskydd, dels att överväganden för närvarande pågår inom regeringskansliet i fråga om lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam.

På det första vill jag svara att det visserligen är sant att kvinnor inte är en minoritet utan en majoritet, både i Sverige och i världen. Till svar på den andra motiveringen vill jag säga att vi naturligtvis skulle hälsa ett lagförslag angående könsdiskriminerande reklam med tillfredsställelse, eftersom vi tidigare år har skrivit just sådana motioner. De har avstyrts av utskottsmajoriteten med hänvisning till att en utökning av kriminaliseringen av pornografiska alster skulle ske och att detta krav då skulle tillgodoses. Vad den utökningen innebär eller inte innebär fick vi ju se i och med rättegången mot tidningen POX för en dryg månad sedan.

Det kan i detta sammanhang vara intressant att notera att det i Norge infördes en lagstiftning redan 1979. Enligt den norska marknadsföringslagen kan reklam som står i strid med mäns och kvinnors lika värde, gör intryck av nedvärdering av det ena könet eller på ett kränkande sätt avbildar män och kvinnor angripas och förbjudas med stöd av denna lag.

Hur länge tänker utskottsmajoriteten hoppa tuva mellan olika hänvisningar för sina avslag? Med ett tillägg i lagen om hets mot folkgrupp, som vi föreslår i vår motion, skulle man när det gäller både pornografiska alster och reklam kunna komma åt dessa ständiga angrepp på jämlikheten och den nedvärdering av kvinnor som möter oss. Att lagens användning när det gäller minoriteters skydd därmed skulle försämrats är faktiskt ett väldigt tunt argument.

Anf. 40 KENT LUNDGREN (mp):

Herr talman! Det föreliggande betänkandet JuU16 handlar om vissa brott. Det är främst ett resultat av en mängd motioner. När det gäller vår hantering av brottslighet och påföljder för brott finns en viss konservatism i systemet. Det kanske också bör finnas en viss tröghet. Men man måste ändå pröva nya grepp då och då. Reservation 3, som miljöpartiet yrkar bifall till, handlar om ordningsbot för snatteri. Det är ett nytt grepp.

I dag är snatteri ett mycket vanligt brott. Samtidigt är domstols- och rättsprocessen tämligen överbelastad. Man kan här hitta enklare former och ändå få till stånd ett avskräckande exempel för tillfällighetssnattaren, som gör att vederbörande inte fortsätter. Att skapa ett bättre resursutnyttjande, minska åklagares arbete och förenkla polisens arbete är något vi måste göra för att få resurser att ge oss på annan brottslighet av mycket allvarlig karaktär, t.ex. narkotikabrott.

Ordningsbot för snatteribrott skall naturligtvis inte förhindra att vi kräver av butiksinnehavare och andra att de förstärker sina skydd. Det är oerhört

lätt att falla för frestelsen, framför allt för barn och unga människor. Lyckas man en gång, byggs gärna tanken upp: det gick bra den gången, det går bra igen. Det handlar här om att reagera snabbt. Ordningsboten är en snabb reaktion, och den kan stoppa rätt mycket vid källan.

Jag yrkar alltså bifall till reservation 3.

Berith Eriksson sade många kloka ord om reservation 6 som handlar om skattebrottslagen. Jag instämmer. Normerna i samhället har förändrats och urvattnats. Det har gått samma inflation i normerna som i det vanliga penningssystemet, och vi behöver alltså skärpa attityderna och visa att vi menar allvar när det gäller skattebrotten. På den här punkten får ingen urvattning ske. Jag yrkar bifall även till reservation 6, som handlar om en skärpning av skattebrottslagen.

Jag nämnde narkotika tidigare. Narkotika är ett gissel. Den är ett gift i samhällskroppen. Jag vill inte jämföra med aids, men det är samma typ av gift; det är svårt att upptäcka och svårbekämpat. Men det går att bekämpa narkotika, och vi får aldrig sluta att bekämpa narkotikamissbruket.

Vi måste göra insatser för att minska antalet missbrukare, vi måste göra hårda och kraftiga insatser mot gatulangning, vi måste ha kraftigare påföljder mot sådana som tjänar grova pengar på illegal befattning med narkotika. Vi måste ha kraftigare påföljder vid upprepad illegal befattning med narkotika. Det måste skapas en opinion!

Det är oerhört viktigt att i samhället få till stånd en attitydförändring som innebär att befattning med narkotika är en lågstatushantering i samhället. Vi har lyckats få denna attityd till snifningen. Den betraktas även i ungdomskretsarna som en lågstatushantering; ungdomarna ser alltså ned på kompisar som sniffar. Vi bör få till stånd samma sak när det gäller narkotika. Det får aldrig någonsin bli trendigt att hålla på med denna verksamhet. Vi måste därför få en snabbare prövning av narkotikamål vid domstolarna. Vi måste öka och effektivisera vården – det kräver ny vårdlagstiftning. Den skall vi inte tala om när vi diskuterar justitieuskottets betänkanden, men resurser behövs och den signalen vill jag ändå ge här. Jag yrkar bifall också till reservation 8.

När det gäller eget bruk av narkotika är det självklart, vilket har sagts förut och vilket jag gärna säger själv, att det måste ske en samordning av reglerna kring innehav och reglerna kring eget bruk av narkotika. Den som brukar narkotika har också innehaft den innan han brukar den. Alltså borde man i rimlighetens namn sätta ett likhetstecken mellan dessa verksamheter. Dessutom är det så att om vi inte får in fängelsestraffet i straffskala för eget bruk av narkotika, så kan vi inte införa tvångsmedel i form av kroppsbesiktning. Vi kan inte heller döma till vård om vi inte upptäcker att en människa är narkoman. Vi har ingen rätt att testa henne.

Skälet till att vi från miljöpartiets sida vill ha fängelsestraff för eget bruk av narkotika är att vi vill kunna tillgripa tvångsmedel. Vi vill upptäcka missbrukarna i tid och sätta in den vård som de såväl behöver innan missbruket går för långt. Jag yrkar bifall till reservation 10.

Anf. 41 LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! De frågor som kammaren nu behandlar är välkända ämnen som har diskuterats ganska nyligen i kammaren. Jag skall därför fatta mig ganska kort och bara kommentera ett par av reservationerna.

I reservation 1 från moderaterna förespråkas att riksdagen skall göra ett uttalande om statens ansvar för skydd mot brott. Sådana uttalanden har riksdagen på förslag av utskottet gjort vid skilda tillfällen och dels betonat vikten av ett brett brottsförebyggande arbete, dels förordat att regeringen startar en landsomfattande kampanj mot våld och droger. En särskild våldskommision har tillsatts. När vi har diskuterat prioritering inom polisväsendet har vi gjort uttalanden i samma riktning som förordas i reservationen. Av dessa skäl anser majoriteten i utskottet att det inte finns anledning att bifalla moderaternas förslag i detta hänseende.

När det gäller åtgärder mot snatterier finns det två reservationer, dels en av moderaterna om beloppsgränserna, dels en av folkpartiet, moderaterna, centern och miljöpartiet om införande av ordningsbot, skulle innebära att snatteri i själva verket skulle nedvärderas som brottstyp och likställas med lindrigare trafikförseelser och andra liknande ordningsförseelser. Av det skälet kan utskottsmajoriteten inte tillstyrka yrkandet.

När det gäller beloppsgränsen anser utskottet att riksdagen bör avvakta resultatet av de överväganden som görs med anledning av fängelsestraffkommitténs straffskaleöversyn innan man tar ställning till snatteri- och stöldbrotten. Av det skälet yrkas avslag på den reservationen.

Åtalsunderlåtelse och rapporteftergift har nyligen behandlats i kammaren, och jag hänvisar till den debatten och yrkar avslag på reservationerna under den punkten.

När det sedan gäller narkotikabrotten är det väl kända yrkanden som nu återkommer i reservationerna 10 och 11. Det gäller också reservation 8. Jag kommenterar inte de reservationerna närmare utan yrkar avslag på dem.

När det gäller den europeiska databasen är saken den att rikspolisstyrelsen inte har uppfattningen att detta är något som behövs. Styrelsen menar att det internationella samarbete som pågår inom Interpols ram är tillfyllest när det gäller informationsutbytet kring narkotikabrotten och narkotikabrottslingarna. Detta är ett tungt argument för att avslå det moderata yrkandet i detta hänseende.

Beträffande reservationen från moderaterna, folkpartiet och centern om den ekonomiska brottsligheten och utredningen om rättssäkerheten kan jag säga att den lagstiftningen är föremål för utvärdering av brottsförebyggande rådet. Man kan säga att i det avseendet är reservationsyrkandet tillgodosett.

När det gäller förslaget från vpk och miljöpartiet om skärpning av skattebrottslagen vill jag nämna att det inom ramen för fängelsestraffkommitténs arbete pågår en utredning kring de olika brotten och deras inbördes relationer. Här kommer också frågan om skattebrotten in i bilden. Med hänvisning till detta yrkar jag avslag också på den reservationen.

Herr talman! Jag vill sammanfattningsvis yrka bifall till utskottets hemställan och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 42 LARS SUNDIN (fp):

Herr talman! År 1988 anmäldes mer än 59 000 snatteribrott. Detta är bevis nog för att insatser måste göras, för att samhället måste sätta gränser. Många ungdomar uppfattar – felaktigt i och för sig – att det är tillåtet att stjäla föremål upp till ett visst värde utan att samhället reagerar.

Ni vill avvakta, ni vill ge råd, ni vill ge anvisningar! Det är inte nog, och det är inte kraftfullt nog.

Ordningsboten – som inte är alldeles oproblematisk i sammanhanget – skulle innebära en snabb reaktion, den skulle minska åklagarnas arbete liksom den skulle förenkla polisens. Lars-Erik Lövdén, vad vill ni göra i stället? Ni kan ju inte komma med råd, avvakta och ge anvisningar när snatterierna ökar i den omfattning som nu sker.

Möjligheterna till åtalsunderlåtelse har vidgats alltför mycket. Samhället ger inte tillräckligt allvarliga signaler. Därför måste vi ju återgå till de gamla reglerna.

När det gäller rättssäkerheten är det så att lagarna beträffande ekobrottsligheten inte är tillräckliga. Det finns en utredning, avvakta den, säger Lars-Erik Lövdén. Men inom ramen för BRÅ:s uppdrag har ju redan en rapport publicerats. Den visar att det finns tveksamheter kring huruvida rättssäkerheten i lagstiftningen mot ekonomisk brottslighet är tillräcklig.

För att vinna tid bör en parlamentarisk utredning tillsättas redan nu. Håller förresten tidtabellen, Lars-Erik Lövdén? Kommer BRÅ att vara färdig våren 1990?

Anf. 43 KENT LUNDGREN (mp):

Herr talman! Ibland förstår jag inte socialdemokraterna – rätt ofta för resten.

Ordningsbot vid snatteri – vi har många gånger i denna kammare talat om vikten av att reagera snabbt, särskilt beträffande unga människor. Just när det gäller att reagera snabbt är ordningsboten ett sätt att försöka göra någonting åt en ohållbar situation.

Jag tycker att det är fel att inte prova ordningsbot, när en ung person första gången åker fast för ett mindre snatteribrott. Ordningsboten kan nämligen avhålla från en utvidgning av verksamheten, så att den inte leder till grövre snatterier eller andra, grövre brott.

Jag sade förut att vi har en viss konservatism i synsättet när det gäller rättsapparaten, och här har kanske Lars-Erik Lövdén gett uttryck för ett sådant. Jag tycker inte att argumenten håller. Är vi överens om att snabba reaktioner, framför allt när det gäller ungdomar, är viktiga i det ena fallet, bör det i rimlighetens namn också vara det i det andra fallet.

Resurserna skall visserligen inte vara styrande i sådana här fall, men vid lindrigare förseelser är det viktigare att rättsapparaten ägnas åt sådant som är absolut farligt för samhället eller för individen. Drunknar rättsapparaten i den mängd snatteribrott som vi för närvarande har, får nog inte rättsapparaten tillräcklig kapacitet.

Anf. 44 ANDERS SVÄRD (c):

Herr talman! Lars-Erik Lövdén säger att införande av ordningsbot när det gäller snatteri skulle innebära en nedvärdering av brottet. Jag måste hålla

med om att man kan föra ett sådant resonemang. Det är ju alltid fråga om en avvägning av vad man bör satsa på och var gränserna bör ligga. Jag vill emellertid instämma i vad både Kent Lundgren och Lars Sundin var inne på, nämligen detta att man ändå vinner på en snabb reaktion från samhällets sida. Speciellt för ungdomar och kanske också för förstagångssnattare är det viktigt att det blir en snabb reaktion. Detta är alltså skälet till att vi anser att den här ordningen bör provas.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 8 §.)

7 § Naturvård

Föredrogs

jordbruksutskottets betänkande

1989/90:JoU11 Naturvård.

Anf. 45 INGVAR ERIKSSON (m):

Herr talman! Svenskar har alltid haft en stark känsla för natur. Vi svenskar tycker om naturen, och vi följer med intresse dess skiftningar under året. Vi gläds åt lärkan och sipporna på våren. Svampplockning och älgjakt är viktiga under hösten. Det har inte varit svårt att vinna förståelse och få acceptans för ett skydd och en vård av vår natur. En levande och rik natur har alltid varit en hjärtefråga för svenska folket. Vår natur och vårt landskap är resultatet av generationers mänskliga påverkan. Även i framtiden måste människan få påverka naturen. Vissa landskapstyper och naturområden av stort värde kommer dock att försvinna, om inte restriktioner för markanvändningen införs. Även specifikt hotade växt- och djurarter måste kunna skyddas genom restriktioner för markanvändningen. När restriktionerna är befogade skall staten ersätta markägarna för eventuella förluster som kan uppstå på grund av inskränkningarna.

Svensk naturvård är i dag starkt centraliserad, och skötselansvaret ligger praktiskt taget uteslutande på stat och kommun. Naturvården blir härigenom starkt institutionaliserad och skiljer sig från naturvården i många andra länder. Alternativa naturvårdsformer har aldrig fått någon chans i Sverige. Det har blivit en konsekvens av socialdemokratisk politik. Vi i moderata samlingspartiet vill verka för ett främjande av mångfalden. Det personliga ansvaret och engagemanget på detta område måste fördjupas.

Herr talman! I jordbruksutskottets betänkande 1989/90:11 angående naturvård behandlas 94 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 1989.

Utskottet har glädjande nog föreslagit riksdagen att ge regeringen till känna vad som har anförts med anledning av en moderat partimotion och ett miljöpartiyrkande. I dessa har behovet av lagstiftning framförts, syftande till förstärkt skydd för hotade växt- och djurarter samt deras livsmiljöer. I betänkandet fastslås, som också har anförts i vår motion, att det måste vara särskilt angeläget att förutom de i Sverige hotade arterna skydda även de arter

som i vårt land fortfarande har vitala populationer, men som är starkt hotade i världen i övrigt. Artskyddet måste utformas så, att det även verkar förebyggande, och reglerna om fridlysning bör revideras och göras mer generella. I naturvårdslagen bör därför införas bestämmelser, som ger ett direkt skydd för hotade arter och för arter med hotad genetisk variation.

Enskilda initiativ för att bruka och vårda äldre kulturlandskap bör uppmuntras, och skyddet för bevarande av arter bör bekostas av staten. Ersättning skall därför utgå för försvårande av pågående markanvändning. Inom ramen för Nordiska genbankens verksamhet bör skyddet av genetiska resurser hos vilda växter och djur kunna klaras. Genbankens databank bör utnyttjas i detta syfte. Flora- och faunavårdskommittéerna vid lantbruksuniversitetet bör få resurser, så att deras samlade data om hotade djur och växter kan ges ökad spridning. Informationen om kommittéernas verksamhet bör utökas.

Herr talman! Till betänkandet har fogats ett stort antal reservationer av vilka vi moderater står bakom fem. I reservation 5 tar vi upp behovet av ändring av strandskyddsreglerna. Vi anser att de generella bestämmelserna om strandskydd bör revideras så, att reglerna i stället tar hänsyn till de faktiska förhållandena. Härigenom skulle exploateringstrycket på mark inom attraktiva områden minska avsevärt, utan att något hot skulle uppstå mot allmänhetens möjligheter att fritt nå stränderna. Vissa strandavsnitt behöver emellertid skyddas från exploatering. Det kan gälla omistlig naturmiljö eller närheten till tätbefolkade områden. I sådana fall bör kommun i detaljplan kunna undanta vissa strandavsnitt från bebyggelse. Vidare skall bygglov inte kunna vägras inom icke detaljplanelagt område, även om det är fråga om strandnära lägen.

Då det gäller kriterier för naturreservat m.m. anser vi moderater som skrivit under reservation 10 att regeringen har en alltför fri tolkning av begreppet naturreservat och att det därför skapas osäkerhet om syftet med detsamma. Begreppet naturskydd bör därför renodlas. Reservaten skall vara ett skydd för att man skall kunna bevara särskilda naturtyper, t.ex. biotoper för hotade arter eller geologiska formationer. I reservaten skall – till skillnad från i nationalparkerna – en viss mänsklig påverkan kunna tillåtas för att man skall kunna bevara olika typer av kulturlandskap och miljöer som ängar, alvarmarker, hagar och slåttermysrar. Områden skall inte avsättas som naturreservat av friluft- och rekreationsskäl. De skall dessutom vara tillgängliga för allmänheten endast i sådan utsträckning att reservatets skyddssyfte inte motverkas. Vi tycker också att naturreservaten skall kunna ägas av enskilda, företag, kommuner eller staten. Icke offentliga markägare kan då drabbas av restriktioner. De måste då kunna få ersättning i de fall där deras pågående markanvändning försvåras. Markägare bör också i ökad utsträckning kunna få ersättning för tillsynsansvar för naturreservaten. Det är en gammal känd ståndpunkt som vi moderater länge har haft.

I reservation 11 från moderaterna sägs det att de intrångs- och marklösenersättningar som utbetalas till enskilda markägare i samband med avsättande av mark som naturreservat skall kunna spridas i tiden efter en upprättad plan. Vi moderater anser också att det är viktigt att den skattebelastning som uppkommer vid ett enda betalningstillfälle inte bidrar till att skapa ointresse

för denna bevarandeform. Därför menar vi att det är viktigt att andra lösningar av ersättningsfrågan kan prövas. Det kan gälla t.ex. markbyten, varvid statligt ägd mark skall kunna erbjudas den enskilde som ersättning.

I reservation 12 från moderaterna och centern tas skötseln av naturvårdsobjekt upp. Vi menar att de statliga insatserna bör koncentreras till åtgärder för att bevara omistliga naturvärden, medan landsting och kommuner bör få större ansvar för friluftsreservaten. Ideella organisationer och markägare bör anlitas i vården av naturvårdsobjekten. Vi är också beredda att arbeta för nya finansieringskällor och anser att sådana bör prövas. I detta syfte bör en fond inrättas för inköp och vård av naturvårdsobjekt. Allmänhet och företag skall kunna lämna bidrag via fonden, som också bör vara öppen för testamentariska förordnanden. Reservanterna anser att utskottet skall ge regeringen detta till känna.

Reservation 16 från moderaterna och folkpartiet gäller exploaterade delar av nationalparker. Respekten för begreppet nationalpark håller på att urholkas. Det har vi kunnat konstatera i och med att de nordliga nationalparkerna, Stora Sjöfallet och Abisko, vid flera tillfällen har utsatts för olika ingrepp, bl.a. vägbyggen och vattenkraftsutbyggnad. Risken för att den av naturvårdsverket planerade nationalparken i Kirunafjällen kommer att utsättas för exploatering är enligt vad vi erfarit uppenbar. Därför har vi moderater i vår partimotion föreslagit att de delar av nationalparkerna som hotas på detta sätt i stället bör bli naturreservat. Vi anser att skyddet av våra nationalparker skall vara mycket starkt. Svenska nationalparker bör kunna tjäna som internationella referensområden, och ingrepp bör ske endast i enlighet med lagstiftning i särskilda fall. Nationalparker skall utgöras av områden där naturen i huvudsak får utvecklas fritt, och marken bör ägas av staten. Parkerna skall i princip inte ha några driftskostnader, med undantag av kostnader för övervakning av områdena.

Herr talman! Jag vill med det anförda yrka bifall till samtliga reservationer där moderata namn finns med. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Anf. 46 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! I debatten talar nästan alla väl om naturvården. Det är lätt att bli lyrisk när man talar om våra fjäll, våra sjöar, våra skogar och om växter och djur. Miljöministern talar ofta om hur angeläget det är att skydda den svenska naturen. Jag är säker på att Jan Fransson från socialdemokraterna också kommer att göra det när han om en stund skall stiga upp här i talarstolen och försvara socialdemokraterna och utskottsmajoriteten och samtidigt försöka förklara varför socialdemokraterna avstyrkt så många motionsyrkanden med krav på insatser på naturvårdsområdet.

Nej, herr talman, ett faktum som man med fog kan återupprepa många gånger är att vården av den svenska naturen är ett område som socialdemokraterna inte prioriterar. Vid den stora genomgången av de många sektorer som fanns på miljöområdet i samband med miljöpropositionen lämnades naturvården i stort sett utan insatser. Nu skall visserligen förslag sent omsider redovisas i en kommande proposition. Men jag vill än en gång konstatera att naturvården kommer långt ned på den socialdemokratiska åtgärdslistan.

Vården av naturreservaten är bristfällig, resurserna är otillräckliga, och det gäller också möjligheterna att säkerställa områden som behöver skyddas. Det gäller att man redovisar för riksdagen vilka nationalparker som skall inrättas, nu när utredningarna är slutförda. Det gäller att fullfölja inventeringen av våtmarker, som vi har diskuterat i många år, det gäller skyddet av hotade arter och mycket annat.

Det jag nu säger är överdrifter, säger kanske Jan Fransson. I så fall vill jag redan nu replikera. Tala om för oss på vilket sätt socialdemokraterna har uppfyllt de krav som kan ställas på statens insatser för naturvården!

Det finns inte mindre än 38 reservationer i det här betänkandet. Dessutom finns det en rad särskilda yttranden. På många områden har vi inte återupprepat reservationer från tidigare år, även om detta i och för sig hade varit motiverat. Vi som representerar folkpartiet finns med på 18 reservationer, och jag yrkar bifall till alla reservationer där vi finns med.

Herr talman! Nationalparksplanen finns nu. Det är tid att inrätta nationalparker. Vi återupprepar våra krav på att en plan för skydd av fjällvärlden görs och att nationalparker inrättas i Sjaunja och Tasavvuoma. Vi måste komma till rätta med de förhållanden som råder när det gäller skötsel och tillsyn av naturreservat. Resurserna är otillräckliga. Nya metoder måste användas, förutom att anslagen behöver höjas. Avtal kan upprättas med markägare och frivilligorganisationer. Socialdemokraterna har på det här området visat samma stelbenthet inför alternativa lösningar som inom annan verksamhet, t.ex. barnomsorgen. Staten kan inte göra allt. Det behövs en ny syn också på det här området.

Skyddet för arter är otillräckligt. Det gäller att skydda områden som är oundgängligt nödvändiga för att rädda växter och djur undan utrotningshot. Vi i folkpartiet har i motioner tagit upp frågor om skydd för sälar, pilgrimsfalk och vitryggig hackspett och åtgärder kring Emån för att skydda arter där, m.m. Fler arter hade kunnat nämnas. Vi hade kunnat redovisa fler skäl och skriva fler reservationer. Men, herr talman, det är viktigt att konstatera att vi i Sverige inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att uppfylla Bernkonventionens intentioner.

Det är fantastiskt att inventeringsarbetet för att skydda våra våtmarker ännu inte slutförts, trots att vi år efter år haft debatter om det i riksdagen. Vad har Jan Fransson för kommentar till att utskottsmajoriteten år efter år endast hänvisar till pågående utredningsarbete?

Jag skall, herr talman, inte kommentera alla våra reservationer. Våra motiv framgår av texten.

Jag vill slutligen betona att det behövs en ny terminologi på skyddsområdet. Vi har nu begreppen nationalpark och naturreservat. Det är viktigt att klarlägga den boskillnad som råder mellan områden som skyddas med hänsyn till flora och fauna och områden som skall skyddas av andra skäl, exempelvis för friluftsliv och rekreation. Vi föreslår att begreppen nationalreservat resp. naturreservat införs för områden för skydd av flora och fauna på riksnivå resp. regional nivå. De områden som huvudsakligen avsätts för rekreation bör ha den nuvarande beteckningen nationalpark och på regional nivå naturpark. Det bör också övervägas om de sistnämnda områdena, alltså

områden för rekreation och friluftsliv, skall vara reglerade i annan lagstiftning än i naturvårdslagen.

Herr talman! Jag yrkar än en gång bifall till de reservationer där folkpartiet finns med och i övrigt bifall till utskottets hemställan, särskilt med beaktande av synpunkter som vi dessutom anfört i en rad särskilda yttranden.

Anf. 47 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Lars Ernestam började med att säga att det är lätt att bli lyrisk när man talar om naturvärden och att säkert alla kommer att göra det. Speciellt lätt är det när vi behandlar det här betänkandet om naturvårdsfrågor från i höstas med bara yrkanden som inte rymmer äskanden om pengar. De delarna behandlade vi i våras. Här är det mera avdelningen lyrik och önskemål. Men detta är väsentligt också, för det är viktigt att någon gång fundera över vad vi egentligen vill och hur vi vill att utvecklingen skall gå. Men då måste vi så småningom också försöka leva upp till de tankar, önskemål och idéer som vi har fört fram.

I detta betänkande görs ett tillkännagivande om skyddet av hotade arter. Det är en moderatmotion och en miljöpartimotion som här följs upp med förslag om skärpning av lagstiftningen på detta område. Det är alldeles klart att om vi vill åstadkomma någonting krävs litet mera pengar, litet mera ekonomiska resurser. Men penningfrågan behandlade vi i våras, och då avsattes pengar för dessa områden efter några turer i jordbruksutskottet. Ändå var det alldeles för litet. Nu har vi väckt nya motioner med anledning av det budgetförslag som nu behandlas. Då är inte uppställningen lika klar och enkel, att det behöver göras någonting.

Vad jag vill ha sagt med detta är att det vi har kommit fram till i detta betänkande är bra, men det räcker inte. Man kan inte bara med ord klara saker och ting. Man måste följa upp det med resurser. De som arbetar med skyddet av växter och djur måste få resurser för sitt arbete.

Naturvårdsfrågan är väldigt viktig, eftersom den berör oss alla. Det har också att göra med det jag hittills har talat om, nämligen hotade arter i det skyddade områdena. Vi har gjort vissa områden som är viktigare än andra till nationalparker, naturreservat osv. Här tas nu upp resonemanget om hur dessa områden skall skötas. Några av oss har reserverat sig mot det sätt på vilket områdena i dag sköts. Vi tycker att vi borde lägga ner mer energi på det arbetet och naturligtvis avsätta mer pengar – till det kommer vi litet senare.

Framför allt måste vi välja ut vilka områden som är viktiga att sköta och vilka områden som kan uteslutas. Det har blivit litet svårare att sköta naturreservat och naturvårdsområden i och med att vi inte har t.ex. arbetslösa människor att sätta in. Då har möjligheterna på detta området minskat. Det har inte heller anslagits mer pengar, vilket naturligtvis är fel. Skötselbehovet finns fortfarande kvar.

Vi har från centerpartiets sida tagit upp möjligheten att få fram litet mera pengar genom att privatpersoner, företag, institutioner och andra skänker pengar till att bygga upp en fond, varifrån pengarna kanaliseras. Detta har vi tagit upp i en reservation till detta betänkande.

Det är ett par frågor där vi ställt upp men där vi inte har motionerat. Den

ena gäller skyddet av Emån. Detta är ett vattensystem som är mycket intressant och har mycket fisk samt djur och växter runt omkring. Detta är ett viktigt vattensystem, som vi diskuterat här i riksdagen tidigare, varför jag inte skall gå närmare in på frågan. Men vi har som sagt ställt oss bakom den idé som framförts i motionen, att man inte får stycka sönder det här området.

Nedskräpning av våra kuster är ett bekymmer för de kommuner som har att hantera problemen. Det är naturligtvis ett naturproblem men också ett problem för dem som skall sköta dessa områden. Här har vi en reservation där vi påpekar att de kustkommuner som har dessa bekymmer måste få hjälp från övriga. Det är ju invånare från övriga Sverige som kommer dit och "hjälp till" att skräpa ner, både ute på havet från båtar och på land. Det är ganska angeläget att man löser detta problem.

Så skall jag tala litet om en fråga där vi inte heller har reserverat oss men som har tagits upp här, och det gäller Antarktis. Från centerpartiet har vi under flera år krävt att man skall avsätta Antarktis som en internationell nationalpark. Den åsikten har vi fortfarande. Vi tycker att det är väsentligt att man gör det. Orsaken till att vi inte har reserverat oss den här gången är att utrikesutskottet under hösten hade en diskussion om den mineralkonvention om Antarktis som skall ratificeras. I utrikesutskottet hade man kommit fram till att problemet i och med ratificering av konventionen skulle lösas. Jag tror inte att man löser problemet med det, utan vår uppfattning kvarstår, att man bör arbeta för en internationell nationalpark.

Antarktis är den enda orörda kontinenten på vår jord. Den har enorma ismassor, och den har på avgörande sätt påverkan på havsströmmar och klimatet på hela jorden. Ett ostört Antarktis är en grundläggande förutsättning för livet på hela vår planet. Därför är det viktigt att skydda det. Antarktis kan också sägas vara oerhört värdefullt för forskning och vetenskap. Där finns inte bara unika livsformer utan där finns också en relativt orörd natur. Det kan ge värdefulla baskunskaper för att vi skall kunna utforska samman-satta och mångskiftande ekosystem över hela vår jord. Sedan kan det diskuteras på vilket sätt man bäst bevarar och försvarar den här kontinenten.

Den mineralkonvention som man alltså nu försöker att få undertecknad skall reglera utnyttjandet av Antarktis. Enligt vår uppfattning bör den så småningom, eller helst snarast, ersättas av en skyddskonvention. Nu vet man inte säkert att konventionen kommer att träda i kraft, eftersom förutsättningen för att den skall träda i kraft är att minst 15–16 stater plus de stater som är direkt berörda skall underteckna den. Bland dessa stater finns Australien och Frankrike. Dessa har vägrat att underteckna konventionen. Då finns det risk att vi får ett avtalslöst tillstånd, vilket inte heller är bra.

Centerpartiets krav är att det så småningom skall bli ett reservat. Vi hoppas alltså att den svenska regeringen skall arbeta för detta. Vi återkommer till förslaget så småningom. I samband med detta betänkande har vi, med den motivering som jag tidigare anförde, endast avgett ett särskilt yttrande på den här punkten.

Fru talman! Med det anförda yrkar jag bifall till reservationerna 12, 13, 14 och 36 samt i övrigt till utskottets hemställan i betänkandet.

Naturvård

Anf. 48 ANNIKA ÅHNBERG (vpk):

Fru talman! Medan diskussionen runt omkring oss, i riksdagen och i hela samhället, just nu handlar om den ekonomiska och politiska krisen fortsätter vi här vårt mera vardagliga riksdagsarbete. Vi behandlar just nu jordbruksutskottets betänkande om naturvård. När allt kommer omkring är det helt riktigt, för beslut som vi fattar om vårt förhållande till naturen i övrigt är av lika stor, ja kanske större, betydelse i det riktigt långa perspektivet som beslut som vi fattar om den ekonomiska politiken.

Fru talman! Vad är egentligen naturvård annat än ett bevis på att människan hittills har misslyckats med att anpassa sig till jordens andra levande varelser och naturen i övrigt? Vi måste skydda naturen från vår egen framfart. I takt med att denna framfart blir alltmer förödande växer behovet av naturvård.

Det är inte en slump att världens första nationalpark blev Yellowstone National Park i USA. Det var en högst förståelig reaktion på den ödeläggelse av den nordamerikanska kontinenten som kolonisationen innebar, med bl.a. utrotandet av ursprungsbefolkningarna.

Även i vårt land har kraven på ett aktivt naturskydd ökat i och med att människans åverkan på naturen har ökat. Naturvården har också ändrat karaktär – från en mera traditionellt konserverande attityd innebärande att naturen skall skyddas till en växande insikt om att naturen aktivt måste vårdas. Naturskyddslagen ersattes med naturvårdslagen.

Naturligtvis kan vi önska, och självfallet bör vi i praktiken försöka åstadkomma detta, att det mänskliga samhället organiseras så, att det i största möjliga mån kan inordnas i ett större naturligt sammanhang. Visserligen har den mänskliga förmågan att skapa om sin värld hittills fått katastrofala effekter vad gäller naturen och stora delar av mänskligheten själv. Men samtidigt är det ju denna förmåga som är mänsklighetens hopp. Vi kommer aldrig att kunna leva spårlöst på jorden. Men vi kan leva med en ständig strävan att nå en bättre anpassning till de ekologiska systemen. Vi kan sträva efter att bygga upp en solidarisk värld, utan förtryck. Vi kan använda vår fantastiska kreativitet så att säga i framtidens och faktiskt också i kärlekens tjänst. Det är naturligtvis en enorm utmaning. Men människans öde är nog att anta utmaningar.

Det behövs alltså stora förändringar i vårt sätt att producera varor och tjänster. Men det behövs också en aktiv naturvård. Jordbruksutskottet behandlar i föreliggande betänkande en lång rad motioner som väcktes under den allmänna motionstiden förra året – alltså motioner från januari 1989. Motionerna berör ett brett spektrum av frågor – från stora övergripande frågor till små, väl avgränsade. Vi har tidigare här i kammaren och även i utskottet haft anledning att diskutera var gränsen går mellan riksdagens kompetensområde å ena sidan och andra politiska församlingars samt myndigheters verksamhetsområden å andra sidan.

Anledningen till att jag som representant för vpk inte har reserverat mig till förmån för en lång rad förslag på områden som bör skyddas är *inte* att

dessas områden saknar skyddsvärde, utan anledningen är just svårigheten att göra en helhetsbedömning. Dessutom skall en sådan bedömning lämpligen göras av andra instanser än riksdagen. För att besluta om naturreservat och föreskrifter för sådana krävs det en ingående lokal kännedom.

Vi i vpk framställde 1989 ett krav som vi haft tidigare och som vi för den delen återkommer med nu 1990. Det handlar om kravet på att en övergripande national naturvårdsstrategi skall upprättas. En sådan strategi, menar vi, skall tjäna som underlag för rangordningen av olika skyddsinsatser när det gäller naturområden. Ett mål skall naturligtvis vara att ett representativt urval av olika naturtyper bevaras. Det är angeläget att skogsmiljöer säkras för framtiden – områden som skall kunna utgöra referensområden för forskning.

I dag avverkas t.ex. stora arealer sumpskogar. Men vi vet ännu inte vilka arter av djur och växter som finns där. Vi befinner oss alltså i samma situation som vissa utvecklingsländer när det gäller deras regnskogar. De saknar ofta resurser för naturvårdsarbetet. De bär ju på en enorm ekonomisk skuldbörda till industriländerna – en skuldbörda som väl egentligen bara överträffas av den moraliska skuldbörda som vi i industriländerna har i förhållande till utvecklingsländerna. Tyvärr väger moralen ofta lätt i vår del av världen.

Vad skall vi skylla på? Vi har ju kunskapen och medvetenheten om naturvårdens betydelse samt medvetenheten om att olika arter måste bevaras. Vi har forskningsresurser och vi har råd. Ändå låter vi detta ske! Det finns ingen ursäkt. Det finns alltså ingenting att skylla på. Vi anser att det finns ett tillräckligt underlag för att nu upprätta en samlad naturvårdsstrategi. Vi har ju länsstyrelsernas naturvårdsinventeringar. Vi har den riksomfattande våtmarksinventeringen. Vi har urskogsinventeringen och underlaget för den fysiska riksplaneringen. Vad som behövs är att allt detta vägs samman till en helhet. Jag yrkar bifall till reservation nr 7.

Jag yrkar också bifall till reservation nr 9, som handlar om att naturvårdens ställning behöver stärkas. Naturvården tvingas ofta underordna sig andra intressen och har svårt att hävda sig vid intressekonflikter. Naturvården betraktas fortfarande som ett särintresse. Kanske lever ännu i någon mån föreställningen att naturvården är som grädde på moset, någon sorts lyx, som vi kan kosta på oss när allt annat är avklarat. Men hänsynen till naturen är ju i själva verket grunden för vår fortsatta existens.

Bratteforsåns dalgång som, trots sina stora naturvärden, offrades för en motorväg kan stå som en symbol för hur långt vi har kvar till en bra resurshushållning med naturen, alla vackra ord till trots. Det behövs alltså förändringar både i lagstiftningen och i den dagliga verksamheten.

Lagstiftningen behandlas inte ingående i betänkandet. Men det beror på att vi väntar på resultatet av den utredning av naturvårdslagstiftningen som har tillsatts. Utredningen beräknas vara klar före april månad i år. Vi har således all anledning att återkomma till den diskussionen.

Jag yrkar också bifall till övriga reservationer i betänkandet som vi i vpk har undertecknat.

Slutligen några ord om Antarktis, som nämndes här tidigare. På den punkten finns det inte någon reservation i detta betänkande. Sverige är numera en av de konsultativa parter, ett av de länder, som har ett större ansvar för

Antarktis. Det förs ju ständigt en diskussion om Antarktis framtid. Dessutom finns det tankar på att göra Antarktis till en världspark. Det är en idé som FN har ställt sig bakom. Men tanken att göra Antarktis till en världspark har ännu aldrig diskuterats av just de konsultativa parterna.

Jag skulle vilja fråga socialdemokraterna varför inte Sverige som är en av de konsultativa parterna kan åta sig uppgiften att lansera den här diskussionen i den krets av länder som har att fatta de viktiga besluten om Antarktis framtid.

Fru talman! Utöver de reservationer som jag redan har yrkat bifall till yrkar jag även bifall till utskottets hemställan.

Anf. 49 ROY OTTOSSON (mp):

Fru talman! I detta betänkande från jordbruksutskottet har vi i miljöpartiet, för ovanlighetens skull, fått stöd för en av våra motioner. Det gäller krav på lagstiftning till skydd för hotade växt- och djurarter och, inte minst, deras livsmiljöer, som är den kritiska punkten.

Det är just vidgningen av skyddsbegreppet i fråga om hotade arter till att gälla även deras livsmiljöer i sig som är det viktiga. Att en lång rad växt- och djurarter är hotade beror i hög grad på att vi människor försämrar deras livsmiljöer eller utrotar miljön där de skall leva. Det första steget för ett bra artskydd måste alltså vara att skydda den miljö där arten har sitt hem – därmed inte sagt att arten i fråga alltid behöver vara hemma.

Låt mig ta ett exempel. Haverö strömmar i Ljungan får inte byggas ut eftersom forsen är fiskrik och vinteröppen. Just denna miljö är av direkt avgörande betydelse för åtminstone en hotad djurart, nämligen uttern. Skyddet av Haverö strömmar, som ännu är ofullständigt och åter kommer att avgöras på regeringsnivå, kunde hänföras till Bernkonventionen, som just säger att hotade arters livsmiljöer skall skyddas.

Trots att Sverige har skrivit på Bernkonventionen är den inte svensk lag, och det gör att det egentligen inte finns någon svensk lag som skyddar hotade arters livsmiljöer. Vad utskottet nu kräver är just att sådan lagstiftning tas fram.

Vi har redan från miljöpartiets sida under det senaste året utarbetat ett förslag till lagstiftning på detta område. Vi talar om biotoper, och det är samma sak som livsmiljöer för växter och djur. Vi har lagt fram ett förslag om en komplett lagstiftning på området, med omfattande kommentarer, till riksdagen under årets allmänna motionstid, och det skall bli mycket intressant att se hur utskottet kommer att behandla den motionen, om man nu menar allvar med det beslut som skall fattas i dag.

Av de 38 reservationer som bifogats detta betänkande om naturvård står miljöpartiet bakom 25, och av dessa är vi ensamma om 11. Det återspeglar det faktum att vi vill bedriva en betydligt mer radikal och långtgående politik på naturvårdsområdet. Skälet till det är mycket enkelt: Utrotningen av växter och djur i Sverige sker i ungefär samma takt som i övriga i världen. Vi har ingen anledning att skryta med den naturvård som vi har i Sverige, då den är betydligt sämre än i många andra länder. Skall vi leva upp till ambitionerna i fråga om naturvården, som alla säger sig ha, dvs. att stoppa utrotningen av växter och djur, måste vi öka ansträngningarna kraftigt.

Jag vill därför, fru talman, yrka bifall till alla de reservationer som miljöpartiet har varit med om att avge. Jag skall däremot inte kommentera alla.

Jag yrkar också bifall till reservation 13 om att Sverige bör arbeta aktivt i internationella naturvårdsunionen. Det var ett förbiseende från min sida som gjorde att miljöpartiet inte står med på den reservationen i betänkandet.

Jag hade också kunnat vara med om reservation 14 om Emån, om den inte hade utmynnat i ett krav på utredning. Vi menar att Emån är tillräckligt utredd ur naturvårdssynpunkt och att det nu gäller att skydda ån. Det rör sig alltså om en av de mest skyddsvärda åar vi har i detta land i ett av de mest artrika områdena. Sett till södra Sverige framstår skyddsvärdet ännu mer, eftersom det inte finns många sådana vattendrag kvar där. De flesta vattendragen finns i norr, som alla vet.

Vi anser att Emån i sin helhet skall skyddas i naturresurslagen. En utredning i nuläget skulle bara fördröja nödvändiga beslut och därmed också släppa fram ytterligare exploatering av Emån.

På grund av ett missöde på jordbruksutskottets kansli har inte vår reservation om Emån kommit med i betänkandet. Därför delas det nu ut ett särskilt yrkande på ledamöternas bänkar av följande lydelse:

20. Beträffande Emå-projektet

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Jo970 yrkande 10 samt med anledning av motionerna 1988/89:Jo850 och 1988/89:Jo895 som sin mening ger regeringen till känna att invallningsprojekten omedelbart skall stoppas, genom att Emån i sin helhet skyddas i naturresurslagen.

Jag yrkar bifall till motion Jo970 yrkande 10. Det innebär att vi kan ställa upp på reservation 14 till betänkandet i allt utom det att frågan skall utredas. Vi kräver alltså i stället att Emån i sin helhet skall skyddas nu genom att detta förs in i naturresurslagen.

Fru talman! Det finns mycket mer att säga om det här. Det behövs ett bättre skydd av myrarna i Sverige – en myrskyddslagstiftning i någon form.

Lagstiftningen när det gäller människors möjligheter att påverka miljöskyddsarbetet och naturvårdsarbetet behöver förbättras, så att närboende, miljöorganisationer och andra berörda kan överklaga lättare och få lägga in sina synpunkter så tidigt som möjligt i beslutsfattandet. Därför måste lagstiftningen ändras. En rad krav i reservationerna handlar om just sådana saker.

Vi anser också att de internationella konventioner som Sverige har skrivit på automatiskt skall bli svensk lag. Det är mycket märkligt att man skriver på konventioner och förbinder sig internationellt att gör vissa saker men att detta inte står i svensk lag. Det gäller t.ex. Bernkonventionen.

Naturvården måste också stärkas på alla nivåer i samhället, kommunalt, regionalt och på statlig nivå, om vi skall klara av ett framgångsrikt naturvårdsarbete. En rad av reservationerna handlar om att skydda mark och naturområden, mer eller mindre strikt. Det mest strikta som finns är nationalparker.

Det är bara att konstatera, t.ex. när det gäller den vanligaste naturtypen i

Sverige, dvs. vanlig skog, att inte ens 1 % av den produktiva skogsmarken nedanför fjällområdet är skyddad. Detta kan jämföras med andra länder, som skyddar upp till 10 % av sina typiska naturområden. Titta på typiska skogslän som Gävleborg och Västernorrland, som mest består av skog! Hur mycket är skyddat där? Ja, det är någon promille, på sin höjd – i Gävleborgs län är det inte ens 1 ‰. Det illustrerar hur dålig naturvården i Sverige faktiskt är.

Det gäller också havsmiljön och kulturlandskapet, där en stor del av de hotade växtarterna finns. Det är naturligtvis de fjällnära skogarna. Det gäller många våtmarker av olika slag, t.ex. Indalsälvens delta, som är Sveriges största havsdelta och som i dag inte åtnjuter något skydd alls. Där bygger man vägar och planerar industriområden, turistanläggningar osv. Det planeras också ett mindre naturreservat i en del av deltat, men det är allt.

De här exploateringarna har anmälts till den speciella kommission som övervakar att de länder som har skrivit på Bernkonventionen följer den, och ärendet överklagades dit. Det togs dock inte upp, eftersom Sverige protesterade mot detta. Då vet vi hur mycket den konventionen är värd i praktiken. Därför är det viktigt att det blir en lag.

Antarktis har nämnts av flera talare, och jag kan instämma i att det behövs ett direkt skydd av hela Antarktis; det behövs en världs naturpark. Den minneralkonvention som man nu arbetar på duger inte – det är alldeles klart. Vi har därför återkommit med en motion i just det ämnet, när det gäller Antarktis och en del andra internationella naturvårdsfrågor.

Slutligen vill jag, fru talman, säga att den ekologiska krisen, som illustreras av just utrotandet av arter och naturliga miljöer, på sikt också innebär en djupgående ekonomisk kris, eftersom det trots allt är naturen vi ytterst är beroende av och det är på naturen som all ekonomi bygger. Därför är naturvården ett förstarängsämne för politiken och kommer att bli det än mer framöver.

Anf. 50 JAN FRANSSON (s):

Fru talman! Genom mänsklig påverkan på naturmiljön har naturtyper som urskogar, ädellövskogar, sumpskogar, rikkärr, naturliga betesmarker m.m. blivit ovanligare i vårt land. Vissa växt- och djurarter har därigenom minskat kraftigt i antal, och en del har t.o.m. blivit utrotade. Vidare påverkar luft- och vattenföroreningar negativt en del naturtyper och livsförutsättningarna för vissa arter.

När riksdagen på våren 1988 tog ställning till regeringens proposition om miljöpolitiken inför 90-talet slogs också fast att bevarande av naturresurser, naturtyper och arter av växter och djur måste bygga på en ansvarsfullushållning med naturresurser. Ytterst handlar detta om att långsiktigt säkerställa naturens produktionsförmåga. Målen för skyddet av värdefull natur förtydligas i propositionen på följande sätt: Alla förekommande naturtyper, såväl naturliga som kulturpräglade, skall säkerställas i en sådan omfattning och på ett sådant sätt att de långsiktigt kan bibehållas i ekologisk stabilitet och med bevarat innehåll. Särskild uppmärksamhet bör ägnas olika slag av våtmarker, urskogar och vissa miljöer i odlingslandskapet med stora natur- och kulturvärden. Det kan gälla t.ex. ogödslade slåttermarker och betesmar-

ker. Arbetet med att bevara arter bör inriktas mot att behålla och bibehålla en rik varierad fauna och flora.

Regeringen har tagit en rad initiativ med anledning av det miljöpolitiska beslutet 1988. En samlad redovisning av vad som är på gång visar att de flesta frågor som nu tas upp i de 94 motionsyrkanden som behandlas i detta betänkande redan har aktualiserats av regeringen eller ansvariga myndigheter. Det är inte särskilt svårt, vill jag säga till Lars Ernestam, att försvara den socialdemokratiska politiken när det gäller naturvården.

Statens naturvårdsverk arbetar nu med att ta fram en aktionsplan för naturvården. Den redovisas för regeringen i september i år. I denna aktionsplan kommer att ingå ett samordnat handlingsprogram för bl.a. vård av hotade växt- och djurarter.

En översyn av naturvårdslagen pågår. Resultatet skall redovisas i april i år. Naturvårdslagsutredningen har i uppdrag att bl.a. utreda tillämpningen av olika bestämmelser i naturvårdslagen, som reglerad täktverksamhet, skydd av värdefulla strandområden, skydd av kulturlandskapsmiljöer, det kommunala ansvaret för naturvården, bättre samordning med andra aktuella regelsystem, t.ex. de hänsynsregler som finns i skötsellagen för jordbruksmark och i skogsvårdslagen.

De allra flesta motionsyrkandena har med hänvisning till pågående översyn av naturvårdslagen avstyrkts. På en punkt har utskottet gjort ett uttalande om att det i naturvårdslagen bör införas bestämmelser som ger ett direkt skydd för hotade arter och för arter med hotad genetisk variation.

Utöver det utredningsarbete som nu pågår, och som inom kort skall vara klart, finns det anledning att kort och sammanfattat ge några exempel på det omfattande arbete som sker i övrigt för en bättre naturvård. Naturvårdsverket och boverket har regeringens uppdrag att utreda förutsättningar och former för miljökonsekvensberäkning som underlag för beslut. I skogsstyrelsens regi pågår en landsomfattande uppföljning av hur hänsynsreglerna i skogsbruket följs. 60 000 skogsägare skall utbildas i ekologi och naturvård. I en rapport om en ny livsmedelspolitik föreslås ett mycket kraftigt stöd för landskapsvårdande åtgärder och andra miljöfrågor.

Under senare år har överhuvudtaget det statliga stödet ökat för naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet och för att främja variationsrikedomen i slättbygden. De benäms NOLA- och NYLA-bidrag. Anslaget för inköpet av mark för naturvård har höjts mycket kraftigt. Naturvårdsverket har nyligen avslutat inköp av 16 000 hektar urskog. En nationalparksplan har tagits fram för verkets långsiktiga planering av nya och ändrade nationalparker, och arbetet med att genomföra detta är i full gång. Inom naturvårdsverket sker nu också en angelägen översyn av naturvårdsförvaltningen.

Men det är inte bara på det centrala planet som man arbetar med de här frågorna. Vi har så lätt, vi som arbetar i riksdagen och på central nivå, att glömma bort att huvuddelen av jobbet görs ute i länen och ute i kommunerna. Där finns stora möjligheter att ta initiativ för alla partier som är representerade i den demokratiska organisationen. Det är inte särskilt trångt bland de initiativ som kommer den här vägen, det är mina egna erfarenheter från mitt eget län.

Det är glädjande att de flesta länsstyrelser nu har naturvårdplaner som

underlag för sitt långsiktiga arbete. Just nu är många kommuner i färd med att färdigställa översiktsplaner för markanvändningen, vilket förhoppningsvis skall öka intresset att skydda lokalt värdefulla natur- och kulturmiljöer. Man har möjligheter att få ett bra underlag för sådana beslut i de här översiktsplanerna.

Fru talman! Förutsättningen för ett målmedvetet och långsiktigt naturvårdsarbete är det kunskapsunderlag som tas fram bl.a. genom forskning och inventering. Under de år som jag har haft tillfälle att diskutera naturvårdsfrågor har naturligtvis inventeringar påbörjats som fortfarande pågår. Vi har ofta kunnat känna en viss gemensam otålighet över att de här inventeringarna inte blir klara. Men det förtjänar att påpekas, för dem som påstår att det *ingenting* görs, att här görs för litet osv., att det bedrivs en ganska omfattande forskning med stöd från bl.a. naturvårdsverkets forskningsnämnd, andra sektorsforskningsorgan, universitet och högskolor, bl.a. för skydd och vård av hotade arter.

En riksomfattande inventeringsverksamhet pågår bl.a. när det gäller våtmarkerna. Vi lär få vänta ytterligare några år innan den är heltäckande. Det pågår en grusinventering. Den har pågått under de 20 år som jag har haft anledning att i förvaltning och politik arbeta med naturvårdsfrågor. Vi har en ängs- och hagmarksinventering där landets kommuner är engagerade. Man skall ha fram anslag, och man skall ha fram ett intresse från kommunerna att delta i detta. Det pågår en inventering av marina miljöer, och fortfarande har vi en urskogsinventering som pågår.

Jag tror att vi kan vara överens om, att skall vi kunna göra samlade bedömningar av naturvårdsarbetet krävs ett bra kunskapsunderlag. Jag tror att det var Annika Åhnberg som särskilt poängterade detta. Jag tycker faktiskt att det inte borde råda några större delade meningar om detta.

Fru talman! Utskottet har med hänvisning till det omfattande arbete som pågår på naturvårdsområdet avstyrkt flertalet motioner. Några motioner har avstyrkts med hänvisning till att frågan de berör inte är en fråga för riksdagen att behandla utan för berörda förvaltningsmyndigheter. Då riksdagens arbetsformer ses över tror jag att jordbruksutskottets område blir allt intressantare att studera, för att vi skall få vettiga arbetsformer också i riksdagen.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan på samtliga punkter.

Anf. 51 LARS ERNESTAM (fp) replik:

Fru talman! Först vill jag erinra om att jag i mitt förra yttrande sade att folkpartiet hade 18 reservationer. Vid en närmare sammanräkning blir det 19. Jag har i och för sig yrkat bifall till samtliga, så jag hoppas att det är klart att bifallsyrkandet gäller samtliga folkpartireservationer.

I mitt anförande sade jag att jag förutsatte att Jan Fransson skulle tala väl om naturvården, och det har han också gjort. Det finns ett uttryck – och för att jag skulle få det rätt refererat kollade jag med Lennart Brunander, som är väl förfaren i jordbruksfrågor – som säger: Medan gräset gror dör kon. Jag vill förändra det och säga: Medan utredningar pågår dör många arter.

Jan Fransson har här hänvisat till att det pågår utredningar. Men hur många år skall vi ha detta utredande utan konkreta förslag på naturvårdsområdet? Jag vill ställa fyra frågor till Jan Fransson:

1. När kommer förslag till riksdagen om inrättande av nationalparker?
När är utredningsarbetet slutfört?

2. Är det rimligt att våtmarksinventeringen, som har pågått så länge, inte är slutförd nu?

3. När kommer vi att uppnå balans, så att anslagen blir tillräckliga för vidtagande av de åtgärder som behövs för att man skall klara skötseln av våra naturreservat?

4. När kommer vi att uppnå målet att ha ett tillräckligt skydd för de urskogar som behöver bevaras?

Prot. 1989/90:67
14 februari 1990

Naturvård

Anf. 52 LENNART BRUNANDER (c) replik:

Fru talman! Jan Fransson talade här om hur viktigt det är med natur, naturvård osv. Som vanligt hänvisade han till att det pågår en massa utredningar, och det händer ju ganska ofta att man gör det från socialdemokratiskt håll nu för tiden. Det är någonting som också Birgitta Dahl gör ganska ofta när hon skall svara på frågor som gäller miljön.

Jan Fransson pekar på att det pågår utredningar om än det ena, än det andra, och att det görs inventeringar. En del inventeringar har pågått i 20 år. Lars Ernestams frågor i det avseendet är berättigade. När blir det något resultat av allt detta? Annars är det inte så stor mening med det. Det är klart att man får ökad kunskap, och det är alltid bra. Men man bör ju använda denna kunskap till något också – det är det som är meningen.

Vi har en mängd naturtyper som behöver skyddas, sade Jan Fransson, och vi har områden där vissa djurslag lever som också måste skyddas. Här talas det mycket om detta, men min fråga är: Varför kommer inte socialdemokraterna med förslag om tillräckligt mycket pengar för att skydda de här hotade arterna? Det ges alldeles för litet pengar till detta, bara några miljoner, och det räcker ingen vart.

Man kommer inte heller med förslag om tillräckligt mycket pengar för att köpa in den här naturen som Jan Fransson talar om – och ännu mindre med pengar för att sköta denna natur. Skötseln är inte bra, för resurserna räcker inte.

Sedan hänvisade Jan Fransson till att vi får en ny jordbrukspolitik, som kommer att innebära att det avsätts en massa pengar till naturvård. Jag visste inte att detta redan var regeringens förslag. Det är ju en arbetsgrupp som har kommit med ett förslag, och det är ute på remiss fram till den 19 februari. Att regeringen redan skulle ha tagit det som sitt förslag är i så fall en överraskning, och en negativ sådan. Det förslaget kommer ju att radera stora kulturvärden på landsbygden, när det gäller landskap, natur, hagmarker och mycket annat – för att inte tala om följderna för de människor som är sysselsatta där.

Det är viktigt att vi får samstämmighet mellan resurser och ord och att vi får en naturvård, som skapar förutsättningar för att bevara de värden som är skyddsvärda – och de är många.

Anf. 53 ANNIKA ÅHNBERG (vpk) replik:

Fru talman! Jan Fransson säger att allt som föreslås i detta 90-tal reservationer har redan aktualiserats. Ja visst, det finns förmodligen ingenting i

detta land som inte är föremål för utredning någonstans i något sammanhang – så det svaret kan vi inte nöja oss med. Hela regeringspolitiken består ju för närvarande av ett antal utredningar, om vilkas resultat vi inte vet så mycket.

Jag vill ta våtmarksinventeringen som exempel. Den startades alltså 1983, och Jan Fransson säger nu att vi antagligen får vänta ytterligare några år. Men det är helt enkelt inte acceptabelt att det skall ta så lång tid att göra inventeringen. Det är ju först när den är gjord som vi kan börja svara på de viktiga frågorna. Hur skall vi skydda – och restaurera – värdefulla våtmarker? Medan vi väntar försvinner viktiga våtmarker varje dag, framför allt inom skogsbruket. Det är bråttom.

Jag konstaterar också att Jan Fransson inte svarar på min fråga om Antarktis, vilket jag tycker är beklagligt. Det har ju blivit mycket intressant för olika länder att försöka exploatera Antarktis, och det är oerhört viktigt att Sverige aktivt verkar för ett totalt skydd av Antarktis. Den s.k. mineralkonventionen innebär inte ett totalt skydd. Den innebär att man tillåter exploatering under kontrollerade former. Redan i dag sker överträdelser mot de regler som finns för hur olika länder skall få bete sig på Antarktis. Man tar inte hand om sitt avfall, osv.

De konsultativa parterna – de länder som har intressen i Antarktis – skall träffas senare i år i Chile. Jag skulle återigen vilja fråga: Kan inte Sverige på detta möte aktualisera frågan om ett totalt skydd för Antarktis? Det är ju ändå det målet vi måste kämpa för.

Anf. 54 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Fru talman! Jan Franssons inlägg var naturligtvis en skönmålning av situationen. Om man läser Naturskyddsföreningens tidskrift från 1910-talet och 1920-talet, så finner man precis samma kritik och samma problem som i dag. Och det är inte underligt att den organisationen radikaliseras och blir alltmer kritisk, när människorna ser hur löfte efter löfte har svikits. Man tar först hälften, sedan hälften och sedan ännu en gång hälften – och fortsätter på det sättet. Varje seger för naturvården var möjligen en liten broms, men på det stora hela har det gått åt fel håll. Det är tyvärr den verklighet vi befinner oss i.

Jag har kritiserat svenska statens bristande engagemang i naturvården. Det har jag gjort just för att jag under åtminstone 15 års tid har upplevt att man betraktar naturvård som ett sektorsintresse, ett intresse för ett fåtal svenskar som tycker att det är roligt att vara ute i naturen, och inte något övergripande samhällsintresse, någonting som är grundläggande för samhället – även om det ibland står så i vissa utredningar och uttalanden. När det kommer till kritan är det svar man får: "Men varför skulle vi avsätta och skydda så mycket skog bara för att ni vill åka skidor och se litet konstiga svampar och lavar, och vad det kan vara?"

Det som Jan Fransson sade betyder därför inte så mycket, tyvärr. Och därför är det väldigt viktigt att vi i riksdagen som vill ha mer radikal naturvård ligger i och driver på.

Länsstyrelsernas naturvårdsenheter, som alltså är statliga organ och som så att säga skall fullfölja centralmaktens politik, har ju gått förbi staten. Det

beror på det personliga engagemang som många av de anställda där har haft och har. Det är just den unga generationen naturvårdare från 60-talet, framför allt, som har jobbat och jobbar på dessa enheter. Det gör att man när det gäller skyddet på den nivån har gått så långt som man bara orkat och kunnat. Men där har man problemet att man är underordnad länsstyrelsens styrelse och andra intressen på länsstyrelsen. Man har inte alls fått den uppbackning från staten som man borde ha fått.

Just den statliga naturvården är därför dålig i Sverige – också om man jämför internationellt. I andra länder är det ju ofta så att den statliga naturvården går före. I Sverige är det precis tvärtom, den tycks snarare bromsa.

Man måste fråga sig om socialdemokraterna numera anser att naturvården verkligen är ett övergripande samhällsintresse. Och hur långt är man i så fall beredd att gå när det gäller att skydda naturtyper – 1 %, 10 % eller 30 %?

Anf. 55 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Fru talman! Jan Fransson talar här om hur mycket som är på gång. Det är visserligen sant att mycket är på gång, men det tar väldigt lång tid. Han talar om en samlad redovisning, som har beaktat de flesta av de reservationskrav som ställs i det här betänkandet.

Jan Fransson nämnde bl.a. att anslagen för köp av mark skulle ha ökat kraftigt. Det är också sant. Men hur är det – kan man sköta den mark som man köper in? Vi vet att det i dag på många håll finns brister när det gäller skötseln av de olika skyddsobjekten och att någonting måste göras.

Vi moderater har länge hävdat att man måste utnyttja alla goda krafter i arbetet för vård av vår natur. Varför är socialdemokrater så negativa till nytänkande då det gäller skötseln av naturvårdsobjekt? Varför inte utnyttja markägare och ideella organisationer i vården av objekten? Alla vet ju att det finns ett mycket stort engagemang och ett stort intresse. Man skulle härigenom också kunna skydda fler objekt på ett bättre sätt och även till förhållandevis lägre kostnader.

Varför vill inte socialdemokraterna inse att t.ex. delar av nationalparker som exploateras eller drabbas av vissa ingrepp skulle kunna föras över till naturreservat, som vi har krävt, med anpassade skötselföreskrifter? Respekten för begreppet nationalpark håller ju på att urholkas. Begreppet nationalpark måste, som vi säger, vara mycket starkt. Delar inte socialdemokraterna denna uppfattning?

Anf. 56 JAN FRANSSON (s) replik:

Fru talman! Det har ställts en rad generella frågor om arbetsläget när det gäller inventeringar, utredningar, osv. Jag konstaterar att mina kamrater i utskottet kommer att få tillfälle att ställa de frågorna direkt till naturvårdsverkets chef när han inom kort kommer till vårt utskott. Jag kan inte svara på vilket dagsläget är när det gäller olika uppdrag som naturvårdsverket har. Men tillfälle att få svar på de frågorna kommer alltså att ges.

Jag noterade att man, när man nu försöker uppamma en kritik mot oss socialdemokrater, har mycket svårt att peka på någonting konkret. Ingvar Eriksson frågade: Varför är socialdemokraterna negativa till att engagera markägarna i vård och förvaltning? Varifrån har Ingvar Eriksson fått den

uppfattningen? Det är fel. Jag kan som exempel ta mitt eget län, där vi medverkat till att en grupp bönder genom någonting som kallas naturvårdstjänst engagerat sig i vården. Det går alldeles ypperligt. Markägargruppen kan vara en av flera aktörer här. Vad vi däremot säger nej till är att gå in i något slags allmän subventionsverksamhet bara för att det gäller markägare – de får tävla på samma villkor som andra.

Lars Ernestam frågade när nationalparksplanen skulle komma till riksdagen. Vi som försöker att också engagera oss litet i våra län vet att det inte är så det går till. Nationalparksplanen är till för naturvårdswerkets långsiktiga handlande. Här arbetar man sig fram successivt. Själv var jag vid förra länsstyrelsesammanträdet hemma med om att tillstyrka att Djuröarkipelagen i Vänern blir nationalpark. Detta är ett hela tiden pågående arbete – jag har aldrig uppfattat det så att riksdagen skall föreläggas en plan för hela landet när det gäller nya nationalparker, ändringar osv. Det sker successivt – arbetet pågår.

När det gäller Annika Åhnbergs fråga om Antarktis vill jag säga att jag faktiskt trodde att vi hade klarat ut den saken i utskottet genom att hänvisa till både vad utrikesutskottet uttalat och vad utrikesministern har sagt, nämligen att Sverige självfallet arbetar för målet om en konvention som bevarar Antarktis orört och omöjliggör mineral- och oljeutvinning i området.

Anf. 57 LARS ERNESTAM (fp) replik:

Fru talman! Jan Fransson sade att vi inte ställt några konkreta frågor. Det var ju just fyra konkreta spörsmål som jag tog upp. Jag hade kunnat beröra ännu fler – jag hade kunnat ta upp och diskutera åtta, tio eller femton konkreta frågeställningar på naturvårdsområdet.

De här frågorna har väl också givit ett visst resultat – Jan Fransson hänvisade till att det är naturvårdswerkets ansvar. Det är klart att naturvårdswerket har ett utredningsansvar, men har inte också regeringen ett ansvar för att driva naturvårdsfrågorna? Skall vi överlämna naturvårdsfrågorna helt och hållet till naturvårdswerket, ett verk som i dessa dagar dessutom är föremål för en viss diskussion? Jag skall inte ta upp den här. Är det så Jan Fransson menar att vi skall ha det?

Det är så att nationalparksplanerna är klara, och det finns nu tid att för riksdagen redovisa förslag om inrättande av nationalparker. Det har vi vantat på, men det har inte kommit några sådana förslag.

Låt mig ta upp den konkreta frågan om urskogarna. Jan Fransson har då hänvisat till att riksdagen på regeringens förslag har höjt anslagen för inköp av mark till 100 miljoner. Det är riktigt att det var betydligt lägre belopp tidigare. Men för att nå den summan fick naturvårdswerket ta bort anslaget på åtskilliga miljoner för en ny miljöteknik. Man spolade alltså en viktig miljösektor för att kunna höja det anslaget till 100 miljoner! Det är sanningen om det anslaget. Dessutom är väl det anslaget för lågt, Jan Fransson? Med 100 miljoner om året kommer vi ju inte långt när det gäller att nå det bevarande som är angeläget.

Anf. 58 LENNART BRUNANDER (c) replik:

Fru talman! Jan Fransson tycker att vi inte ställer några konkreta frågor. Jan Fransson tycker dessutom att han inte kan svara på frågor om den utvär-

dering och planering som han hänvisar till som svar på våra frågor utan rekommenderar oss att fråga naturvårdsverkets chef när denne kommer till oss. Det kan vi väl i och för sig göra, men orsaken till att naturvårdsverkets chef kommer till oss är ju bl.a. den kritik som finns mot naturvårdsverkets sätt att fungera. Jag vet inte om han kan ge så förfärligt många svar.

Bortsett från det måste det väl ändå vara så att naturvårdsverket arbetar på uppdrag av regeringen, och regeringen måste ju ha någon idé om eller någon plan för hur de här problemen skall lösas och kan väl inte bara sitta och vänta på ett förslag från naturvårdsverket, i varje fall inte i många av de här frågorna, där det finns direkta krav också från riksdagen.

Och våra frågor då, som inte är konkreta? Vi ställer frågor om när regeringen och socialdemokratin vill ställa tillräckliga resurser till förfogande för att skydda hotade arter och för skydd och skötsel av de naturreservat och andra områden som vi vill skydda. Det är väl konkret nog. Det borde vi väl då kunna få svar på. Förra året när vi från alla möjliga håll hade motioner om ökat skydd för hotade arter manövrerade socialdemokraterna i jordbruksutskottet så att moderaternas förslag, som låg lägst av motionsyrkandena, gick igenom i riksdagen. Då lärer man sig alltså med dem som hade det lägsta påslaget på regeringens förslag. Är det socialdemokratisk naturvårdspolitik, är det ett socialdemokratiskt sätt att se på det som Jan Fransson tidigare sade var så viktigt? I så fall tycker jag inte att det är bra.

Jag tycker att Jan Fransson sedan uttalade sig mycket vårdslöst om tanken att jordbrukare och bönder skulle hjälpa till när han sade att socialdemokraterna inte är intresserade av att subventionera bönder. Jag garanterar Jan Fransson att om man utnyttjar bönderna för det här arbetet kommer samhället billigare undan än vid alla andra alternativ.

Jag tycker att också uttalandet om Antarktis var litet farligt. Där sade Jan Fransson att vi självfallet ställer upp på en konvention på att skydda Antarktis. Men konventionen är, som Annika Åhnberg tidigare påpekade, egentligen inte ett sätt att skydda Antarktis utan ett sätt att planmässigt utnyttja Antarktis. Den kan naturligtvis vara ett visst skydd i och för sig, men det är inte något tillräckligt skydd – den ger en exploatering, och det är det vi har protesterat mot.

Anf. 59 ANNIKA ÅHNBERG (vpk) replik:

Fru talman! Jan Fransson säger att han trodde att vi redan i utskottet hade klarat ut den fråga som gäller Antarktis. Det trodde faktiskt jag också. Det är därför som det inte finns någon reservation i ärendet. När vi i utskottet diskuterade frågan om Antarktis förelåg det ett betänkande från utrikesutskottet. Jag hade just fått svar på och diskuterat en enkel fråga med utrikesministern i saken. Både av betänkandet och av frågedebatten framgick med all klarhet att Sverige är positivt inställt till en världspark och att vi skall ytterligare öka våra ansträngningar för att få ett totalt skydd av Antarktis.

Det är klart att sådana besked är glädjande, men ganska snart efter att ha fått dem började man undra hur de skall omsättas i verkligheten. Det var därför som jag i mitt förra inlägg ställde frågan, om Sverige på det kommande mötet i Chile avser att direkt med de konsultativa parterna ta upp en diskussion om ett totalt skydd. Den har nämligen inte förts i den kretsen.

Det bästa sättet att markera att vi vill ha ett totalt skydd av Antarktis är att inte ratificera mineralkonventionen. Det har riktats misstankar mot de länder som inte ratificerar den, t.ex. Australien och Frankrike. Det har sagts att anledningen till att de inte gör det är att de i själva verket inte vill ha något skydd alls av Antarktis. Desto viktigare är det att ett land som Sverige, som inte kan misstänkas för att ha anspråk på att få utvinna mineral, olja och gas på Antarktis, markerar att man vill gå i spetsen för arbetet med att ge Antarktis ett totalt skydd.

I övrigt hänvisar Jan Fransson till naturvårdsverkets generaldirektör. Det är klart att vi har självständiga ämbetsverk och att det är viktigt att diskutera med honom om hur arbetet utvecklas. Men jag tycker ändå att det är ett något lättvindigt sätt att avfärda det politiska ansvar som ändå denna församling har när det gäller att ge direktiv i väsentliga frågor.

Jag delar inte den som jag tycker något övermaga uppfattningen att allting skulle vara socialdemokraternas fel. Låt oss exempelvis ta fallet med Emån. Riksdagen beslöt faktiskt i fullständig enighet att genomföra detta invallnings- och förändringsprojekt. Miljörörelsen mottog beslutet under fullständig tystnad. Först när det började genomföras, så sent som 1988, blev reaktionerna kraftiga. Vad gäller naturvården är det trots allt viktigt att komma ihåg att det är vårt kollektiva ansvar att läget är som det är. Det är också vårt kollektiva ansvar att se till att det förändras.

Anf. 60 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Fru talman! Det kan konstateras att socialdemokraterna varje gång vi har fört fram nya förslag om ett breddat engagemang för markägare i vårderna av naturvårdsobjekten har bidragit med att rösta ned våra förslag. Jan Fransson säger att socialdemokraterna inte är emot ett sådant engagemang, men att de enskilda markägarna får konkurrera med andra på detta område. Dessutom hävdar Jan Fransson till sitt försvar att man inte vill medverka till allmän subventionsverksamhet. Det beskyllde han också oss moderater för. Det är ett märkligt omdöme i fråga om betalning till enskilda markägare för deras insatser i naturvården.

Jag kan garantera att det här handlar om gedigna och kunniga insatser från människor som lever och verkar just ute i denna miljö. Det är mycket illa om vi inte tar till vara deras insatser.

Jag fick inget svar på min fråga om begreppet nationalparker. Vi hävdar att det begreppet måste vara mycket starkt men jag fick inte ens höra en antydning om socialdemokraternas inställning på den punkten. Jag hoppas nu att få svar på min fråga.

Anf. 61 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Fru talman! Jan Fransson efterlyste en mer konkret kritik av socialdemokraternas politik på naturvårdsområdet. Han tyckte att vi var för högtflygande i våra inlägg. Visst kan vi konkretisera oss.

Det är nu tio år sedan utredningen om våra urskogar, vilka som fanns kvar i landet och vad det skulle kosta att skydda dem, var färdig. Det är först nu som delar av dem börjar skyddas. Under tiden har somliga av dem försvunnit. Genom intensiv kamp från miljögrupper och naturskyddsföreningar har

man lyckats förhindra skövling av fler urskogar. Det är ett konkret exempel på hur man kan segdra och förhindra att naturvård slår igenom.

Ett annat exempel är den vitryggiga hackspetten, en av de akut utrotningshotade fåglar som finns i landet. Det har under lång tid varit känt att den arten är utrotningshotad i hela världen. Den starkaste stammen finns sannolikt i Norge och delvis i Sverige. Det senare säger tyvärr inte så mycket, därför att i vårt land finns inte särskilt många sådana fåglar kvar.

Det tillsätts en enda man för att forska och informera om allt detta. Det är detsamma som ingen alls i ett sammanhang som detta. När en exploatering av Indalsälvens delta, som är en typisk livsmiljö för bl. a. vitryggig hackspett, överklagas till Bernkonventionen, då ingriper regeringen och stoppar exploateringen. Där skulle man bygga en väg, vilket ansågs viktigare än att bevara området. Det är så det fungerar.

I fråga om de fjällnära skogarna svek socialdemokraterna sitt vallöfte. Ytterligare en sak är de internationella konventioner som vi skriver under och skryter med men inte följer upp i svensk lag. Det gäller bl. a. Bernkonventionen. Det är några av de konkreta exempel som Jan Fransson efterlyser.

Man måste fråga sig om Jan Fransson verkligen inser hur illa det är ställt när han svarar på det sätt som han gör. Jag måste därför på nytt ställa den generella frågan: Anser socialdemokratin numera att naturvård är ett övergripande samhällsintresse eller inte?

Anf. 62 JAN FRANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag kan inte, Annika Åhnberg, svara på frågan om på vilket sätt Sverige förbereder sig för det kommande mötet om Antarktis. Personligen känner jag sympati för de åsikter hon framför. Andemeningen i det hon säger kan väl grunda sig på vad utskottet anför i betänkandet om Antarktis och dess framtida skydd.

Ingvar Eriksson framhårdar och frågar varför socialdemokraterna är emot ett breddat engagemang från markägare när det gäller att skydda naturvårdsobjekt. Är det måhända ett Skåneproblem som han anser vara ett nationellt problem? Nu råkar jag ha egna erfarenheter av arbete med sådana här frågor från hela 1970-talet. Bönder anställdes ofta för att arbeta med naturvårdsobjekt. Jag var med om att anställa på heltid en av de första s. k. naturvårdsbönderna i Sverige. I Falbygden i mitt hemlän finns en grupp som kallar sig för naturvårdstjänst. Den gruppen har inte mött något politiskt motstånd från oss socialdemokrater. Nej, åk hem till Skåne, Ingvar Eriksson, och tala med litet vanligt sunt förnuft kring detta! Vi är inte motståndare till markägares engagemang i naturvårdsobjekt, men det handlar inte om ett särskilt inkomststöd, utan det gäller att vara med och konkurrera på lika villkor.

Om Lars Ernestam och Lennart Brunander har direkt kritik att framföra mot hur naturvårdsverket fungerar, då tycker jag knappast att det är anständigt att vi i denna kammare diskuterar den saken. Utskottet har beslutat att på hans egen begäran bjuda in chefen för naturvårdsverket. Då ges det möjligheter att direkt med honom diskutera hur naturvårdsverket fungerar. Jag har i varje fall inget underlag för att i riksdagens kammare framföra generell kritik mot hur naturvårdsverket fungerar. Jag vill tvärtom påstå att den kritik

som jag har kunnat läsa i många avseenden är oberättigad kritik. Nu pågår det en översyn av naturvårdsverkets organisation. Först när den är färdig får vi ett underlag för ställningstagande.

Till Lars Ernestam vill jag säga att folkpartiet under senare år här i kam-maren har fört en överbudspolitik beträffande naturvården, som naturligtvis är ett ypperligt område för dem som hela tiden vill lägga sig några miljoner högre. Men, Lars Ernestam, nu är det kanske dags att passa sig igen, så att folkpartiet inte går på samma nit som när ni satt i de borgerliga regeringarna tillsammans med moderaterna. Ni gick in med höga ambitioner, men vad uträttade ni under de åren för naturvården? Inte ett skvatt, fru talman!

Förste vice talmannen anmälde att Ingvar Eriksson och Lars Ernestam an-hållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare repli-ker.

Anf. 63 LARS AHLMARK (m):

Fru talman! I jordbruksutskottets betänkande om naturvård behandlas bl.a. min motion Jo788 angående en tilltänkt nationalpark i Kirunafjällen. Frågan drivs av naturvårdsverket under hårt motstånd från lokalbefolkning-ens sida. Nationalparken skulle bli ofantlig till ytan: områdena kring Abisko, Torne träsk och Kebnekaise, totalt lika mycket som hela Halland.

Detta är inte tänkt att bli en nationalpark i klassisk svensk mening. I stället skall den bli amerikaniserad med satsning på tillgänglighet i form av stugbyar och annan service. Där skall också jakt och fiske kunna bedrivas.

Oron för detta projekt kommer från två håll. Kirunabor och samer betviv-lar att jakt, fiske och renskötsel i praktiken kommer att få fortgå ostört i något som kallas nationalpark. Forskare och andra naturvänner tvivlar på att ett fullgott skydd kan upprätthållas för naturen i en nationalpark som ut-tryckligen tillkommer för att exploateras som turistparadis.

Oron är berättigad på ömse håll. Området är för stort för att ges en enhet-lig status som nationalpark, om man vill bevara innebörden av och respekten för detta begrepp.

Vi vet hur svårt det är att få alla att förstå allemansrättens möjligheter och begränsningar. Enstaka personer tar sig lätt litet för stora friheter. På samma sätt är det med en nationalpark där man får bygga fritidshus och jaga. Skulle man då inte få tälta fritt eller plocka blommor? måste många fråga sig.

I Uppsala län har just ett stort naturreservat, Bennebol, upphävt av mot-svarande skäl. Reservatsbestämmelserna innebar att skogsbruk kunde be-drivas på modernt sätt med skogsbilvägar och kalhyggen. Motsättningen mellan detta och restriktioner för allmänheten att bryta en kvist att schasa mygg med blev för stor. I stället har sex nya små naturreservat bildats.

Så bör man gå fram också i Kirunafjällen. Utöver nuvarande nationalpar-ker kan nya bildas. Men de skall inte vara större än att de kan ges ett starkt skydd som uppfattas som meningsfullt av allmänheten. Övriga områden, där vägar och järnvägar går fram, där turistanläggningar byggs, där jakt bedrivs, skall ha en lägre skyddsnivå än nationalpark.

Man förvånar sig över att dessa storvulna nationalparksplaner rullar på samtidigt som små, strategiska insatser för att ge turismen i Torne träsk-om-

rådet ett lyft försummas. Så har t.ex. all reguljär båttrafik på Torne träsk sedan några år upphört. Den 70 km långa och som mest 9 km breda sjön avskärmar därmed väldiga fjällområden från turismen. Här kunde naturvårdsverket och turistföreningen göra en omedelbart verkande och föga kostnadskrävande insats till fjällturismens fromma. Disproportionerna mellan de himlastormande planerna och oförmågan i det lilla ter sig närmast löjeväckande.

Utskottsmajoriteten hänvisar i sitt avstyrkande av min motion till naturvårdslagsutredningen, vars betänkande kommer i vår. Men man refererar också, låt vara utan eget instämmande, till tankar på zonerings av nationalparker. Därmed skulle, i samma park, helt olika skyddsnivåer blandas.

I vårt land är allmänhetens respekt för nationalparkernas helgd stor. Låt det så förbli! Hoten har i stället kommit från statens sida, som släppt fram betydande ingrepp i Stora Sjöfallets och Abisko nationalparker.

Det vore tragiskt om en ny syn på nationalparksbegreppet skulle urholka skyddet för det unika, det vackraste och det mest bevarandevärda som vi har i Sveriges natur.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 16, som tillgodoser yrkandet i min motion.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 8 §.)

8 § Beslut

Företogs till avgörande justitieutskottets betänkande 1989/90:JuU16 och jordbruksutskottets betänkande 1989/90:JoU11.

Justitieutskottets betänkande JuU16

Mom. 1 (statens ansvar för skydd mot brott)

Utskottets hemställan bifölls med 268 röster mot 61 för reservation 1 av Jerry Martinger m.fl.

Mom. 2 (kostnader för brott)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Jerry Martinger m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 4 (ordningsbot för snatteri)

Utskottets hemställan bifölls med 173 röster mot 158 för reservation 3 av Britta Bjelle m.fl.

Mom. 5 (beloppsgränser vid snatteri m.m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 4 av Jerry Martinger m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 6 (åtalsunderlåtelse m.m.)

Utskottets hemställan bifölls med 191 röster mot 140 för reservation 5 av Britta Bjelle m.fl.

Mom. 8 (skärpning av skattebrottslagen m.m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 6 av Kent Lundgren och Ingrid Burman – bifölls med acklamation.

Mom. 9 (utredning om rättssäkerhet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 7 av Britta Bjelle m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 10 (inriktningen av narkotikapolitiken)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 8 av Jerry Martinger m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 11 (en europeisk databas)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 9 av Jerry Martinger m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 12 (fängelse för eget bruk av narkotika)

Utskottets hemställan bifölls med 175 röster mot 154 för reservation 10 av Britta Bjelle m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 13 (gärningsformer i narkotikastrafflagen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 11 av Jerry Martinger m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 14 (hets mot folkgrupp)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 12 av Ingrid Burman – bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Jordbruksutskottets betänkande JoU11

Mom. 2 (täktverksamhet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 1 av Roy Ottosson – bifölls med acklamation.

Mom. 3 (ändring av 18 § naturvårdslagen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Roy Ottosson – bifölls med acklamation

Mom. 4 (bristande överensstämmelse mellan vissa regler i skogsvårdslagen och naturvårdslagen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 3 av Lars Ernestam m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 5 (ersättning till markägare)

Utskottets hemställan bifölls med 252 röster mot 74 för reservation 4 av Lars Ernestam m.fl. En ledamot avstod från att rösta.

Mom. 8 (ändring i strandskyddsreglerna)

Utskottets hemställan bifölls med 264 röster mot 65 för reservation 5 av Jens Eriksson m.fl.

Mom. 10 (lagstiftning om samtliga internationella konventioner)

Utskottets hemställan bifölls med 311 röster mot 20 för reservation 6 av Roy Ottosson.

Mom. 11 (en nationell naturvårdsstrategi)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 7 av Annika Åhnberg och Roy Ottosson – bifölls med acklamation.

Mom. 12 (områden av riksintresse för naturvården)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 8 av Roy Ottosson – bifölls med acklamation.

Mom. 14 (stärkning av naturvårdens ställning m.m)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 9 av Annika Åhnberg och Roy Ottosson – bifölls med acklamation.

Mom. 15 (kriterier för naturreservat m.m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 10 av Jens Eriksson m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 16 (periodiserad ersättning till markägare)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 11 av Jens Eriksson m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 17 (skötsel av naturvårdsobjekt)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 12 av Jens Eriksson m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 18 (Internationella naturvårdsunionen)

Utskottets hemställan bifölls med 235 röster mot 94 för reservation 13 av Lars Ernestam m.fl.

Mom. 20 (Emå-projektet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot *dels* reservation 14 av Lars Ernestam m.fl., *dels* det av Roy Ottosson under överläggningen framställda yrkandet – bifölls med acklamation.

Mom. 21 (ny terminologi för skyddsområden)

Utskottets hemställan bifölls med 291 röster mot 37 för reservation 15 av Lars Ernestam och Sören Norrby.

Mom. 23 (exploaterade delar av nationalparker)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 16 av Lars Ernestam m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 24 (nationalparker i Sjaunja, Taavavuoma m.fl. områden)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 17 av Lars Ernestam m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 25 (nationalpark i Tresticklaområdet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 18 av Roy Ottosson – bifölls med acklamation.

Mom. 26 (Stora Sjöfallets nationalpark)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 19 av Lars Ernestam m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 27 (plan för skydd av fjällvärlden)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 20 av Lars Ernestam m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 28 (nationalparker nedanför fjällområdena)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 21 av Roy Ottosson – bifölls med acklamation.

Mom. 31 (landsbygdskultur)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 22 av Roy Ottosson – bifölls med acklamation.

Mom. 33 och 34 (marina reservat, m.m)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 23 av Roy Ottosson – bifölls med acklamation.

Mom. 37 (skogsbruk nedanför de fjällnära skogarna)

Utskottets hemställan – som ställdes mot *dels* reservation 24 av Lars Ernestam och Sören Norrby, *dels* reservation 25 av Roy Ottosson – bifölls med acklamation.

Mom. 38 (urskogar och urskogsliknande områden)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 26 av Lars Ernestam m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 40 (skyddet av hotade arter)

Utskottets hemställan – som ställdes mot *dels* reservation 27 av Lars Ernestam och Sören Norrby, *dels* reservation 28 av Roy Ottosson – bifölls med acklamation.

Mom. 41 (samnordiskt handlingsprogram för den vitryggiga hackspetten)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 29 av Lars Ernestam m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 42 (åtgärder för den vitryggiga hackspetten m.m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot *dels* reservation 30 av Lars Ernestam och Sören Norrby, *dels* reservation 31 av Annika Åhnberg och Roy Ottosson – bifölls med acklamation.

Mom. 43 (pilgrimsfalken)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 32 av Lars Ernestam m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 45 (våtmarker)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 33 av Lars Ernestam m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 46 (våtmarker i Skåne)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 34 av Lars Ernestam och Sören Norrby – bifölls med acklamation.

Mom. 47 (sand- och grustäkt på ekologiskt känsliga havsområden)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 35 av Roy Ottosson – bifölls med acklamation.

Mom. 49 (nedskräpning till havs)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 36 av Lars Ernestam m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 50 (hastighetsgränser och bullernormer i skärgården m.m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 37 av Annika Åhnberg och Roy Ottosson – bifölls med acklamation.

Mom. 51 (förbud mot transporter med helikopter vid nöjesskidåkning)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 38 av Lars Ernestam m.fl. – bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

9 § Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande

1989/90:KU15 Justitiekanslersämbetet och

finansutskottets betänkande

1989/90:FiU13 Sammanställning av tilläggsbudget I för budgetåret 1989/90

(prop. 1989/90:25 delvis).

Vad utskotten hemställt bifölls.

10 § Ajournering

På förslag av förste vice talmannen beslöt kammaren kl. 14.33 att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00, då de till dagens bordläggning aviserade utskottsbetänkandena väntades föreligga.

11 § Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00 under ledning av talmannen.

12 § Förnyad ajournering

Då de aviserade utskottsbetänkandena på grund av inträffat datastopp ännu inte förelåg, beslöt kammaren kl. 16.01 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna ytterligare till kl. 16.30.

13 § Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.30 under ledning av talmannen.

14 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Finansutskottets betänkande
1989/90:FiU31 Tillfälligt förbud mot höjning av vinstutdelning i vissa aktiebolag

Arbetsmarknadsutskottets betänkande
1989/90:AU24 Allmänt lönestopp

15 § Kammaren åtskildes kl. 16.31.

In fidem

OLOF MARCUSSON

/Gunborg Apelgren

Innehållsförteckning

Prot. 1989/90:67

14 februari 1990

Onsdagen den 14 februari

1 § Justering av protokoll	1
2 § Skrivelse 1989/90:84	1
3 § Införande av nya mervärdeskatteregler för förskottsinbetalningar	1
Skatteutskottets betänkande SkU21	
Beslut	1
4 § Trafiknykterhetsbrotten m.m.	1
Justitieutskottets betänkande JuU2	
Debatt	
Britta Bjelle (fp)	
Göran Ericsson (m)	
Kjell Ericsson (c)	
Berith Eriksson (vpk)	
Kent Lundgren (mp)	
Lars-Erik Lövdén (s)	
Göthe Knutson (m)	
Justitieminister Laila Freivalds	
Rolf Clarkson (m)	
Elver Jonsson (fp)	
Birger Rosqvist (s)	
Beslut	35
5 § Meddelande om samlad votering	37
6 § Vissa brott m.m.	37
Justitieutskottets betänkande JuU16	
Debatt	
Göran Ericsson (m)	
Lars Sundin (fp)	
Anders Svärd (c)	
Berith Eriksson (vpk)	
Kent Lundgren (mp)	
Lars-Erik Lövdén (s)	
<i>Beslut fattades under 8 §</i>	
7 § Naturvård	46
Jordbruksutskottets betänkande JoU11	
Debatt	
Ingvar Eriksson (m)	
Lars Ernestam (fp)	
Lennart Brunander (c)	
Annika Åhnberg (vpk)	
Roy Ottosson (mp)	
Jan Fransson (s)	
Lars Ahlmark (m)	
<i>Beslut fattades under 8 §</i>	

8 § Beslut	67
Justitieutskottets betänkande JuU16.	67
Jordbruksutskottets betänkande JoU11	68
9 § Justitiekanslersämbetet	71
Konstitutionsutskottets betänkande KU15	
Tilläggsbudget I	71
Finansutskottets betänkande FiU13	
Beslut	71
10 § Ajournering	72
11 § Återupptagna förhandlingar	72
12 § Förnyad ajournering	72
13 § Återupptagna förhandlingar	72
14 § Bordläggning	72